

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM ANABİLİM DALI
HALKLA İLİŞKİLER BİLİM DALI

**HALKLA İLİŞKİLER BAĞLAMINDA KAMU DİPLOMASİSİ VE
TÜRK KAMU DİPLOMASİSİNE MÜKEMMELLİK ÖNERİSİ**

Yüksek Lisans Tezi

AHMET FETHİ GÜN

İstanbul, 2014

T.C
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM ANABİLİM DALI
HALKLA İLİŞKİLER BİLİM DALI

**HALKLA İLİŞKİLER BAĞLAMINDA KAMU DİPLOMASİSİ VE
TÜRK KAMU DİPLOMASİSİNE MÜKEMMELLİK ÖNERİSİ**

Yüksek Lisans Tez

AHMET FETHİ GÜN
Danışman: PROF. DR. CENGİZ ANIK

İstanbul, 2014

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

TEZ ONAY BELGESİ

HALKLA İLİŞKİLER Anabilim Dalı HALKLA İLİŞKİLER Bilim Dalı TEZLİ
YÜKSEK LİSANS öğrencisi AHMET FETHİ GÜN'nün HALKLA İLİŞKİLER
BAĞLAMINDA KAMU DİPLOMASİSİ VE TÜRK KAMU DİPLOMASİSİNE
MÜKEMMELLİK ÖNERİSİ adlı tez çalışması, Enstitümüz Yönetim Kurulunun 11.07.2014
tarih ve 2014-25/21 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından ~~6/5~~ oy çokluğu ile Yüksek
Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Sayınma Tarihi 11.08.2014

Öğretim Üyesi Adı Soyadı		İmzası
1.	Tez Danışmanı Prof. Dr. CENGİZ ANIK	
2.	Jüri Üyesi Yrd. Doç. Dr. EMEL POYRAZ	
3.	Jüri Üyesi Yrd. Doç. Dr. ALİ MURAT KIRIK	

GENEL BİLGİLER

İsim ve Soyadı :	Ahmet Fethi Gün
Anabilim Dalı:	Halkla İlişkiler ve Tanıtım
Program:	Halkla İlişkiler
Tez Danışmanı:	Prof. Dr. Cengiz Anık
Tez Türü ve Tarihi:	Yüksek Lisans – Ağustos 2014
Anahtar Kelimeler:	Kamu Diplomasisi, Halkla İlişkiler

ÖZET

HALKLA İLİŞKİLER BAĞLAMINDA KAMU DİPLOMASİSİ VE TÜRK KAMU DİPLOMASİSİNE MÜKEMMELLİK ÖNERİSİ

Soğuk savaş döneminden sonra değişen güç paradigmaları uluslararası ilişkilerde yeni güç kavramlarını ortaya çıkarmıştır. Bu yeni güç literatüre soft power dilimize ise yumuşak güç veya akıllı güç olarak geçmiştir. Yumuşak gücün uygulanma şekli ise kamu diplomasisi olarak adlandırılmıştır. Kamu diplomasisi bir devletin var olan yumuşak güç unsurlarını hedef kitlede olan ülkelere en doğru anlatma, kalpleri ve gönülleri ikna yoluyla kazanma sanatıdır. Türkiye de özellikle 2000li yıllarından itibaren bu kavram sıkça dile getirilmiştir. Bu yapılan çalışma ile kamu diplomasisinin kuramsal tanımlamalarına, halkla ilişkiler ile olan bağlantısına bakılmıştır. Kamu diplomasisinin yetkinliğinin incelenmesi adına Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü'nün faaliyetel yapısı öncüller ışığında değerlendirilmiştir.

GENERAL KNOWLEDGE

Name and Surname:	Ahmet Fethi Gün
Department:	Public Relations and Advertising
Program:	Public Relations
Thesis Supervisor:	Prof. Dr. Cengiz Anık
Thesis Type and Date:	Master of Arts – August 2014
Key Words:	Public Diplomacy, Public Relations

ABSTRACT

PUBLIC DIPLOMACY IN THE CONTEX OF PUBLIC RELATIONS AND A PERFECTION PROPOSAL TO PUBLIC DIPLOMACY

Changing power paradigms post-Cold War era have brought about new power concepts in international relations. This new power entered into the literature as soft power and into our language as “yumuşak güç” (soft power) or “akıllı güç” (intelligent power). The way the soft power is applied, on the other hand, has been termed public diplomacy. Public diplomacy is the art of a government’s explaining existing soft power elements to countries within the target audience most appropriately, of winning the hearts and souls by means of persuasion. In Turkey, this concept has often been mentioned especially starting from 2000s. In the present study, theoretical definitions of public diplomacy and its connection to public relations are investigated. In order to examine effectiveness of public diplomacy, the operational structure of the Coordinatorship of Public Diplomacy is reviewed in the light of the premises.

ÖNSÖZ

21.yüzyılda uluslararası güç paradigmasının değişimi ile birlikte yeni bir güç stratejisi uluslararası sistemde yerini bulmuştur. Bu güç stratejisinde halkların etkin olarak yönetim organizasyonlarında yer alması kaçınılmaz olmuştur. Dünya halklarının uluslararası sistemde geniş çaplı yer bulması ve halkların rızasının esas aldığı bu yeni güç uygulaması kamu diplomasisi olarak literatüre girmiştir. Kalplerin ve gönüllerin kazanılmasına dayanan bu uygulamada devletler sivil toplum kuruluşları ve medya başta olmak üzere elinde bulunan tüm yumuşak güç imkanları ile halkları ikna etmeye çalışırlar. Türkiye'nin kamu diplomasisi anlamında var olan imkanları ile pratikteki uygulanma şekli bu tezde ele alınmıştır. Çalışmanın sonunda ise Türkiye kamu diplomasisinin daha etkin olabilmesi adına maddeler halinde öneriler sunulmuştur. Bu çalışmada bana yardımcı olan çok kıymetli hocam Prof. Dr. Cengiz Anık hocama teşekkürlerimi sunarım.

İstanbul,2014

Ahmet Fethi Gün

İÇİNDEKİLER

TABLO LİSTESİ.....	VIII
1.GİRİŞ.....	1
1.1.Amaç.....	3
1.2.Yöntem.....	4
2.KAMU DİPLOMASİSİ.....	5
2.1. Kamu Diplomasinin Tanımı.....	5
2.2. Kamu Diplomasinin Ortaya Çıkışı.....	7
2.3. Kamu Diplomasinin Gelişimi	9
2.3.1. Klasik Diplomasi Yerine Kamu Diplomasisi.....	10
2.3.2. Kamu Diplomasinin Benimsenme Nedenleri	13
2.3.3. Kamu Diplomasisinde Ortaya Çıkan Yeni Akımlar.....	16
2.3.4. Kamu Diplomasinin İşleyiş Aşamaları.....	20
2.3.5. Kamu Diplomasinin Araçları.....	24
2.3.6. Kamu Diplomasisi'nin Uygulama Alanları.....	24
2.3.7. Kültürel Diplomasi.....	25
2.3.8.Yurttaş Diplomasisi.....	26
2.3.9. İnanç Diplomasisi.....	28
2.3.10.Lobicilik.....	28
3.OSMANLI'DA DİPLOMASİ FAALİYETLERİ VE GÜNÜMÜZDEKİ KAMU DİPLOMASİSİ	30
3.1. Genel Hatlarıyla Osmanlı Diplomasisi.....	30
3.2. Cumhuriyet Dönemi Diplomasi Faaliyetleri	35
3.3.Ak Parti Dönemi Diplomasi ve Kamu Diplomasisi Faaliyetleri	41

4.KAMU DİPLOMASİSİ VE HALKLA İLİŞKİLER.....	50
4.1. Kamu Diplomasisi İle Halkla İlişkilerin Ortak Yönleri.....	50
4.1.1. İmaj ve İtibar Yönü	50
4.1.2.Kriz Yönetimi.....	51
4.1.3 Marka Yönetimi Yönü.....	52
4.1.4 Stratejik İletişim Yönü	54
5.KAMU DİPLOMASİSİNDE YUMUŞAK GÜÇ KULLANIMI.....	57
5.1.Yumuşak Güç Kavramı.....	57
5.2.Türkiye'nin Yumuşak Güç Unsurları.....	59
5.3.Türkiye'nin Yumuşak Güç Uygulamaları.....	62
5.3.1.Siyasi Yapısı ve Demokrasi Geçmişi	62
5.3.2. Kültürel Değişim Faaliyetleri	63
5.3.3.Dış Politikada Düzen Kurucu Rol	64
6.ÖRNEK OLAY İNCELEMESİ OLARAK KAMU DİPLOMASİSİ KOORDİNATÖRLÜĞÜ SİTESİNİN İNCELENMESİ.....	65
6.1.Araştırmanın Sonuçları ve Yorumları.....	67
7.SONUÇ VE ÖNERİLER.....	79
KAYNAKÇA.....	87

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü Faaliyetleri	68
Tablo 2: Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğünün Siyasal İletişim Faaliyetleri	70
Tablo 3: Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğünün Medya Tanıtım Toplantıları Gazete Heyeti Toplantıları	72
Tablo 4: Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü Panelleri	75
Tablo 5: Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü Dış Politika Tanıtım Programları	78

1.BÖLÜM GİRİŞ

1.GİRİŞ

Uluslararası arenada devletlerin diğer devletlerin siyasal sistemlerini ve karar yürütme mekanizmalarını etkilemek olan diplomasi yerine, devletlerin halkları da etkilemesi ve kendi lehine kamuoyu oluşturma çalışması olan kamu diplomasisi son zamanlarda etkililiğini ortaya koymaktadır. Uluslararası sistemde Birinci Dünya Savaşı'na kadar olan süreçte halkların diğer devletlerde neler olup bittiğini bilmesi oldukça güçtü. Nitekim gelişen iletişim teknolojileri bunun önüne geçti ve şeffaflık ilkesi tarihin hiçbir döneminde olmadığı kadar bu dönemde kendini hissettirmeye başladı. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra ABD başkanı Woodrow Wilson'un ortaya koyduğu 'On Dört Nokta'dan biri olan 'Açıklık Prensibi' ile devletlerin uluslararası arenada almış oldukları kararları halkların bilgisine sunma zorunluluğu getirilmiştir. Böylece halklar kendileri hakkında veya başka halklar hakkında alınan kararları öğrenmiş olmaktadır. Bugün itibari ile insanlar hem kendileri hakkında olup biteni öğrenmekle birlikte kendilerini de dünyaya anlatma imkânı elde etmişlerdir.

Kamu diplomasisi literatüre baktığımızda 1950'lerden sonra duyulmaya başlamış ancak kavramın anlaşılması ve kamu diplomasisine uygun uygulamaların başlaması 1990'lardan sonra olmuştur. Bu durumun yaşanmasında Soğuk Savaş yıllarının son bulması etkilidir. Soğuk Savaş yıllarının sona ermesiyle Rusya toprakları altında olan veya hegemonyasında olan birçok devlet ortaya çıkmıştır. Türkiye açısından da kuzeyde tek devlet ile olan ilişki bir anda birçok ülkeye dönüşmüştür. 2000li yılların başında Amerika Birleşik Devletleri'nin 11 Eylül saldırısıyla da dünya siyasi politikalarında çok ciddi paradigmalarda değişmesine zemin hazırlamıştır. Nitekim Soğuk Savaş'tan galip çıkan askeri ve ekonomik olarak donanımlı Amerika, kendi ülkesinin bir anda vurulması ile dış politikasında değişime gitmeye daha barışçıl siyaset izlemeye mecbur kalmıştır. Bunun yanı sıra Afganistan ve Irak müdahaleleri de Amerika'ya karşı olan Anti Amerikancılık akımlarını güçlendirmiştir.

Gelişen bu olaylar sonucunda uluslararası siyasette yöntemler yeniden tartışılmaya başlamıştır. Sert gücün bir ülke kamuoyunu etkilemeye yetmeyeceğini, elde edilen kısa süreli zaferlerin uzun vadede sonuç getirmeyeceği anlaşılmıştır. Sert güç kavramının askeri ve siyasi olarak diğer ülkelerden üstün olma anlamı taşıdığı bilinmektedir. Bunun üzerine başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere birçok güçlü devlet emellerine ulaşma, dünya siyasetinde sadece hükümetler üzerinde etkili olmaktan ziyade kamuoylarının algılarını da kendi lehlerine çevirme adına kamu diplomasisini etkin bir şekilde kullanmışlardır. Bu etkin kullanımın en belirgin yöntemi bir ülkenin sahip olduğu yumuşak güç kaynaklarını ortaya çıkarma ve güç kaynaklarına uygun stratejiler belirleyerek kamuoylarını etki altına almaktır. Yumuşak güç unsurlarının en etkin kullanımına bakıldığında kültürün çok etkili bir araç olduğu görülmektedir. Diğer ülke halklarını cezbetme veya ikna etme şeklinde anlaşılacağı gibi, yumuşak güç ülkelerin sahip olduğu tarihi birikimden bulunduğu coğrafyaya birçok unsura sahip olabilmektedir. İletişim teknolojilerinin artmasıyla birlikte sosyal medya üzerinden kamuoylarının nabzını tutma, kamuoylarını bilgilendirme ve kendi lehlerinde algı oluşturma da yumuşak güç unsuru olarak kabul edilmektedir. Bunun yanı sıra dünyanın küresel bir köy haline gelmesiyle hatta sosyal medya yoluyla küresel bir mahalle haline gelmesiyle uluslararası bilinirliğe sahip markaların kendi ülkeleri adına ciddi bir kamu diplomasisi aracı olduğu bilinmektedir. Güçlü markalara sahip olabilmek dünyanın her tarafında görünür olmak diğer ülke halkları tarafından imajın pozitif anlamda yükselmesini sağlamaktadır.

Kamu diplomasisi ile yumuşak güç unsurlarının uygulanması ayrılmaz bir bütün halini almıştır. Kamu diplomasisine yönelen ülkeler sahip oldukları ince güçleri veya yumuşak güçleri açığa çıkarma ve stratejik bir iletişim planı dahilinde bu planı uygulama suretiyle kamu diplomasisi faaliyetleri gerçekleştirmektedirler. Kamu diplomasisi ile halkla ilişkilerinin temel yaklaşımı olan tek yanlı iletişimin yerine karşı tarafın dinlenmesi yani asimetrik halkla ilişkiler yöntemi çokça kullanılmaya başlamıştır. Zorlama yerine müzakere, propaganda yerine geri dönüşüm ön plana çıkmıştır. Tehdit unsurlarının etkililiği azalmış ikna yöntemlerinin en üst seviyelerine ulaşılmaya çalışılmıştır. Kamu diplomasisi faaliyetlerinin etkinliğinin artmasıyla geleneksel diplomasideki çıkarıcı anlayışın eksenin de kaymalar olmuş daha barışçıl bir

etkileşim süreci başlamıştır. Geleneksel medyanın haber kaynaklarına sahip olmasıyla oluşan tek taraflı yanlı bir bakış açısı yerini çok taraflı daha objektif haber almaya bırakmıştır. Bu durumun oluşmasında internetin etkin kullanımı ban bağılı olarak sosyal medyanın gücünü her geçen gün arttırması olarak ifade edebiliriz. Twitter ve Facebook gibi sosyal ağlar ile Youtube gibi video oynatıcıları haber okumanın ve haber izlemenin diğer bir tabir ile haberdar olmanın hiç de zor olmadığı anlaşılmıştır.

Dünya siyasetindeki değişen paradigmlar, gelişen teknoloji, önemimi arttıran sosyal medya ve yumuşak gücün etkin kullanımı kamu diplomasisini uluslararası arenada uygulanmasına zemin hazırlamıştır. Çok kısa sürede birçok akademisyen, siyasetçi ve uzman tarafından konuşulmaya başlanan kamu diplomasisi ilgilerin artmasına bu alanda çalışma yapılmasına vesile olmuştur. Ortaya konulan bu çalışmada kamu diplomasisinin kuramsal çerçevesine bakılmış, Türkiye açısından kamu diplomasisinin ne konumda olduğu görülmeye çalışılmıştır. Beş bölüme ayrılan bu çalışmada kamu diplomasisinin tanımı ortaya çıkış aşaması gibi süreçler ortaya konulmuş, ikinci bölümde Osmanlı diplomasisi ve son dönem kamu diplomasisine kadar uzanan gelişmeler el alınmıştır. Üçüncü bölümde kamu diplomasisi ile halkla ilişkiler kavramlarına bakılmıştır. Dördüncü bölümde ise kamu diplomasisinin etkili olabilmesi adına Türkiye'nin yumuşak güç adına nelere sahip olduğu ortaya konulmuştur.

Çalışmanın son bölümünde kamu diplomasisinin ana uygulayıcı konumunda olan Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü'nün faaliyetleri incelenmiştir. Literatür taramasından elde edilen veriler ışığında oluşturulan beş öncül ile Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü ele alınmıştır. Bu beş öncül ile kamu diplomasisinin Türkiye adına ne konumda olduğu, yapılanlar ve yapılması gerekenler bu sayede anlaşılmıştır. Son olarak Türk kamu diplomasisine yönelik öneriler ile çalışma sonlandırılmıştır.

1.1.Amaç

Kamu diplomasisi 21. Yüzyıl itibariyle gelişmiş ülkelerin ve gelişmekte olan ülkelerin sıkça kullandıkları ve yumuşak gücün yerini sert gücün aldığı bir faaliyet

sahasıdır. Ülkemizde akademik anlamda üzerine yoğun olarak çalışılan bir dönemdeyiz. Bu alanda literatür taraması yapıldığında çok fazla yerli kaynağın olmadığını görmekteyiz. Devlet kuruluşu olarak Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü'nün farkında olan yurttaş sayısı da oldukça azdır. Bu durumda literatüre katkı verme, kamu diplomasisi alanında faaliyet gösterenlere yol gösterme adına bu tez çalışması yapılmıştır. Kamu diplomasisi, yumuşak güç gibi kavramların günlük konuşma dilinden akademik dünyaya geçişlerini hızlandırma ve kamu diplomasisinde bilinci arttırma adına bu çalışma gerçekleştirilmiştir.

1.2.Yöntem

Araştırmanın yöntemi olarak literatür taraması yapılmıştır. Elde edilen veriler ışığında Türk kamu diplomasisinin genel hatlarıyla ne konumda olduğu tespit edilmiştir. Türkiye Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü'nün kurumsal web sitesinin faaliyetleri öncüller ışığında içerik analizi yapılmıştır. Bu analizler sonucunda oluşan veriler ile Türk kamu diplomasisinin mükemmelliği adına öneriler sunulmuştur.

2.BÖLÜM: KAMU DİPLOMASİSİ

2. KAMU DİPLOMASİSİ

21.yüzyıl enformasyon çağı itibariyle, resmi ilişkiler artık ulusal hükümetlerden ziyade sivil aktörler ile sıkı bağlar içerisinde gelişmektedir. Geleneksel diplomasi anlayışı hükümetler arasında siyasi ilişki kurmak suretiyle dış siyasetin hayata geçirilmesi olarak tanımlanabilmektedir. Hükümetler arası düzeyde, geleneksel diplomasiden toplum düzeyindeki diplomasiye doğru bir değişim yaşanmaktadır. Hükümetler arası görüşmeler yerini hükümetler ile yabancı hükümetlerin halklarına bırakmıştır. Bu süreç daha da gelişerek artık arada hükümetler olmaksızın halkların birbirleri ile iletişim kurmalarına doğru ilerlemiştir. Uluslararası kuruluşların diğer uluslararası unsurların ve halkların birbirleriyle olan temasını kamu diplomasisi incelemektedir. Devletlerin ilişkilerinden öte halkların birbiriyle olan münasebeti kamu diplomasisinin direkt alanını oluşturmaktadır.¹

“Kamu diplomasisi, bir hükümetin kendi ulusunun ideallerini, fikirlerini, kurumlarını, kültürünü aynı zamanda ulusal hedeflerini ve hali hazırdaki politikalarını yabancı kamuoyuna anlatmak için girdiği bir iletişim sürecidir.”²

2.1. Kamu Diplomasisinin Tanımı

Kamu diplomasisi kavramı İngilizce 'de “public diplomacy” , Fransızca'da ise “diplomatie publique” olarak yer almaktadır.³ Türkçe'de de kamu diplomasisi olarak yer almaktadır. Ülkemizde Başbakanlık tarafından kurulan Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü ile kamu diplomasisi kavramının devlet tarafından kullanıldığını göstermektedir. Kamu diplomasisi terimi milletlerarası ve kültürel münasebetler sürecine ilk olarak 1965 yılında, sonradan Boston yakınlarındaki Tufts Üniversitesi'nde

¹ <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/445/5011.pdf>, 10 Aralık 2013, s. 6.

² Hatice Başar, Türkiye'nin Kamu Diplomasisi Bir Örnek Çalışma Trt, s.5

³ Gaye Aslı Sancar, Kamu Diplomasisi ve Uluslararası İlişkiler, İstanbul, Beta Yayınları,s.79

Fletcher Diploması okulunun dekanı olan emekli Amerikalı diplomat Edmund Gullion tarafından dahil edilmiştir.⁴ Daha sonra kamu diplomasisi ile alakalı çeşitli tanımlar yapılmıştır. Bunlardan bazıları şunlardır:

“Kamu diplomasisi, sadece iktidarlara değil aynı zamanda bilhassa iktidar harici kişilerle ve müesseselerle etkileşim ihtiva etmesiyle geleneksel diplomasiden farklılık arz eder. Dahası, kamu diplomasisi faaliyetleri sık sık resmi hükümet görüşlerine ilaveten sivil Amerikalılar ve özel kurumlar tarafından temsil edilen birçok çeşitli fikirler sunar”. (Edward Murrow, USIA’nın yöneticisi)⁵ Diğer bir tanımda kamu diplomasisi şöyle tarif edilir: “ Kamu diplomasisi yabancı kesimleri anlama, bilgilendirme ve etkileme vasıtasıyla ABD’nin milli menfaatlerini geliştirmek için uğraşmaktadır.”(USIA’nın Devlet Entegrasyonunu Planlama Grubu,20 Haziran, 1997)⁶

Literatürde farklı şekillerde kamu diplomasisi tanımları mevcuttur. Kamu diplomasisini daha iyi anlayabilme adına şu başlıklar altında farklı açılımlarla anlatmak yerinde olacaktır. Kamu diplomasisi öncelikle milli menfaatlerin tanımlanmasıdır. Diğer taraftan geleneksel diplomasinin yanında hükümetlerin iletişim yöntemlerinden biridir. Çeşitli platformlarda kamu diplomasisi faaliyeti içerisinde bulunanların diğer halklara kendi milli politikalarını anlatma faaliyetidir. Kamu diplomasisi bir devletin yabancı devletlerle münasebet kurduğu dış ilişkiler faaliyetleridir. Kamu diplomasisi geleneksel diplomasinin haricindedir. Geleneksel diplomasi özellikle hükümetler arasındaki ikili ilişkiyi resmederken kamu diplomasisi ise halklar arasındaki karşılıklı münasebeti ifade eder. Uluslararası arenada devletler arası ilişkiler önemini kaybetmekte ve kamuoylarının etkisi önem kazanmaktadır. İletişim teknolojilerinin hızlı bir şekilde dünyayı kuşattığı bu dönemde kamuoylarını ikna etme son derece önem kazanmıştır. Bu önem beraberinde farklı tanımlara haiz kamu diplomasisi faaliyetini zorunlu kılmıştır. Devletten devlete değil; devletten kamuoylarına sivil toplum örgütlerinden devlete olan açık ve herkesin katılabileceği diplomasi yöntemi kamu diplomasisi olarak ifade edilir. Uluslararası ilişkilerin içinde gerçekleştiği ortam ve

⁴ Cull, N.J. Medya Dünyası , Oya Tatlıpınar, İstanbul; İletişim Yayınları ,s. 17 Aktaran, Ergun Köksoy, Halkla İlişkiler Bağlamında Türkiye’nin Kamu Diplomasisi ,Türkiye’nin Kamu Diplomasisindeki Yetkinlik İncelemesi Doktora Tezi.

⁵ Demir, Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Güç, İstanbul; Beta Yayınları,s.13

⁶ A.g.e., s.5.

şartları gün geçtikçe değişmekte uluslararası ilişkiler farklı bir boyut kazanmaktadır.19. yüzyılın parlamentolar, 20. yüzyılın kitleler, 21. yüzyılın ise kamuoyları yüz yılı olduğunu iddia edilmektedir. İki devlet yetkilisinin bir mesele hakkında görüşmeden evvel kamu oyu algısının bu sorun hakkında ortam oluşturduğu, eğitim düzeyi yükselen kitlelerin medya vasıtasıyla dış ilişkileri daha iyi takip ettiği ve küresel kamuoyunun büyük bir güç haline geldiği bilinmektedir. Kamuoyu gücünün bu denli arttığı ağırlığını hissettirdiği bir dünyada bir ülke kendi algısını ve itibarını yönetemezse, bu itibarı yönlendiren başka ülkeler istedikleri kararları lehlerine alabilmektedirler Bu durum bir ülkenin kendi kaderini kendisinin tayin etmesine engel teşkil etmektedir.⁷

2.2.Kamu Diplomasisinin Ortaya Çıkışı

Kamu diplomasisi uygulamaları Amerika için Birinci Dünya Savaşı yıllarına rast gelmektedir. Avrupa için bu dönem daha eskidir. Özellikle kamu diplomasisi uygulaması adına Fransa'nın Prusya Savaşı'nda uğradığı yenilgiyi bertaraf etme adına imaj düzeltme çalışmaları bu amaçla Alliance Française'nin kurulması kamu diplomasisi adına ilk örnekleri teşkil etmektedir. Böylelikle Fransız dil ve kültürü tüm dünyada bilinir okunur ve yaşanılır hale gelmiştir.⁸ Fransız Devrimi ile getirilen değerler tüm dünyada kabul görmeye başlamıştır. Almanya, İtalya gibi ülkeler kültürlerini denizaşırı ülkelere tanıtmak için çeşitli kuruluşlar kurmuşlardır. Birinci Dünya savaşının patlak vermesiyle birlikte yumuşak güç oluşturma çabaları Avrupalı devletler tarafından önemsenmeye başlamıştır. Diplomatik amaçlar için bilgi ve kültürü yaymak amacıyla Amerikan Başkanı Wilson 1917'de Kamuyu Bilgilendirme Komitesi'ni kurmuştur. 1920'lerde radyonun bulunmasıyla devletler yabancı dilde yayınlar yaparak başka devletlerin halklarını etkilemek adına faaliyetlerde bulunmuşlardır. Radyolar özellikle İkinci Dünya Savaşı yılları boyunca da çokça propaganda amaçlı kullanılmıştır. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Hollywood yapımları da yine bu dönemde farklı kültürleri etkileme adına önemli faaliyette

---

⁷ Hakan Altınay, Sanberk, www.arsiv.sabah.com.tr/2008/01/08/haber,A9BC3A84BEF146B2BF13D4F0ED804C08.html.

⁸Giddens, A. (2008). Siyaset, Sosyoloji ve Toplumsal Teori, İstanbul: Metis Yayınları, s. 15

bulunmuşlardır. Özellikle Birinci Dünya Savaşı ve sonrası kamu diplomasisi faaliyetlerinin ivme kazandığı dönemler olmuştur. Radyonun bulunması farklı kültürlerle ulaşmayı oldukça kolay hale getirmesi, yine aynı dönemde Wilson'un Kamuyu Bilgilendirme Komitesi'nin başına Gazeteci George Creel'i getirmesi kamu diplomasisinin profesyonelleşmesi adına önemlidir. Bu komite sayesinde Amerika'nın savaştaki amaç ve hedefleri farklı devletlere ve halklara rahatça anlatılabiliyordu. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Amerika Birleşik Devletleri özellikle dış devletlerin halklarını etkileme ve ABD'yi cazibe merkezi haline getirme adına eğitim olanakları noktasında ciddi adımlar atmışlardır. Günümüzde hala aktif olan Fullbright Programı bunun en iyi örneğidir. Arkansas Senatörü William Fullbright programının amacı totaliter ülkelerdeki gençleri, uzmanları, sendikacıları, sanatçıları değişim yoluyla özgürlük ve demokrasi ile buluşturmaktı.

1950 yılında Başkan Truman, amacı komünistlere Batı düşüncesi ve fikirlerini göstermek olan bir kamu diplomasisi kampanyası başlattı. "Hakikat Kampanyası" olarak lanse edilen bu programın konuşmasında Truman, özgürlüğün "emperyal komünizm" tarafından tehlikeye girdiğini, sürmekte olan mücadelenin her şeyden öte insanlığın aklı için olduğunu ve komünist propagandanın ancak ve ancak gerçeklerin ortaya çıkarılması ile üstesinden gelinebileceğini; bunun içinse tüm dünyada duyulur hale gelmek gerektiğini dile getirmiştir.

İki Dünya Savaşı'ndan sonraki yıllarda meydana gelen soğuk savaş yılları özellikle ABD ile Rusya arasında ciddi rekabete yol açmıştır. Bu dönemde her iki devlet de üçüncü dünya ülkelerinin halklarını etkileme adına kamu diplomasisini etkin bir şekilde kullanmışlardır. Bu anlamda yapılan faaliyetler olumlu imaj oluşturma adına halkla ilişkiler ile aynı çizgiye sahiptir. Soğuk savaşın sona ermesi ki buna SSCB'nin dağılması ile başlayan süreç diyebiliriz artık kamu diplomasisine duyulan ihtiyaç sorgulanmaya başladı. Artık düşman yenilmiş fikirler galip gelmişti. Soğuk savaş etkisi kadar dünyanın siyaset çizgisini de değiştiren 11 Eylül saldırısı kamu diplomasisini tekrar gündeme getirmiştir. 11 Eylül saldırısı ile dünyadaki güç mekanizmaları değişime uğramış, sert gücün yerini kesin bir şekilde yumuşak güç alması gerektiği büyük devletlerin uygulamalarından anlaşılmıştır. Amerika ve İsrail kamu diplomasisi adına bu saldırıdan sonra daha ciddi atılımlar yapmışlardır. 2008 yılındaki Gazze

saldırılarında dünya üzerinde ciddi anlamda imaj kaybına uğrayan İsrail kendisini haklı gösteren ve teröre karşı savaştıklarını anlatan kendi lehlerinde çok sayıda internet siteleri açmıştır. Bununla birlikte İsrail'i tanıtan, şehirlerini, üniversitelerini tarihi mekanlarını anlatan çok sayıda yayınlar hazırlanıp servis edilmiştir.⁹

2.3. Kamu Diplomasisinin Gelişimi

Kamu diplomasisi kavramı dikkatle incelendiğinde ilk uygulamaları Birinci Dünya Savaşı'na kadar uzanmaktadır. Kamu diplomasisi kavramı ilk kez kullanan 1965 yılında Tufts Üniversitesi'nde Fletcher School of Law and Diplomacy'nin Dekanı Edmund Gullion'dur. Gullion'a göre kamu diplomasisi halkların tutum ve davranışları dış politikaya etki etmektedir. Kamu diplomasisi, geleneksel diplomasi dışındaki alanları kapsamaktadır. Hükümetler eliyle yabancı kamuoylarının lehte çevirme, özel kuruluşlarının diğer ülkelerin kuruluşları ile etkileşim halinde bulunması, diplomatlar arası ilişkiler geleneksel diplomasi alanını kapsamaktadır.¹⁰

16 Eylül 1987 tarihinde Başkan Reagan'ın düzenlediği danışma komisyonunda; *“Bu bilgi çağında, kitle iletişimi ve mikroçip çağında, telekomünikasyon uyduları ve yeraltındaki fiber optik kablolar ile bu yeni çağda tek başına geleneksel diplomasi yeterli değildir. Birleşik Devletler, toplayabildiğimiz tüm beceri ve kaynaklar ile kamu diplomasisine eğilerek, sadece yabancı hükümetlere değil, onların halklarına da hitap edebilmelidir. İnanıyorum ki ülkemizin kamu diplomasisi büyük bir güç, Dünya tarihine şekil verebilecek olan, elimizdeki en büyük güçtür.”* demektedir.¹¹

Joseph Nye de 2004'te yayınlanan kitabı “Soft Power” kamu diplomasisinin kurumsal bir kimlik kazanmasında oldukça önemlidir. Nye bu kitabında yumuşak güç ifadesini ;

---

⁹Shinar, D. ve Naor, A. (2009). A Study on Israeli Public Diplomacy, The Neaman Document, A study on Israeli Public Diplomacy; A Joint Project of the S. Neaman Institute, Technion And the Ministry of Foreign Affairs, Israel. <http://www.neaman.org.il/> Aktaran, Köksoy, s. 76

¹⁰Akçadağ, E. Dünyada ve Türkiye'de Kamu Diplomasisi, <http://www.kamudiplomasisi.org/pdf/emineakcadag.pdf>, 15 Şubat 2014

¹¹Akgönenç, O. (Ekim 2009). Dış Politika, Diplomasi'nin Rolü ve Önemi ve Metodları, Ankara: Jeopolitik, s.14

“bir ülkenin dünya siyasetinde isteği sonuçlara, onun değerlerine hayran olan, onu örnek alan, refah seviyesine ve fırsatlarına özenen ülkelerin kendisini izlemesiyle ulaşması olarak tanımlamaktadır”¹²

Kamu diplomasisi sayesinde uluslararası politikada sert gücün yerini yumuşak güç almaya başlamıştır. Bir ülkenin yumuşak gücü o ülkenin var olan güç parametrelerinin etkin şekilde kullanılmasıyla kendini gösterir. Bu güç parametreleri olarak; sivil toplum kuruluşları, iş adamları, medya gurupları, politikacılar, akademisyenler, üniversiteler gibi bir ülkenin tüm aktif dinamiklerini sayabiliriz. Geleneksel diplomasi ile kamu diplomasisini birbirinden ayıran temel fark da kamu diplomasisinin daha çok gurupla ve ülkenin daha aktif rol oynaması ile gerçekleştirilmiş olmasıdır.¹³ Kamu diplomasisi uygulamaları üstte sıralanan aktörleri etkin kullandığında bu aktörlerin her biri yumuşak güç unsuru haline gelmektedir. Kamu diplomasisi uygulamaları bir ülkenin medeniyet tasavvurunu da ortaya koymaktadır. Bu tasavvur ile dünya üzerinde kendine ye edinebilmektedir. Bu açıdan yumuşak güç unsurları cazibe oluşturmalıdır. Bunun en iyi örneğini ABD vermektedir. Müzik piyasası, sinema endüstrisi ve markaları ile ABD dünyanın en cazibedar ülkesi konumundadır. Bu cazibe merkezi olma hüviyeti dünya siyasetinde kendi lehine kararlar almasında kamuoyunu arkasına almayı kolaylaştırmaktadır. Bunun yanı sıra bir hükümetin savunduğu siyasal değerler de o ülkenin cazibesini oluşturma adına önemlidir. Özgürlükler ülkesi olarak tüm dünyaya vaatle bulunan Amerika'nın Irak Savaşı'ndan sonra ciddi anlamda cazibesini kaybetmeye başladığı, bundan dolayı soğuk güç uygulamalarından yumuşak güç uygulamalarına geçildiği söylenmektedir.

2.3.1. Klasik Diplomasi Yerine Kamu Diplomasisi

Türk Dil Kurumu'nun Türkçe Sözlüğü' nün diplomasi tanımı “uluslararası ilişkileri düzenleyen antlaşmalar bütünü; yabancı bir ülkede ve uluslararası toplantılarda ülkesini temsil etme işi ve sanatı; bu işte çalışan kimsenin görevi, mesleği; bu görevlilerin oluşturduğu topluluk” şeklindedir. Aynı sözlükte diplomasi sözcüğünü

---

¹²Nye, J. (2009). Yumuşak Güç, Ankara: Elips Kitap, s. 39

¹³Leonard, M. ve Small, A. (2003). Norwegian Public Diplomacy, London: The Foreign Center, s. 24 Aktaran, Köksoy, s.90

mecaz anlamını “güç bir görüşme sırasında gösterilen ustalık ve beceriklilik” olarak tanımlamakta, ayrıca "diplomatça" sözlüğüne yine mecazi olarak “açıkgözlükle” tanımını yapmaktadır.¹⁴ Yabancı dillerde de diplomasi şöyle karşılık bulabilmektedir: Oxford İngilizce Sözlüğü 'ne göre diplomasi “uluslararası ilişkilerin müzakerelerle yürütülmesi; bu ilişkilerin büyükelçi ve elçilerle yürütülmesi ve yönetilmesi yöntemi; diplomatin işi ve sanatıdır.”¹⁵ Fransızca Universalis Ansiklopedisi'nde diplomasi “devletlerin barışçıl dış ilişkilerinin yürütülmesindeki resmi yöntem ve araçların bütünü” olarak tanımlanmaktadır.¹⁶ Etimolojik olarak kelime incelendiğinde eski Yunancada diplomasi diplomadır. Diploma, pasaport işlevini gören birbirine bağlanmış iki metal tabakadan oluşan bir belgeyi ifade eder. Burada seyahat kavramına gönderme yapılmaktadır. Diplomasi denilince dış politikadaki devletlerin tutumunu anlayabiliriz. Ancak kamu diplomasisi diplomasi kavramına yeni bakış açıları kazandırmıştır. Klasik diplomasi anlayışında dış işleri bakanı ve büyükelçiler aktif rol alırken kamu diplomasisi faaliyetlerinde ülkenin yumuşak güç araçlarının tamamı seferber edilebilmektedir. Polisiye devlet yapılanmasında diğer bir ifade ile şehir-devlet, ulus-devlet yapılanmasında diplomatik işlemler rağbet görmekteydi. Zamanla ulus-devlet yapılanmasının parçalanmasıyla kamu diplomasisinin önemi bir kat daha artmıştır. O zamanlarda başlıca sorular şunlardı: Büyükelçi kimdir? Farklı güç ve düzeydeki hükümdarlara çeşitli görevlerle gönderilecek kişiler ve refakatçileri nasıl olmalıdır? Diplomatların resmi biçimde ve hiyerarşik olarak sınıflandırılması gerekir mi, bu ne şekilde yapılmalıdır? Diplomatların ayrıcalık ve bağımsızlıklarının dayanağı nedir? Sefaretlerin amacı nedir, bir büyükelçi davranışlarını hangi ilkelere dayandırmalıdır ve özellikle daima sözünü tutulması şart mıdır? Görüldüğü üzere, uluslararası ilişkilerde kamuoyunu etkilemek hiçbir şekilde söz konusu olmamıştır. Kamu diplomasisinin işlenmesine daha çok var demektir. Diplomasi tarih boyunca özellikle yabancı devletlerle yapılan müzakerelerde menfaat amaçlı mı yapıldığı veya sürekli sıcak ilişkide bulunmanın ileriki aşamalarında işe yarayacağı düşüncesi mi olduğu pek anlayamamıştır.

---

¹⁴ Türkçe Sözlük, <http://www.tdk.gov.tr>, 2 Şubat 2014

¹⁵ Oxford İngilizce Sözlük <http://oxforddictionaries.com/>, 2 Şubat 2014

¹⁶ Fransızca Universalis Ansiklopedisi, <http://www.universalis.fr/>, 2 Şubat 2014

Diplomasi başlığı altında bir uluslararası ilişkiler tarihine de bakmak mümkündür. Devlet yapılanmasından günümüze kadar ulus devlet yapısı egemenliğini sürmüştür. Gelinek noktada küreselleşme olgusuyla devletler arasındaki sert duvarlar yıkılmıştır. Geçirdiği evreler itibariyle diplomasi bugün anlam değişikliğine uğramıştır. Geçmişte bir ülkenin gücüne katkısı, uygulamasında “uygun mevsim” olup olmadığı tartışması, diplomatın ülkesinin çıkarları için gereğinde yalan söylemesi ve genellikle sadakat ve ahlaki değerler arasındaki ikilem, diğerk bir deyişle “diplomasi ve ahlak” temasıdır. Diplomasinin ulusal çıkarları savunmanın ötesinde bir işlev sahibi olup olmadığı, yabancı ülkelerle “sürekli müzakere” kavramı, diplomatın temsil görevinin içeriği, diplomasinin profesyonelleşmesi gibi konular sayılabilir. Richelieu'nun savunduğu üzere, savaşdaki düşmanlar olduğu kadar barıştaki dostlarla "arada sırada" değil sürekli olarak müzakere halinde olunmasının yararları artı kabul edilmiştir. Bugün müzakere ve uygun mevsimi kollamak diplomasi uygulamasında hesaba katılan başlıca unsurlardan biri haline gelmiştir.

İçinde bulunduğumuz yüzyıl hukuk merkezli birey odaklı, insan haklarının daha çok savunulduğu bir dönemdir. İnsanlığın ilk gününden itibaren var olan temel hak ve hürriyetlerinin yüksek sesle özgürce dile getirdiği bir çağda yaşamaktayız. Bu şartların gereği olarak şeffaflık, etkileşim, diyalog gibi unsurlar da bu dönemin ilkeleri haline gelmiştir. Bu durum kamu diplomasisine doğrudan zemin hazırlamıştır. Resmi diplomasinin yerine halkların da dahil edildiği şeffaf ve katılımcı olan kamu diplomasisi etkisini gittikçe etkisini hissettirmektedir.

Kamu diplomasisi öz olarak dürüstlüğü, sadeliği ve doğruluğu prensip edinmiştir. Siyasi fikirlerden öte insanların kalplerini ve gönüllerini kazanmayı hedef edinmiştir. Kamu diplomasisinin temelinde karşı tarafı dinleme yani diyalog esaslı bir iletişim yöntemi vardır. Bu yöntem ile yabancı halkların dinlenilmesi, istek ve taleplerine uygun stratejiler geliştirilmesi ve tüm bunlar yapılırken belli bir plan dahilinde hareket edilmesi kamu diplomasisi uygulamalarında görülmektedir.

Diplomasi ve diplomatik yöntemler az masraf içeren barış zamanında savaşın olduğu yöntemler olarak dile getirilmiştir. Ancak sadece diplomasi yöntemiyle ve diplomatlar arasındaki ilişkiler ile ilişkilerin yürümeyeceği İkinci Dünya Savaşı

yıllarından sonra anlaşılmaya başlamıştır. Bugün en güçlü ülkelerin bile amaçlarına salt güç kullanma yoluyla ulaşamadıkları tespit edilmiştir. Buna göre, diplomasi dış politikanın değerli bir aracı olarak görülmektedir. Sonuç itibari ile ülkelerin birbirleri ile ilişkilerini yürütmede diplomasinin gerekliliğinin ortaya çıkmasından bu yana gelişen süreçte artık uluslararası ilişkilerde sadece devlet aktörlerinin sorunları çözmede ve barışçıl ortamın devamını sağlanmasında tek başına yeterli olamadığı ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla gelişen ve küreselleşen dünyada kamu diplomasi geleneksel diplomasi ile beraber ve yanında ona bağımlı ve ondan ayrı bir dış politika aracı olarak kullanılması durumu ortaya çıkmıştır. Kamu diplomasisi uygulamaları bir devletin dış politikasından ve dış politikasından ayrı düşünülemediği için, yapılan uygulamalar bir bütünün parçası olarak ifade edilebilir.

2.3.2. Kamu Diplomasinin Benimsenme Nedenleri

Kamu diplomasisinin oluşmasında Soğuk Savaş döneminde meydana gelen düşünce savaşlarının büyük etkisi olmuştur. Bu dönemde iki süper gücün aralarındaki mesafeli duruş kamu diplomasisine zemin hazırlamıştır. Bu dönemde, faşizm ile komünizm, liberal demokrasi ile Marksizm düşünceleri arasındaki düşünce ve sistem çatışmaları etki etmiştir.¹⁷ Amerika’da özellikle komünizm fikrine karşı kamu diplomasisi fikri önem kazanmıştır. Soğuk Savaş boyunca süren ideolojik bölünmeler Amerikan siyasetinde kamu diplomasisini ilk sıraya koymuştur. Kalpleri ve akılları kazanmanın en etkin yolu olarak Amerika Birleşik Devletleri sinemayı, müziği, yeme-içme kültürünü çok etkin bir şekilde kullanmıştır. Joseph Nye’ a göre;

“Televizyon ve sinema, Berlin Duvar’ını, 1989 yılından çok daha önce delip geçmişti. Duvarı yıkmadan önce ihlal eden Batının popüler kültürüne ait imgelerin uzun yıllar boyunca iletilmesine, çekiçler ve buldozerler hiçbir işe yaramazdı.”¹⁸

Bunun yanı sıra Amerikan dönem Başkanı Eisenhower Soğuk Savaş nihayet bulana kadar kamu diplomasisinde aktif görev almış, Amerikan kamu diplomasisinin etkililiğini ortaya koymuştur. Bilgi çağının en üst seviyeler çıktığı yüzyılımız itibariyle

---

¹⁷Fisher G. (1972). Public Diplomacy and Behavioral Sciences, USA: Indiana University Press, s. 34
Aktaran, Köksoy, s.68

¹⁸Nye, J. (2009). Yumuşak Güç, Ankara: Elips Kitap, s. 63

kamu diplomasisi faaliyeti zorunlu hale gelmiştir. Gelişen enformasyon ağı ile her türlü bilgiye herkesin ulaşması mümkün hale gelmiştir. Dolayısıyla devletler halka açık hale gelmişlerdir. Kamu diplomasisi modern toplum yapısında dile getirildiğinde çarpışma ve soğuk savaş stratejilerinden uzak, uzlaşmacı diyaloga açık toplum etkileşimleri akla gelmektedir. Bu anlayış kamu diplomasisinin, bir ülkenin yabancı toplumlardaki imajını iyileştirmek amacıyla kültürel alışverişin ve akademik etkileşimlerin gerçekleştirilmesini, kültürel ve ulusal değerlerin yayılmasını diğer ülkeler tarafından bilinmesi adına yapılan faaliyetler toplamıdır. Fransız ihtilali ve sonrasındaki Viyana Kongresi ile yeni uluslar doğmuş ve uluslararası ilişkiler terimi doğmuştur. İkinci Dünya Savaşı ile birlikte yüze yakın devlet meydana gelmiştir. SSCB'nin dağılması ile birlikte yirmiye yakın daha önce de var olan devlet meydana gelmiştir. Yeni dünya düzeninin ortaya çıkışıyla ilgili karışıklığın bir bölümü, çok azı ulus-devletlerin tarihi niteliklerine sahipken, kendisine “ulus” diyen devletlerin etkileşimde bulunmasından kaynaklanmaktadır. Bir tarafta, Yugoslavya ve Sovyetler Birliği gibi dağılan imparatorlukların etnik parçaları vardır. Bazı sömürgecilik sonrası uluslar ise, başka bir fenomen oluşturmaktadır. Birçokları şimdiki sınırları, emperyalist güçleri tarafından yönetime kolaylık olmak üzere çizilmiştir. Uzun bir sahil şeridinde sahip Fransız Afrika'sı, her biri sonradan birer devlet olan on yedi idari birime ayrılmıştır. Belçika Afrika'sının denize çok dar bir çıkışı vardı ve bu nedenle Batı Avrupa kadar büyük olmasına karşın tek bir birim olarak yönetilmektedir. Bu şartlar altında, devlet çoğunlukla ordu anlamına geliyordu ve bu da tek “ulusal” kurumu oluşturuyordu. Bu iddia çökünce sonuçta iç savaş meydana gelmekteydi.

Son olarak dünya temelinde düzeninde kıta devletleri vardı. İngiliz sömürge yönetiminden sonra ortaya çıkan Hindistan birçok dil, din ve etnik unsuru barındırmaktaydı. Yeni dünya düzeninde ortaya çıkan hiçbir devlet çok sistemli devlet konusunda deneyimi yoktu. Kısmen geçmişin uzantısı kısmen de kimsenin tahmin edemediği yeni dünya düzeninde şu sorulara cevap aramak gerekliydi: Uluslararası düzenin temel birimleri nedir? Birbirleriyle etkileşim kurma araçları hangileridir? Uğruna etkileşim kurulacak amaçlar nelerdir? ¹⁹

---

¹⁹ Brezesinski, Z. (2007). Büyük Satranç Tahtası, İstanbul : İnkılâp Kitabevi, s. 29

Her dünya düzeni kendisini sonsuzmuş gibi yaşatmayı hayal eder. Terimin kendisinde de zaten sonsuzluk ümidi vardır. Ancak dünya düzenin elemanları sürekli yer değiştirir. İmparatorluklardan sonra yeni dünya düzenleri her yüzyılda değişime uğramıştır ve bu değişim tarihin hiçbir döneminde bu kadar hızlı olmamıştır. Vestfalya Barış Antlaşması 150 yıl yaşadı, Viyana Kongresi'nin meydana getirdiği sistem 100 yıl yaşayabilmiştir. Soğuk Savaş'ın çizdiği portre 40 yıl ayakta kalmıştır. Bu değişimler birlikte değerlendirildiğinde küreselleşme olgusu kendini daha net gösterebilmektedir.

Günümüz diplomasisine baktığımızda ilişkiler daha çok halka yönelik yapılmaktadır. Ziyaretler yoluyla yapılan kişisel ziyaretler, başkanların zirveleri ve şirketler arası görüşmeler en temelinde halka yönelik bir diplomasi yürütüldüğünü göstermektedir. Ziyaretler yoluyla yürütülen kişisel diplomasi, devlet ve hükümet başkanları, şirket yetkilileri daha çok diplomasi alanına karışmaktadır. Amacı ise ulusal imajların yansıtılması ve ihracatın geliştirilmesidir. İlk kez ABD Dışişleri Bakanlığı tarafından kullanılan "mekik diplomasi" kişisel diplomasi sürecine girmektedir. Politikacılar, lobiler, basın-yayın organları, her çeşit hükümet dışı kuruluşlar günümüz diplomasisinin başlıca aktörleridir. Küresel diplomasinin özellikle biçimi 20. yüzyılın ikinci yarısında teknolojiyle beraber büyük bir değişim geçirmiştir. Modern iletişim araçları, hükümetlere, büyükelçilere, bağımlı olmaksızın doğrudan bilgiye ulaşma imkânını sağlamıştır.

Kamuoyunun dış politikada artan önemi, sömürge halkların kendini yönetme isteği daha iyi bir yaşam için sosyal kalkınma hareketleri, insan haklarının uluslararası arenada daha fazla önem kazanması diplomasiyi herkesin uğraşacağı alan haline getirmiştir. 19. Yüzyıl öncesine kadar şeffaflık ilkesine pek riayet etmeyen devletler 19. Yüzyıldan sonra özellikle ABD Başkanı Wilson'un "Açık görüşmelerin sonunda varılacak olan açık sözleşmeler ilkesi" dünyaya yeni diplomasi türünün benimsenmesini sağlamıştır.

Günümüz ileri medeniyetleri incelendiğinde artık ekonomik refahın yanı sıra bireysel özgürlükler ve insan hakları ciddi anlamda ön plana çıkmıştır. Küresel bilgi toplumunda güç, bilgiyi elinde tutan ve bilgi ile üretim yapan toplumların elindedir.. Siyasal liderler, istediklerini gerçekleştirmek için bilginin, inançlarının ve

düşüncelerinin gücüne dayanmak zorundadırlar. Televizyon ve internette kamuoyuna iletilen bilgilerin kabul görmesi için, bilgi ve kaynaklarının “inanılabilir-güvenilebilir” olması gerekmektedir. Gelişmiş ülkelerden gelişmemiş ülkelere gönderilen mesajlar halkları güvenilirlikten yoksun bırakmaktadır. Bilginin iletilmesindeki hız ve yeni aktörler öte yandan küreselleşme çağında diplomasinin yürütülmesini güçleştirmiştir. CNN ve internetin yükselişi diplomatik alanda karar verme sürecini çok kısaltmıştır. Günümüzde internet çok yaygın ama siyasal davranışlarda televizyon yayınları hala öncelikli ve etkilidir. Diğer yandan internet coğrafi olarak ayrı ama köken olarak aynı tarihi paylaşmış halkların, geniş toplulukların örgütlenmesini olanaklı kılmıştır. Böylece kimlik ve toplum bilinçleri de korunmuştur. Bilgi devrimi egemenlik kavramının geri plana çekildiği çok merkezli-parçalanmış bir dünyanın yaratılmasına yardımcı olmuştur. İnternet az masraflı olmasından dolayı, mesaj ve ileti yaymada, yeni dostlar edinmede, propaganda yapmada yeni ulusal ve uluslararası aktörler tarafından etkin bir biçimde kullanılmaktadır.

2.3.3. Kamu Diplomasisinde Ortaya Çıkan Yeni Akımlar

Uluslararası ilişkiler ve toplumsal ilişkilerde değişim rüzgarları, kamu diplomasisi alanında da yeni araçların kullanılmasına zemin hazırlamıştır. Sürece katılan aktörlerin artması bu aktörlerin birbirlerini etkilemesini de farklı hale getirmiştir. Hükümetlerin diğer ülkelerdeki sivil toplumla ve vatandaşlarla etkili iletişim kurmaları için sivil toplum örgütleriyle çalışmasının gerekliliğine değinen araştırmacılar, sivil toplum örgütlerinin yabancı hükümetlerle iletişim kurmada güvenilirlik, tecrübe ve etkili ağlara sahip olduğunu vurgulamaktadırlar.²⁰Szondi, 20. yüzyıl kamu diplomasisinin politik amaçlarla genel kitlede davranış değişikliği yaratmayı amaçladığını ancak 21. yüzyıl kamu diplomasisinin ise ekonomik ve sosyal amaçları da içerdiğini ve destelediğini belirtmişti.²¹Günümüzdeki küresel şirketler, bir hükümetin diğer hükümete yapacağı etkiyi hem daha kolay hem de daha hızlı yollardan yapabilmektedir. Bu küresel şirketler ait oldukları ana ülkenin birer marka elçisi

---

²⁰Leonard, Mark, Stead,Catherina, “Public Diplomacy”, The Foreign Policy Center Snewing, Conrad: 2002. Aktaran, Köksoy, 83

²¹György Szondi, “Central and Eastern European Public Diplomacy”, Handbook of Public Diplomacy, Ed. Nancy Snow & Philip M.Taylor, Routledge, 2009, s. 29. Aktaran, Köksoy, s.84

konumunda iken aynı zamanda buldukları ülkenin insanlarıyla iletişime geçerek hem bu ülkenin değerlerini tanıtmakta, hem de buldukları ülke ile ana ülke arasında ilişkilerin doğmasına, kurulmasına aracılık yapmaktadırlar. Küresel şirketlerin çoğunlukla üretilen ürünle ya da şirketin ismiyle ulus devletin olumlu imajı arasında imaj transferi yaratmaya çalıştıkları belirtilmektedir.²²J. Nye çok uluslu şirket elemanları müşterileri ile ve dünyadaki paydaşları ile olan ilişkileri kendilerine çok büyük çıkar sağlamaktadırlar.

Hükümetler ve özel sektör ortaklıkları hem kaynak, bilgi ve tecrübe anlamında kamu diplomasisi faaliyetlerinin daha kolay gerçekleşmesini sağlayacak, hem de kamular nezdinde politikaların kabulünü artıracaktır. Böylece kamu diplomasisi faaliyetlerinin ruhuna uygun olarak kamu diplomasisinin çoklu aktör yapısı onu geleneksel hükümet odaklı propaganda görüntüsünden kurtaracaktır. Kamu diplomasisinin uygulanmasında öncelikli görünen her zaman bir ülkenin diğer ülke tarafından görünen imajıdır. Özellikle ABD’de 11 Eylül saldırısıyla birlikte tekrar gündeme gelen, ülkenin dış kamular nezdindeki imaj sorununun çözümü üzerine başta ABD dışişleri bakanlığı olmak üzere birçok akademik grup tarafından çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalarda son 20 yıldır Amerikan kamu diplomasisinin uluslararası kamuları ikna etmeyi göz ardı ederek daha çok askeri gücün tehdidine dayalı istihbarata ve teknolojik kaynaklara ağırlık verdiği vurgulanmıştır.²³ Özellikle bu saldırıdan sonra Amerikan reklam dünyası ağır eleştiri almış ve Müslümanlar arasında endişeye yol açmıştır. Bu endişe ve güvensizlik ortamı, küresel anlamda iş yapan büyük firmalara oldukça zarar vermiştir. ABD Kongresi ve Başkanı tarafından kurulan komisyon tarafından, 11 Eylül saldırısına giden süreçte yapılan hataların ve eksikliklerin neler olduğu ve bu tarz trajedilerden nasıl korunulabileceği sorusundan yola çıkan araştırma raporunun sonucunda dışişleri bakanlığı tarafından yapılan diplomatik faaliyetlerin büyük oranda etkisiz kaldığı sonucuna varılmıştır.²⁴Amerikan kamu diplomasisinin içine düştüğü aciziyeti bu şekilde belirledikten sonra komisyon şu iki

---

²² Michael Kunczik, “Transnational Public Relations by Foreign Governments”, The Global Public Relations Handbook, Ed. Krishnamurthy Sriramesh and Dejan Verčič, New Jersey, Lawrence Erlbaum, Aktaran, Köksoy, s.78

²³ Armstrong, Matthew C, “Operationalizing Public Diplomacy,” Handbook of Public Diplomacy, Ed. Nancy Snow, Philip M. Taylor, New York, Routledge, 2009.

²⁴ Fitzpatrick, U.S. Public Diplomacy In a Post-9/11 World: From Messaging to Mutuality, s.5

stratejinin önerilen dirilmesini gündeme getirmiştir. Bu stratejilerden ilki Amerika'nın mesajları ile bu mesajların neler olduğunun net olarak tanımlanması, diğeri ise Amerika ideallerinin yutduğunda canlı bir şekilde savunulması olarak belirtilmiştir.²⁵ Amerikan hikayesinin dünyaya anlatılması özellikle soğuk savaşın sona ermesi ile Bill Clinton döneminde ekonomik başarı ve Amerikan çıkarlarının etkileyciliği üzerine kurgulanmıştır. Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması (North American Free Trade Agreement) Amerikan Bilgilendirme Ajansının kamu diplomasisi kampanyalarının odağını oluşturmuş, iş dünyasında ve ekonomik alanda Amerikan bilgisinin ve başarısının hikayesinin anlatılması bu dönemin ana konseptini oluşturmuştur. Zaman içerisinde bu anlayış değişime uğramıştır. Amerika'nın dünyaya anlatılması modundan çıkılıp Amerikan değerlerinin, ideallerinin hayallerinin ortak paydaya vurgusu ile tüm dünyaya anlatılmaya başlamıştır. Bu yöntemler ile monolog yöntemden diyalog yöntemine geçilmiştir. Yani Clinton döneminin ekonomik ilişki, pazarın büyümesi ve George W. Bush'un önleyici güvenlik ve uzun dönemli savaş doktrinlerinin yerini global partnerlik ve ilişki kurma doktrinine bırakmasının zorunluluğu ifade edilmektedir.²⁶ Kamu diplomasisinde ortaya çıkan bu yeni anlayış bir ülkenin diğer ülkeye kendi hikayesini anlatmaktan öte diğer ülkeye kültürleri, değerleri paylaşma ortak paydada buluşma anlayışı daha etkili hale gelmiştir.

Aslında Bush döneminin yarattığı Amerikan markasının değer kaybı aynı dönemde fark edilmiş ancak izlenen politiklardaki güvenlik vurgusunun ve sert güç söyleminin ağırlığı bu politikaları başarısız kılmıştır. Öyle ki 2006 yılında yayınlanan ve kamu diplomasisinin olmasa olmazı kabul edilen Amerikan Ulusal Güvenlik Stratejisinde belirtilen sekiz güvenlik ilkesi, insan onuruna sahip çıkmak, teröre karşı küresel ittifak yapmak, bölgesel çatışmalara engel olmak, kitle imha silahlarının yaygınlaşmasını engellemek, küresel ekonomiye katkıda bulunmak, dünyadaki gelişmişlik düzeyini yükseltmek, bunu gerçekleştirirken diğer küresel güçlerle ortak çalışmak ve ABD'nin ulusal güvenlik kurumlarını 21 .yüzyılın şartlarına ayak uydurabilir hale getirmektir. Sıralanan ilkeler doğrultusunda güvenlik ve tehdit

---

²⁵ A.e., s.6. Aktaran, Köksoy, s.76.

²⁶ "Rethinking Public Diplomacy", Handbook of Public Diplomacy, Ed. Nancy Snow, Philip M.Taylor, Routledge, 2009.

hassasiyetleri ön plandadır. Kamu diplomasisindeki en önemli hususlardan biri güvenlik ve özgürlük dengesinin korunmasıdır. Ancak kimi zaman güvenlik gerekçesi ile özgürlük dengesi bozulabilmektedir. Başkan Bush döneminde güvenlik gerekçesi ile oluşturulan hava Amerikan diplomasisine oldukça zarar vermiş, Barack Obama'nın seçilmesiyle bu hava yüksek oranda değişmiştir. Bu değişimde en önemli unsur yukarıdaki ilkelere paralel şekilde ve güvenlik söylemini öteleyen Barak Obama'nın sadece Amerika için değil tüm dünyada Amerika için hayati konuma sahip özgürlük, fırsat eşitliği, etnik çeşitlilik ve dinsel inanışlara saygı gibi ilkeleri en iyi şekilde temsil ettiğine ya da edeceğine dair inanç oluşmuştur.²⁷ Amerikan dış ilişkiler bakanlığı hazırladığı raporda kamu diplomasisi faaliyetinin sadece devlet eliyle değil özellikle sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, dernekler ve ajanslarla birlikte daha etkili olabileceğini ortaya koymuştur. Tezin son kısmında ülkemizdeki kamu diplomasisi faaliyetinin en büyük yanlışı olarak öne sürülen öncülün açılımı olarak ele alınacaktır. Farklı ülkelerin bir ülke hakkındaki olumsuz imaj algısının ancak devlet ile özel kuruluşlarının el ele vermesi ile aşılabileceği ortaya konmuştur. Kamu diplomasisi son zamanlardaki şekliyle etkin stratejisinin devlet ve sivil aktörlerin birlikteliğinde diğer ülke halkları ile iletişim konusunda yalnızca tek taraflı değil, çift taraflı diyalog süreçleri de içermesi konusunda bir mutabakat olduğunun altı çizilmektedir.²⁸ Cowan ve Arsenault kamu diplomasisi anlayışında monolog formlardan diyalog formlara doğru bir geçiş olduğunu belirtmişler, üçüncü bir boyut olan işbirliğinin genellikle gözden kaçırıldığını ifade etmişlerdir. Her üç katmanında doğru şartlarda ve zamanlarda kullanıldığında kamu diplomasisi için eşsiz değerler sunacağını belirten yazarlar, monolog kamu diplomasisinin global iletişim sistemi için vazgeçilmez olduğunu, günlük ve anlık olayların ve diğer tek yönlü ürünlerin (haberler, demeçler, makaleler, ilanlar, basın bültenleri, filmler, kitaplar ve şiir gibi yazılı ve görsel kültürel çalışmalar, tek yönlü iletişim biçimleri) uluslararası kamuoyuna duyurulmasında tek yönlü mesaj gönderiminin kaçınılmaz olduğunu belirtmişlerdir. Yazarlar, diyalogun ise bireyler arasında başlayan ve medeniyetler arası ilişkiler ve köprüler kuran bir anlayışa

---

²⁷ Güvenlik Sorunları ve Kamu Diplomasisi, " Kamu Diplomasisi, Ed. Abdullah Özkan, Tuğçe Ersoy Öztürk, İstanbul, Tasam Yayınları, 2012.

²⁸ A.g.e.

dayandığını ifade etmişler, kişiler arasındaki bu ilişkilerin, diyalogun çatışmaları çözme ve önlemede önemli bir dönüştürücü güç olduğunu vurgulamışlardır.²⁹

Yazarlara göre kamu diplomasisi politikalarının ve teorilerinin geliştirilmesinde, uygulanmasında monolog ve diyaloga dayanan iletişimin doğru şartlarda uygulandığında dış politikayı, uluslararası anlayışı, saygıyı ve ilişkileri geliştirdiği belirtilirken, daha kritik ve etkili olan dış kamularla ilişki kurma ve ülkeler arası işbirliğinin çoğu zaman göz ardı edildiğini vurgulamışlardır. Kamu diplomasisi formu olarak işbirliği olgusunun, ortak problemlerin ve çatışmaların çözümünden, ortak vizyonların geliştirilmesine ve fiziksel projelerin birlikte tamamlanmasına kadar uzandığını, farklı uluslardan katılımcıların kısa süreli (oyun, müzik, vb.) ya da uzun süreli (doğal afetler sonrası yardım çalışmaları, vb.) ortak projeler etrafında bir araya gelerek uzun süreli ilişki ve anlayış oluşturmaya fırsatlar buldukları belirtilmiştir.³⁰ Bu faaliyetler katılımcıların uzun süreli ilişki ve anlayış oluşturmalarına zemin ve yapı kazandırırken, kamu diplomasisinin anlık monoloğa dayanan geçici etkilerinin tersine ortaklaşa gerçekleştirilen, başarılı okul, hastahane, vb. bina yapımı, müzik ve oyun ortaya koyma ya da yan yana birlikte verilen spor mücadelesi gibi faaliyetlerle anıldığı vurgulanmıştır. Bu işbirliği faaliyetlerinin ortaklık ve yakınlık oluşturarak daha uzun süreli dostluk ve anlayış kurulmasına izin vereceği belirtilmiştir. Bu tür işbirlikleri somut, belirli ve ulaşılması kolay sonuçlar sağlayarak bireyler ve uluslar arasındaki bölünmüşlükleri giderirken uzun dönemli ilişkilere de olanak sağlamaktadır.

2.3.4. Kamu Diplomasisinin İşleyiş Aşamaları

Kamu diplomasisinde yabancı kamuoyunu iyi analiz etmek temel şarttır. Yabancı toplumlar hakkında fikir edinme araştırma ve araştırma sonuçları doğrultusunda hareket etmek gereklidir. Bu aşama halkla ilişkiler açısından swot analizi olarak değerlendirilmektedir. Buna göre; önce yabancı kamuoyu dinlenilir ve toplum davranışları analiz edilir, tepkilerin neler olabileceği konusunda ön görüş elde edilir.

---

²⁹ Geoffrey Cowan and Amelia Arsenault, "Moving from Monologue to Dialogue to Collaboration Three Layers of Public Diplomacy", *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science* 2008; 616; DOI: 10.1177/0002716207311863, s.10-33. Aktaran, Köksoy, s.92

³⁰Cowan, Arsenault, a.e.

“Kamu diplomasisi her aşaması kendine özgü avantajları olan üç ayrı yöntem ile uygulanmaktadır. Bu yöntemlerin her biri ayrı ayrı farklı durumlarda kullanılabilmesi gibi, üç yöntem kombinasyon halinde de yürütülebilmektedir. Kamu diplomasisi yöntemlerini monolog, diyalog ve işbirliği olarak sınıflandırmak mümkündür.”³¹

Bir devlet dünya halkları nezdinde nerede olduğunu bilmek istiyorsa arkasında bıraktığı doküman ve söylemler önemlidir. Bu noktada Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi örnek olarak verilebilir. Bu bildiri bir monolog yöntemi olarak belirlenmiştir ve içerikte çok fazla değişikliğe gidilmesi öngörülmemektedir. Monolog yönteminin farklı şekilleri vardır. Bunlar basın açıklamaları, makaleler, sinema, şiir ve kültürel çalışmalar olabilir. Monolog yöntemi savunma adına önemli bir kamu diplomasisi yöntemi olabilir. Ancak monolog iletişim yöntemi açısından sakıncalıdır; böyle olmasında geri dönüşüme yani feedback kapalı bir yöntem olmasıdır. Diyalog yöntemi ise monolog yönteminin aksine fikir ve bilgilerin mübadele edildiği karşılıklı görüş alışverişinde bulunduğu yöntemdir.

Son zamanlarda kamu diplomasisi üzerine çalışma yapanlar uluslararası bir kamusal alan oluşturmanın gerekliliğini dile getirmişlerdir.³² İnsanların kendilerini uluslararası arenada ifade edebilmeleri karşılıklı fikir alışverişinde bulunabilmeleri ortamının kamu diplomasisinin oluşumu açısından oldukça önemli olduğu ortaya çıkmıştır. Bu yaklaşım diyalog yönteminin halihazırdaki mevcut dış politikayı doğrudan etkilemese dahi karar alma sürecinde farklı seslere kulak vermenin mantıklı olabileceğini sunmuştur. William Fullbright’ın da değindiği gibi ;

“Düşünceleri anlayacak insanlara sahip olmak bir tane daha denizaltına sahip olmaktan daha fazla güvenlik getirir.”³³

Bu sözdeki vurgu da anlaşılabilmesi üzere hükümetler bir ulusun sistemlerine katılmasalar bile o sistemleri anlamaları gerekmektedir. Kamu diplomasisi işlevsel olarak yerel ve ulusal meselelere çözüm arama noktasında öncü bir role sahiptir.

---

³¹ A.g.e

³²Critchlow, J. (Ekim 2003). The Power of Public Diplomacy, in New Falder, 86, s. 5 Aktaran, Köksoy, 94

³³Öztürk Ersoy, T. Dış Politikadaki Etkin Unsur: Kamu Diplomasisi ve Türkiye’nin Kamu Diplomasisi Etkinliği, 10.02.2011, <http://www.kamudiplomasisi.org/pdf/tugceersoyozturk.pdf>

Sorunlara çözüm arama noktasında bir çok yerel ve ulusal işbirliği kamu diplomasisinin yöntemi açısından kaçınılmazdır. İşbirliği ile kişilerin ve kurumların birbirini tanımada, önyargıların ortadan kalkmasında önemli bir yere sahiptir. Ortaklaşa yürütülen kültürel, dinsel ya da siyasi içerikli her proje karşılıklı saygıyı ve anlayışı oluşturmakta; kişiler ve kurumlar nezdindeki bu olumlu gelişme hükümetler arası sıcak ilişkilerin oluşumuna da katkı sağlamaktadır. İşbirliğinden kaynaklanan gelişen bu birliktelik din, dil, ırk ve cinsiyet ayrımı gibi dünya üzerindeki bölünmelere karşı oldukça gerekli bir faaliyettir. Kamu diplomasisi gelişen teknolojik imkanlar sonrası halkların birbiriyle daha sıkı iletişime geçebilme imkanını doğurmuştur. Bu imkan neticesinde kamu diplomasisinde yeni kavramlar ortaya çıkmıştır. Kamu diplomasisi yerine iletişim diplomasisi araştırmacılar tarafından çokça dile getirilmeye başlanmıştır. Kamu diplomasisi uygulamalarında teknoloji çok önemli bir yer tutmaktadır. Hükümetler özellikle sosyal medyanın gücünden fazlasıyla yararlanmaktadırlar. Youtube yoluyla yüklenen özenle hazırlanmış görüntü kalitesi yüksek videolarla hükümet başkanlarının konuşmaları, yapılan faaliyetler v.s diğer halklar üzerinde etkili olmaktadır. Bu yeni trend Amerika Birleşik Devletleri'nde Kamu Diplomasisi Web 2.0" adı altında faaliyete girmiştir.

Bu program ile şunların yapılması öngörülmektedir:

- 1) *Kültürler arası diyalogu canlandırmak ve gençlerin demokrasinin anlamını ve araçlarını keşfetmesini sağlamak adına hazırlanmış videoların YouTube adlı paylaşım sitesinde dolaşıma sokulması,*
- 2) *Gençlerin Amerika'da eğitim imkânları ve değişim programları hakkında bilgi edinebileceği ve belirli kişiler ile iletişime geçebileceği bir internet sitesi oluşturmak*
- 3) *Kamu Diplomasisinden Sorumlu Devlet Bakanı'na doğrudan soru ya da mesaj iletilmesini sağlayacak "blog forumları" oluşturmaktır.³⁴*

---

³⁴ Hatice BAŞAR, Türkiye'nin Kamu Diplomasisi
Bir Örnek çalışma Trt, İstanbul, 2011, ss.28

2.3.5.Kamu Diplomasinin Araçları

Kamu diplomasinin en önemli aracı klasik diplomaside olduğu gibi Dışişleri Bakanlığı'dır. Bunun yanı sıra akademik değişimler ve kültür alışverişleri kamu diplomasinde etkin kullanılan yöntemlerdir. Bazı gelişmiş ülkeler dillerinin ve kültürlerinin yaygınlaşmaları için ulusal ajanslar kurarlar. Hükümetleri tarafından ekonomik destekleri sağlanan bu ajanslara Fransız Enstitü ve Kültür Merkezleri veya British Council örnekleri verilebilir. Bu amaca hizmet eden çok sayıda sivil toplum kuruluşları da mevcuttur. British Council , Alliance Française ve Goethe Enstitüsü gibi küresel anlamda tanınan bu ajanslar hükümetlerin ulaşamadığı yerlere daha rahat ulaşmaktadırlar. Türkiye'de buna örnek olarak Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü tarafından kurulan ve finanse edilen Yunus Emre Enstitüleri başta Avrupa ülkelerinde ve Türki Cumhuriyetlerinde faaliyet göstermeye başlamıştır.

Kamu diplomasinde kültürün yanı sıra ekonominin güçlü olması da oldukça önemlidir. Tüm dünyada tanınmış markalara sahip olmak, yabancı ülkelerdeki insanlara iş istihdamı sağlayan büyük firmalar sahip olmak başarılı bir kamu diplomasisi için gereklidir. Büyük firmalar başka ülkelerdeki varlığı belli başlı bir tanıtım aracı olmanın yanı sıra, diğer halklar tarafından gıpta edilen istenilen bir ülke olmanın yolunu açmaktadır. Bu anlamda oluşan diplomasiye (corporate diplomacy)denilmektedir. Büyük markalar kendi devletleri bütünleşmişlerdir. Coco Cola ile Amerika birlikte anılmaktadır. Bunun gibi Mercedes ile de Almanya'nın birlikte akıllara geldiği bilinmektedir. Bunun yanı sıra yabancı ülkelere yapılacak olan fon yardımları gibi ülkenin imajına olumlu anlamda etki eden girişimlerde ekonominin güçlü olması gerektiği yadsınamaz. Bir ülkenin görüşlerini karşı tarafa aktarabilmesi, sesini dünyaya duyurabilmesi sadece diplomat beyanları ve bildirimlerle olunmayacağı ve yetersiz kalacağı günümüzde anlaşılmıştır. Kamu diplomasinin temel vizyonu olan gönülleri ve kalpleri kazanma sanatında ikna etme yönteminin sadece devlet eliyle olması düşünülemez. Savaş ve barış anında dünyada insanlığın topluluklar halinde iletişim içerisinde buldukları günden bu yana hükmeden taraf sürekli kazanmıştır. Bu hükmetme şekli kimi zaman sahada kimi zaman masada olmuştur. Kamu diplomasisi

diye nitelendirdiğimiz halkla ilişkilerin geniş arenalarda uygulanış şeklinde gönüllerde hükmetmek, gönüllerde yer edinebilmek diye ele alabiliriz. Bu amacı gerçekleştirmede kitle iletişim araçlarının hızla yaygınlaşması ve aynı zamanda homojenleşmesi kamu diplomasisini etkin kullanma adına çok önemli bir mecra haline gelmiştir. Kitle iletişim araçları ile aktarılan mesajların çok büyük kısmı en başta TV sunucuları, kameramanlar, gazeteciler, fotoğrafçılar, yazarlar, düşünürler, sanatçılar, edebiyatçılar, film yapımcıları, rejisörler, bilim adamları, akademisyenler, ekonomistler, sivil toplum temsilcileri, hükümet üyeleri ve milletvekilleridir tarafından yapılmaktadır. Bu mesajların iletilmesinde araçlar ise bilim teknoloji, kültür sanat, sportif faaliyetler, hukuk, edebiyat, sosyoloji ve askeri mekanizmalardır. Dünyanın önde gelen ülkelerinde, bu mecraları üstte sıraladığımız aktörler tarafından çok etkin bir şekilde kamu diplomasisinin menfaati adına fazlasıyla kullanılmaktadır.

2.3.6. Kamu Diplomasisi'nin Uygulama Alanları

'Kamu diplomasisi hükümetlerin, diğer ülkelerin hükümetlerinden ziyade onların halklarını etkilemek ve onlarla iletişime geçmek için kaynaklarını harekete geçirdiği bir araçtır. Kamu diplomasisi; yayıncılık, finanse edilmiş kültürel ihraçlar ve değişimler organize ederek kaynaklarına dikkat çekerek onları etkilemeye çalışmaktadır. Ancak bir ülkenin kültürü, değerleri ve politika içeriği çekici değilse, onları yayınlayan kamu diplomasisi yumuşak güç üretmez'³⁵.

Joseph Nye'nin bu şekilde tanımlamış olduğu kamu diplomasisi, farklı şekillerde ve kamu diplomasisinden –görünürde- bağımsız isimler altında, fakat yine de kamu diplomasisinin hedeflerinin gerçekleşmesini sağlayacak şekilde uygulanabilmektedir. Kamu diplomasisinin bu şekilde uygulanmasını ele aldığımızda karşımıza dört uygulama alanı çıkmaktadır: kültürel diplomasi, yurttaş diplomasisi, inanç diplomasisi ve lobcilik³⁶.

³⁵ J.Nye, Yumuşak Güç., s. 95, Aktaran, Gaye Aslı Sancar, Kamu Diplomasisi ve Halkla İlişkiler., s. 169.

³⁶ Sancar, Kamu Diplomasisi ve Halkla İlişkiler., s. 169.

2.3.7.Kültürel Diplomasi

Bir ülkenin cazibedar olması o ülkenin kültür seviyesinin diğerlerinden yüksek olduğuna işaret etmektedir³⁷. Uluslararası çevreyi, kültürel kaynaklarla ve kültürel değişimi kolaylaştırarak yönetmek ve kültür ihraç etmek ülkenin politikalarını kolaylaştırmak kültür diplomasisi olarak adlandırılmaktadır³⁸. Kültürel diplomasi bir ülkenin dış politikaları ile uyumludur ve dış politikanın uygulanmasında yardımcı olur. Kültürel diplomasi sert güce karşılık yumuşak gücün uygulanması ile fikirlerin, değerlerin karşı tarafa iletilmesidir³⁹. Kültür bir toplumun anlamlandırdığı değerler ve uygulamalar bütünüdür ve bir ülkenin kültürü evrensel değerleri içeriyorsa, politikaları diğerlerinin paylaştığı değerlerin ve yararın teşvik edilmesini sağlıyorsa, kamu diplomasisinde istenilen çıktılara sahip olma olasılığı artmaktadır⁴⁰. Devletler kültürel diplomasi yoluyla diğer devletlerle diplomatik kanallar tıkansa bile iletişimlerini sürdürebilmektedirler. Kültürel diplomasi, kültürel bir yararı hedef kitleye tanıtmaya davranışdır ve amacı hedef kitleleri üreticinin temsil edilmek istendiği gibi benimsetilen düşüncelere dahil etmektir. Kültürel diplomasi verdiği mesajlar ile hedef kitlede merak uyandırır ve o kültüre olan önyargıları yıkmaya yeni düşünceler oluşturmaya başlar. Bu konuda Szondi şöyle der: ‘Kültürel ilişkiler derin etkileri olan ve itibar yönetiminin diğer çeşitlerine göre daha inandırıcı olan olumsuz ve yanlış stereotipleri değiştirmenin en iyi yoludur.’⁴¹ Kültürel diplomasi modern dans eğitimlerinden modern eğitim sistemlerine kadar çok kapsayıcı bir kamu diplomasisi faaliyetidir.

‘Kültürel diplomasisinin kamu diplomasisinde kullanılması değişim programları ve yabancı ülkelerde bulunan kültür dernekleri sayesinde olmaktadır. Buna örnek olarak Fullbright, Erasmus gibi değişim programları, Fransız Kültür Merkezi,

³⁷ <http://tr.scribd.com/doc/139125118/Joseph-S-Nye-the-Paradox-of-American-Power-Why-the-World-039-s-Only-Superpower-Can-039-t-Go-It-Alone>.

³⁸ Gaye, A., Kamu Diplomasisi ve Halkla İlişkiler., s. 169.

³⁹ A.g.e.

⁴⁰ Nye, J., Yumuşak Güç., s. 11, Aktaran, Gaye Aslı Sancar, Kamu Diplomasisi ve Halkla İlişkiler., s. 169.

⁴¹ Gyorgi Szondi, Central and Eastern Public Diplomacy., s.302.

Alliance Française, British Council gibi farklı ülkelerde bulunan örgütlemeler verilebilir⁴².

Kitleleri kaba kuvvete başvurmaksızın yönetmek ve onları belirli konularda ikna etme gücünü dilden almaktadır⁴³. Kültürel diplomasiyi uygulayan devletler için dilin kullanımı ve yaygınlığı çok önemlidir. Dil ile beraber eğitim ve sanat anlayışı da kültürel diplomaside etkili bir yöntemdir. Dünya üzerinde en fazla konuşulan diller mensubu oldukları kültürleri daha hızlı ve etkili bir şekilde yaymaktadırlar. Uluslararası bir dil haline gelen İngilizce sadece bir dil olmaktan öte bir kültürün yayılmasına da öncülük etmektedir. Dilin durağan olmayan sürekli gelişen yapısına uygun hareket eden İngilizce teknolojik dilin kullanımında da öncü bir konumdadır. Bir dilin öğrenilmesi onunla aşına olunulması o ülkenin kültürüne de adapte olmayı sağlamaktadır⁴⁴. Kültürel diplomasi en temelinde kültürel olarak yakınlaşmayı sağlar ve farklı ülke halkları arasında etkileşimi hızlandırır. Bir devlet kültürel olarak etkileyebildiği bir ülkeye daha kolay bir şekilde kamu diplomasisi faaliyeti uygulayacaktır⁴⁵. Kültürel diplomasi uygulananma şekli tek taraflı değil karşılıklı olacağından kültür ihracında güçlü konumda bulunmak önemlidir. Kültürel diplomasi uygulanancağı ülkenin kültür seviyelerinin birbirlerine çok zıt olmaması, müsavi olması gereklidir.

2.3.8.Yurттаş Diplomasisi

Yurттаş diplomasisi kamu diplomasisinde etkili bir biçimde kullanılan yöntemlerdendir. Yurттаş diplomasisi bir ülkenin halkının diğer ülkelerin halklarıyla bizzat iletişim kurduğu araçtır. Bu yöntemde yüz yüze iletişim önemli bir yere sahiptir ve yüz yüze iletişimin avantajları görülür. Bu avantajlar; iletişime geçilen kişiye mesajların anında iletilmesi, iletilen mesajın kişi tarafından anlaşılması olup olmadığını ve mesajı alan kişinin mesaja verdiği tepkinin anında öğrenilebilmesi olarak sıralanabilir.

---

⁴² A.g.e., 172

⁴³ Brown., J.A.C., Beyin Yıkama, s. 7.

⁴⁴ Tench, Ralph. ve Yeomans, Liz. Exploring Public Relations. England, Prentice Hall,2006

⁴⁵ Faruk Sönmezoğlu, Uluslararası Politika ve Dış Politika Analizi., s.362

Yurttaş diplomasisinde en önemli nokta, mesajı alan kişinin mesajı aktarma biçimidir. Yurttaş diplomasisinde anlamın üretilmesinde aktif rol alan kitlelerin ve dolayısıyla onları oluşturan bireylerin yetkinliğinin sağlanması onu kamu diplomasisinin bir alt dalı haline getirmektedir.

Bir ülkenin uluslararası öğrenci değişim programlarına katılan öğrencileri ve yurtdışında çalışan yurttaşları, kamu diplomasisinin içerideki yüzüdür. Bu yurttaşların devlet görevlisi olmamaları, buldukları ülkede gönüllü olarak bulunmaları, onları ev sahiplerinin gözünde daha samimi kılabilmektedir⁴⁶. Yurttaş diplomasisinin sayılan vasıflarına örnek olarak Türkiye'deki 'Gülen hareketi'nin yurtdışı eğitim faaliyetleri kapsamında yurtdışında açtığı Türk okullarına gönderilen Türk öğretmenler verilebilir. Yurtdışına gönüllü olarak gönderilen bu öğretmenler Türkiye'yi birer 'yurttaş diplomat' göreviyle temsil etmekte ve yurttaş diplomasisinin önemli birer aracı olmaktadır. Aslında Mueller'e göre sadece yurtdışında bulunan öğretmen, öğrenci veya çalışanların değil, her bireyin kendisini bir yurttaş diplomatı olarak görmesi gerekir. Örneğin, bir sınıfta yabancı bir öğrencinin yanına oturan öğrenci de ülkesini temsil eden bir yurttaş diplomattır⁴⁷.

ABD'nin yurttaş diplomasisine özel bir önem verdiği görülmektedir. Örneğin George Washington Üniversitesi Kamu Diplomasisi Enstitüsü, Southern California Üniversitesi Kamu Diplomasisi Merkezi, The Institute of World Politics ve USIA Alumni Association kamu diplomasisi ve dolayısıyla da yurttaş diplomasisi faaliyetleri yürüten kuruluşlardır. Bu hükümet dışı kuruluşların yanı sıra ABD hükümetinin sponsorluğunu yaptığı 'National Council Internatoinal Visitor' (Uluslararası Ziyaretçi Ulusal Konseyi) büyük önem arz etmektedir. ABD'nin yurttaş diplomasisinde mükemmelliği sağlamayı hedeflediği bu konsey, gönüllülerle profesyonel bir kaynak olarak hizmet vermektedir⁴⁸.

Mülteciler ve diasporalar kamu diplomasisinde yurttaş diplomat olarak adlandırılacak bir diğer gruptur. Bu iki grup, yabancı ülkede yaşayan yurttaşlarının kamu diplomasisi hakkında bilgilendirmeleri açısından önemlidir.

---

⁴⁶ Sancar, a.g.e., s. 172.

⁴⁷ Mueller, The Nexus of US Public Diplomacy and Citizen Diplomacy., , Aktaran ,Sancar, s. 106

⁴⁸ Sancar, a.g.e., s. 172.

2.3.9. İnanç Diplomasisi

Dinin dış siyaseti ve uluslararası ilişkileri etkileyen önemli bir unsur olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Din, tarih boyunca iç ve dış siyasetin en önemli unsurlarından olmuş, uluslararası çatışmalara sebebiyet vermiş ve devletlerin siyasi menfaatleri için kullanılmıştır. Yani din, insanlık tarihi boyunca kişilerin yaşamının, iç ve dış siyasetin merkezinde olmuştur.

Dinin insanlık tarihindeki bu önemi, onu kamu diplomasisinin stratejilerini belirlemede etkili bir araç haline getirmiştir. Din, kamu diplomasisi altında ‘inanç diplomasisi’nin stratejilerini belirlemektedir. İnanç diplomasisinin bu bağlamdaki rolü, din üzerinden gerçekleşen uluslararası çatışmalara ve uyuşmazlıklara son verme gayretinde bulunarak, bu barışçıl olma misyonunu ‘herkesin inancına saygı duyma’ ve ‘dinler arası diyalog’ ilkeleriyle devam ettirmektir.

Dini liderler, kurumlar ve cemaatler bu noktada önemli aktörlerdendirler⁴⁹. Türkiye’de 1991 yılından itibaren yapılan Bediüzzaman Sempozyumları; temalarının, insanlık onuruna layık bir gelecek, insanlığın temel sorunları, din ve toplum, küreselleşme ve ahlak ve adalet gibi kavramlar çerçevesinde düzenlenmeleri ve katılımcılarının 40’a yakın ülkeden ve farklı dinlere mensup 250’ye yakın akademisyenler olmaları⁵⁰ hasebiyle inanç diplomasisine verilebilecek başarılı bir örnektir.

2.3.10.Lobicilik

‘Lobicilik ya da kulis faaliyeti, çıkar grupları tarafından belli konularda etkili olmak üzere yönetenler nezdinde, özellikle yasama ve yürütme üzerinde kendi amaçlarını gerçekleştirmek üzere yürütülen faaliyetlerdir.’⁵¹

Tanımdan da anlaşılacağı üzere lobicilik, bir ülkenin güçlü baskı gruplarının siyasileri etkileyip kendi çıkarları doğrultusunda karar almalarını sağlamaktır. Lobicilik kamu diplomasisi faaliyetlerini destekleyen bir alandır⁵².

⁴⁹ Sancar, a.g.e., s. 172.

⁵⁰ 9. Bediüzzaman Sempozyumu, <http://www.iikv.org/9-bediuzzaman-sempozyumu-2010> Erişim: 19 Haziran 2014.

⁵¹ Aysel Aziz, Siyasal İletişim, s. 26, Aktaran, Gaye Aslı Sancar, Kamu Diplomasisi ve Halkla İlişkiler., s. 180.

Lobiciliğin hedef aldığı grup doğru karar vericilerdir. Bu, mesajın doğru alıcıya iletebilmesi için önemlidir. Lobiciliğin kamu diplomasisine etkisi var olan kamu diplomasisi faaliyetlerine desteği şeklinde gerçekleşir⁵³.

Baskı gruplarının, örneğin iş adamlarının kişisel çıkarlar amacıyla yurtdışında yaptığı lobicilik faaliyetleri, bu amaçların ancak ülkenin dış politika çıkarlarına yönelik olması durumunda kamu diplomasisine hizmet etmektedir. Aksi takdirde, bu lobicilik faaliyetleri ülkenin kamu diplomasisine hizmet etmeyebilmektedir⁵⁴. 22 Aralık 2011 tarihinde 1915 olaylarıyla ilgili Ermeni iddialarının reddedilmesini suç sayan yasa teklifinin Fransa meclisinde yapılacak oylamasından önce TBMM Dış İlişkiler Komisyonu Başkanı Volkan Bozkır ve TÜSİAD ile TOBB heyetleri Fransa Meclisi Dış İlişkiler Komisyonu Başkanı Axel Poniatowski, Sosyalist Parti'nin önemli isimlerinden Pierre Moscovici, Türk-Fransız Dostluk Grubu Başkanı ve iktidardaki Halk Hareketi Birliği üyesi Michel Diefenbacher, ve Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy'nin diplomasi danışmanı Jean-David Levitte, Dışişleri Bakanı Alain Juppé, Fransa Meclisi Başkanı Bernard Accoyer ile görüşmek üzere Fransaya gitmişlerdir. Bu örnekte Türkiye'deki baskı gruplarının doğrudan gerçekleştirdikleri bir lobicilik faaliyetidir..⁵⁵

---

⁵² Sancar, a.g.e., s. 180.

⁵³ Sancar, a.g.e., s. 181.

⁵⁴ A.e.g.

⁵⁵ A.e.g.

3. BÖLÜM: OSMANLI'DA DİPLOMASİ FAALİYETLERİ VE GÜNÜMÜZDEKİ KAMU DİPLOMASİSİ

3. OSMANLI'DA DİPLOMASİ FAALİYETLERİ VE GÜNÜMÜZDEKİ KAMU DİPLOMASİSİ

3.1. Genel Hatlarıyla Osmanlı Diplomasisi

Bir devletin uluslararası alanda ve dünya siyasetinde gösterdiği faaliyetlerin, duruşların olaylar karşısında şekil almasının tamamına dış politika diyebiliriz. Ülkeler mevcut siyasi konjunktürlerini buldukları bölgelere, sahip oldukları jeopolitik, jeostratejik ve jeokültürel dinamiklere göre şekillendirirler. Bunların yanı sıra zaman içerisinde oluşan tarih ve medeniyet bilinci dış politikada belirlenen siyaseti önemli ölçüde etkilemektedir. Herhangi bir dönemde uygulanan diplomasi faaliyetlerini üstte sıraladığımız faktörler ile tarih bilinci içerisinde değerlendirmek gerekiyor. Kamu diplomasisinde özellikle kültürler üzerinde inşa edildiğini düşündüğümüzde, tarih içerisinde oluşan kültür bilincinin iyi okunması gerekmektedir. Bu perspektifte bakıldığında Türkiye Cumhuriyeti'nin dış politikasındaki diplomasi faaliyetleri ve kamu diplomasisinde nasıl bir süreç izlediğini Osmanlı dış politikasından öğrenebiliriz. Gözen'e göre Türkiye'nin dış politika anlayışının kökleri, tarihsel olarak Osmanlı dönemine ve elbette ki Cumhuriyet'in kuruluş yıllarına kadar uzanmaktadır. Türk dış politikasını anlayabilmek ve açıklayabilmek için bu tarihi tecrübeyi ve günümüze etkilerini birlikte ele alarak incelemek devlette süreklilik anlayışının esasını oluşturmaktadır.⁵⁶ Osmanlı dış politikasını da oluşturan tarihsel perspektiflerin var olduğunu da unutmamız gerekir. Devran bu konuda şöyle bir iddiada bulunmaktadır: Türk kamu diplomasisinin en önemli avantajı geçmişte Türk kökenlilerin kurduğu devletlerin Asya'dan Avrupa'ya uzanan geniş bir coğrafya da yer almaları, çok sayıda akraba devlete ve farklı devletlerin çatısı altında yaşayan akraba topluluklara sahip olması, buralardaki tarihi ve kültürel eserlerin unutulmaz izler ve anılar

---

⁵⁶ Ramazan Gözen, "Son Dönem Türk Dış Politikasının Analizi: Kimlik, Strateji ve Siyaset", Yükselen Değer Türkiye, Haz. MÜSIAD, İstanbul, 2010, s.117.

birakmasıdır.⁵⁷ Osmanlı imparatorluğu tarihin en büyük imparatorluğu biri haline gelmiş 600 yıl dünya üzerinde hüküm sürmüştür. Bugün kendisinden kopan ve kendi devletlerini kuran 35 ülkeye ev sahipliği yapmıştır. Osmanlı'nın o dönemdeki diplomatik varlığı bugün bu ülkelerin varlığı sayılmaktadır.⁵⁸ Günümüz Türkiye'sinin mevcut kamu diplomasisi ve potansiyel kamu diplomasisi faaliyetleri Osmanlı'nın bakiyesi üzerinden yürümektedir. Aynı şekilde bu dönemde oluşan ön yargılar olumsuz düşünceler de yine Osmanlı'nın bakiyesidir. Bu ülkelerle mevcut ya da geliştirilmeye çalışılan ilişkilerde tarihsel olarak bu ülkelerle ve insanlarla paylaşılan ortak kültürel ve insani değerlere sık sık atıf yapılmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu'nu da kapsayan diğer Türk devletleri de dahil olmak üzere Türkler Orta Asya ve Avrupa coğrafyalarında uzun yıllar hüküm sürmüş, burada bulunan milletlerle her anlamda bir ilişki içerisinde olmuşlardır. İdari, askeri sosyal anlamda ilişkileri tarihi belgeler ışığında da görülebilmektedir. Fethedilen bölgelerdeki milletlerin kızları ile evlenilmesi oradaki halkın gönlünü kazanması adına eski Türk devletlerinde sıklıkla yapılan bir stratejik adımdı. Osmanlı Devleti'nde de devşirme usulü ile tahta geçme devlet adamı olabilme imkanı Osmanlı Devleti'ne olan sempatiyi arttırmıştır.

Osmanlı Devleti'nde diplomasi faaliyetleri kuruluş yıllarından itibaren haberleşme çerçevesinde yabancı devletlere resmi olarak gönderilen veya bu devletlerden kabule dilen elçilerle iletilen yazışmalar ile sağlanmıştır. Eski Türk devletlerinde bu görevi yerine getirenlere “bitikçi” denilirken Osmanlı'da ise “nişancı” adı verilmiştir.⁵⁹ Bunun yanı sıra seyyahlar ve tacirler de birer sivil diplomata olarak ülkelerin birbirlerini tanıma adına önemli işlevlerde bulunmuşlardır. Özellikle Osmanlı Devleti'nin askeri gücünün yükselme dönemindeki seviyeye gelmesine kadar diğer ülkelerle diplomatik ilişkileri iyi tuttuğu gözlemlenmektedir. Bir anlamda gücünü

---

⁵⁷ Yusuf Devran, “Türk Tarihi Perspektifinden Kamu Diplomasisine Bakış Ya da Tarihi Potansiyeli Yeniden Düşünmek”, Kamu Diplomasisi, Ed. Abdullah Özkan ve Tuğçe Ersoy Öztürk, İstanbul, Tasam Yayınları, İstanbul, 2012, s.143.

⁵⁸ A.Nuri Yurdusev, “Osmanlı Mirası ve Türk Dış Politikası Üzerine”, Son Dönemde Türk Dış Politikası, Ed. Osman Bahadır Dinçer v.d., Uluslararası IV. Türk Dış Politikası, USAK, 2010, s.47.

⁵⁹ Ömer Kürkçüoğlu, “Dış Politika” Nedir? Türkiye'deki Dünü ve Bugünü”, (Çevrimiçi) <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/445/5011.pdf>.
10 Kasım 2011.

bilmesi ve bu doğrultuda hareket ettiği özellikle deniz kuvvetlerinin yetersiz olması nedeniyle Ceneviz ve Venediklerle arasının iyi olduğu söylenebilir.⁶⁰

Buna benzer şekilde bu dönemde işgale maruz kalmış ülkelere askeri yardım gönderilmiş, ekonomik sıkıntılara giren ülkelere finansman desteği sağlanmış, kıtlık yaşayan ülkelere gıda yardımında bulunulmuş, başka ülkelerden çeşitli sebeplerle kovulan etnik gruplara sınırlar açılarak din, dil, ırk ayrımı yapılmadan hoşgörüyü yaşamalarına izin verilmiş, hakimiyeti altındaki ülkelerin toplumlarına adalet, hoşgörü ve farklılıklara saygı ile muamele edilmiş, kültürel yaşamın zenginliği korunarak, insanların güvenlik kaygılarına rağmen bunları tabi ilan ederek hamilik yapılmıştır.⁶¹ Osmanlı Devleti'nin askeri gücü bulunduğu hüküm sürdüğü dönemler itibariyle karada ve denizde bütün dünya milletleri tarafından bilinmektedir. Ancak Osmanlı Devleti'nin fethettiği yerlerde uzun süreli kalmasında ele geçirdiği yerlerdeki uyguladığı yumuşak güç faaliyetleri oldukça önemli olmuştur. Bu yumuşak güç faaliyetlerine genel olarak baktığımızda ise karşımıza adalet, hoşgörü ve toleranstan oluşan siyasal sistemi, adil ve müsamaha anlayışı, liyakata verilen kıymet, farklı dinlere ve temsilcilerine tanınan haklar, tasavvuh ve meslek teşekkülleri (sosyal, kültürel sivil organizasyonlar), nüfus ve iskan siyaseti, mültecilere gösterilen ev sahipliği gibi yüksek insani değerler çıkmaktadır.⁶² Bütün bu faaliyetler Osmanlı bünyesinde bulunan milletlere diğer yabancı milletlerin hoşgörü ile bakmasına zemin hazırlamıştır. Osmanlı Devleti uzun süre kuruluş ve yükseliş dönemlerinde askeri diplomasiyi fazlasıyla kullanmıştır. Kuruluş ve yükseliş dönemlerinde savaş kaçınılmazdı. Bu da Osmanlı Devleti'nde kazanılan topraklarda askeri diplomasisini tesis etmede fırsat tanımıştır. 15.ve 16 yüzyılda Avrupa Devletleri sürekli ve planlı diplomasiye geçerken, Osmanlı Devleti ise Ad hoc diplomasi yöntemini 18. Yüzyıla kadar devam ettirmiştir.⁶³ Bu anlayışı devam ettirmesinde İslam anlayışına göre bir ülke İslam esaslarına göre yönetilmezse oraya "Darul harb" denilir. Bu anlayıştan dolayı Osmanlı Devleti uzun süre Ad hoc diplomasi

---

⁶⁰ Yinanç, Refet: "Osmanlı İmparatorluğunun Dış Politika Anlayışı ve Uygulamaları", Türk Dış Politikası, 1919-2008, Ed. Haydar Çakmak, Platin Yayınları, Ankara, 2008.

⁶¹ Devran, a.g.e., s.128.

⁶² Demir, Vedat: Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Güç, İstanbul, Beta Yayınları, 2012.

⁶³ Tuncer, Eski ve Yeni Diplomasi, s.44.

yöntemini kullanmıştır.⁶⁴ 18. Yüzyıla kadar izlenen diplomasi yöntemi daha çok savaş ve barış anlaşmaları ile ticari hayatın devam ettirilmesine yönelik olmuştur. Geçici görevlerle Avrupa'ya gönderilen elçiler Osmanlı Devleti'nin gölgesinin her daim her kıtada bulunmasına yönelik olmuştur. Dil bilme sorunu bu dönemlerde sıkıntı olmuştur. Osmanlı Devleti 18. Yüzyıla kadar askeri alanda özellikle başarılı olmuş ve diğer ezilen milletlere çok sayıda yardımda bulunmuştur. Bu dönemde yapılan yardımlar bugün hala yardım yapılan ülkelerin devlet başkanları ve milletleri tarafından minnetle dile getirilmektedir. Hollandalılar Portekiz'in işgali sırada Osmanlı Devleti'nden yardım istemişler, bunun üzerine Barbaros Hayrettin Paşa komutasındaki donanma yardıma gitmiştir. Osmanlı donanmasının etkisiyle Portekizliler işgale son vermişlerdir. Bugün bu tarihi olayın anısına Hollandalıların minnettarlıklarının bir göstergesi olarak Leiden kentinde Barbaros Hayrettin Paşa heykeli bulunmaktadır. Bir diğer önemli yardım ise 1847 yılında İrlanda'da yaşanan büyük kıtlığa Osmanlı Devleti duyarsız kalmamış, gıda dolu üç yardım gemisi Drogheda limanına ulaştırılmıştır. Bunun sonucu İrlandalılar minnettarlıklarını belirtmek için Türk bayrağındaki ay ve yıldız bölgenin sembolü haline getirmişlerdir. Öyle ki bu minnettarlık tarihte kalmamış son dönemde Türkiye'yi ziyaret eden İrlanda Cumhurbaşkanı Mayr McAleese, bu tarihi jestten minnettarlıkla bahsetmiştir.⁶⁵ Bu yardım ve jestler Osmanlı Devleti'nin büyüklüğünü ve tek taraflı diplomasiyi kontrol ettiğini göstermektedir. Osmanlı Devleti'nin zayıflamaya başlaması ki bu tarih özellikle Fransız İhtilali sonrası oluşan milliyetçilik fikriyle etnik unsurların ayrılık düşüncesi klasik diplomasi anlayışı yerine resmi diplomasi anlayışının etkin olması gerekliliğini ortaya koymuştur. İlk olarak Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'nın Sadrazamlığı sırasında (1718-1730) Avrupa'daki gelişmeleri izlemek amacıyla 28. Mehmet Çelebi elçi olarak Fransa'ya gönderilmiştir. Yine aynı dönemde Viyana'ya şebkender (konsolos) yollanmıştır. Böyle bir hamle toprakların korunmasında diplomasi faaliyetinin önem kazandığını göstermektedir. 18. Yüzyılın sonlarına yaklaşıldığında Avrupalı devletlerin elçilikleri İstanbul'da bulunmasına ve misyonerlik faaliyetlerine yardımda bulunmasına rağmen, Osmanlı Devleti ilk daimi elçiliği 3. Selim döneminde

---

⁶⁴Yinanç, Refet: "Osmanlı İmparatorluğunun Dış Politika Anlayışı ve Uygulamaları", Türk Dış Politikası, 1919-2008, Ed. Haydar Çakmak, Platin Yayınları, Ankara, 2008.

⁶⁵ Tuncer, Eski ve Yeni Diplomasi, s.44.

Yusuf Agah Efendi'yi İngiltere'ye göndererek açmıştır. Osmanlı diplomatları gittikleri ülkelerde gözlemlerini ve izlenimlerini sefaretname adı verilen raporlarda dile getirmişlerdir. Bu raporlar sayesinde Osmanlı Devleti diplomatik yönden Batı'nın yaşayış ve işleyiş tarzını resmi kaynaklardan öğrenme şansı elde etmiştir. Osmanlı elçilerinin bu dönemdeki başlıca gayeleri buldukları ülkenin gündemini takip etme, basında çıkan haberleri arşivleme güncel olayları Babıali'ye göndermekti. Ayrıca bulunan ülkenin sosyo ekonomik teknik gelişmeleri de yakından takip edilerek başkent İstanbul'a rapor edilmiştir. Osmanlı diplomatları bu anlamda faaliyet gösterirken özellikle Avrupalı diplomatların ve seyyahların Osmanlı hakkında geniş geniş raporlar tuttıkları ve hatta saray yaşamının en ince ayrıntısına kadar kendi ülkelerine rapor ettikleri bu dönemdeki resmi kaynaklarda mevcuttur.

Karlofça Barış Antlaşması tarihin diğer yönünden bakıldığında Osmanlı diplomasisinin çokça geliştiği bir dönem olmuştur. Bu durumun oluşmasında devletin son iki yüz yılının sık toprak kayıplarına rağmen güçlü Avrupa devletleri arasında denge siyasetiyle ayakta kalma aşamalarıdır. Osmanlı Devlet diplomasisinin oluşmasına ortam sağlayan bu süreçte, İngiltere, Fransa ve Rusya arasındaki diplomatik denge siyaseti diplomasinin gelişmesi adına oldukça faydalı olmuştur.⁶⁶II. Abdülhamit dönemine gelindiğinde Osmanlı toprak bütünlüğü ciddi anlamda tehlike altına girmiştir. Diplomasi ve ayakta kalma adına Almanya ile yakınlaşmalar başlamıştır. Son zamanlarda Osmanlı dış politikasında Alman etkisinin çok fazla olduğunu askeri planlamalara kadar önemli katkılarda bulunduğunu söylemek gerekir. Osmanlı Devleti'nin Abdülhamit döneminde Alman yakınlaşmasına girmesinin temel nedeni olarak toprak bütünlüğünü korumaktır. Bu dönemde yapılan ıslahatlar ve kültürel faaliyetlerle Avrupalı devletlerin iç işlerine karışmasına engel olmak en önemli hedeflerden biriydi. Osmanlı Devleti son dönemlerinde yani yıkılma dönemlerinde dahi dış ülkelerle kültürel, insani sosyal bağlarını koparmamaya özen göstermiştir. I. Dünya Savaşı yıllarında Japonya'ya gönderilen Ertuğrul Gemisi buna iyi bir örnektir. Yollanan yardım gemisindeki mürettebatın ölmesi en büyük şanssızlık olsa da bu anlayışın ve dostluğun korunması adına Kushimota'da bulunan Türk Şehitliği Osmanlı Devleti'nin

---

⁶⁶ Murat Özyüksel, "Abdülhamit Dönemi Dış İlişkileri", Türk Dış Politikasının Analizi, Ed. Faruk Sönmezoğlu, İstanbul, Der Yayınları, 2004, s.5.

Japon halkı üzerindeki hoşgörü ve insani yönünü yaşatmaktadır. Bugünkü Türk dış siyaseti de yine Osmanlı Devleti'nin özellikle kültürel ve dini olarak Ortadoğu üzerinde bıraktığı mirasın üzerinde şekillenmektedir. Libya, Tunus, Mısır ile Kuzey Afrika halklarına; Arabistan , Suriye, Irak başta olmak üzere Arap Yarımadasındaki ülke halklarında bugün hala Osmanlı Devleti'nin bıraktığı hoşgörünün olumlu yansımaları alınmaktadır. Türk dış politikası ve kamu diplomasisi faaliyetlerinde bu mirasın etkin kullanılması temel hedef olmalıdır. Kurulduğundan son yıkılma anına kadar insani ve sosyal yönünü kaybetmeyen Osmanlı Devleti, bugün Türk vatandaşlarının Arap Yarımadası, Afrika Kıtası ile Balkan ülkelerinde saygı görmesinde emperyalist politikalar izlememesinin büyük etkisi olmuştur. Bu etki sebebiyledir ki birçok etnik unsurun bir çok farklı dinin bir arada uzun yıllar yaşamasında bugünkü tabirle yumuşak güç unsurunun çok etkin bir şekilde kullanıldığını görmekteyiz.

3.2.Cumhuriyet Dönemi Diplomasi Faaliyetleri

Türk dış politikasına genel olarak baktığımızda Osmanlı Devleti'nin yıkılması, sınırların daralması ve yaşanan ağır kayıplardan sonra kurulan bir Cumhuriyet ile şekillendiğini söylemek mümkündür. Bu kaygı verici süreçte Avrupalı Devletlerin kendisinden küçük diğer dünya devletlerini sömürgeleştirme adına yaptığı faaliyetlere mukabil, Cumhuriyet döneminde barışçıl, komşuları ile sıfır sorun isteyen bir anlayışın hakim olduğunu görmekteyiz. Çok uluslu yapısını muhafaza edemeyen Osmanlı Devleti'nin devamı niteliğindeki Cumhuriyet yönetimi ulus devlet yapılanması ile yoluna devam etmiştir. Cumhuriyet ile birlikte Avrupalı ve diğer devletler ile yeni ilişkiler kurulmaya, elçilikler kurulmaya başlanmıştır. Bu dönemde Türkiye'nin genel prensibi geleneksel olarak ülke güvenliğinin sağlanması, ulusal çıkarların korunması, kalkınma ve refah için dış kaynakların temini, dost ve müttefiklerin edinilmesi, bütün ülkelerle iyi ilişkiler gerçekleştirme, uluslararası barış, istikrar, güvenlik ve refaha katkıda bulunma gibi temel ilkeler olmuştur.⁶⁷ Yeni Türkiye anlayışında farklı görüşler olmasına rağmen Osmanlı'nın devamı niteliğinde diplomasi faaliyetlerin yapıldığını söylemek mümkündür. Bu kanıya varmamızda en önemli noktalardan birisi

---

⁶⁷ Seda Çakar Mengü, Gonca Yıldırım, "Halkla İlişkilerin Kamu Diplomasisinde Etkin Kullanımı", Kamu Diplomasisi, Ed. Abdullah Özkan ve Tuğçe Ersoy Öztürk, Tasam Yayınları, İstanbul, 2012, s.97

Osmanlı'nın son dönemlerinde imparatorluğu koruma adına Kanuni Esasi'deki vatandaşlık kavramı ile 1924 anayasasındaki vatandaşlık tanımının aynı olmasıdır.⁶⁸ Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde ayakta kalamamasında ve imparatorluğun çöküşünün de hızlanmasında milliyetçilik akımlarının büyük etkisinin olduğunu bilmekteyiz. Cumhuriyet döneminde en ihmal edilen konuların başında ve ulus devlet yapılanmasının da bir yansıması olarak çok uluslu yapıdan kopan gayri müslimlerle olan bağların kopması diplomasi ve kamu diplomasisi adın büyük kayıptır. Bu durumun yaşanmasında kuşkusuz kendi iç meseleleri ve savaşın verdiği kayıpların bertaraf edilmesi adına yapılan bir ihmal olarak bakabiliriz. Üstte de belirtildiği üzere Cumhuriyet Diplomasinin Osmanlı diplomasisinin bir devamı olarak görenler olduğu gibi, Cumhuriyet'le birlikte yeni diplomasi anlayışının her kurumda olduğu gibi faaliyete başladığını söyleyenler de vardır. Bugün ki kamu diplomasisi ve diplomasi faaliyetleri açısından bakıldığında özellikle Davutoğlu önderliğindeki diplomasi faaliyetleri Osmanlı'nın devamı niteliğindedir. Başta Balkan ülkeleri olmak üzere, Afrika ve Ortadoğu ülkelerinde bir bakıma Müslüman nüfusun yoğun olarak yaşadığı yerlerde yine bir halife veya güçlü devlet liderliğiyle Türkiye'nin bir diplomasi yönetimi yaptığını görmekteyiz. Dışişleri Bakanlığı'nın Türk Dış İlişkiler Tarihçesi'nde de şu ifade söylediklerimizi destekler niteliktedir: “Türkiye Cumhuriyeti'nin hariciyesi, uzun bir geçmişe dayanan köklü Osmanlı diplomasisi geleneği üstüne kurulmuştur”⁶⁹ Cumhuriyet dönemi dış politikası ve diplomasi anlayışının Osmanlı diplomasisinin devamı niteliğindedir anlayışı zaman zaman negatif zaman zaman da pozitif miras açısından etkileri olmuştur. Osmanlı mirasının olması Osmanlı'dan kalan sorunlarla uğraşma ve bu sorunları kabullenme anlamına gelmektedir. Ancak diğer tarafta bu mirası kabul etmeyen anlayışa göre yeni bir diplomasi anlayışı oluşturulmalı özellikle Anadolu'da bulunan halkların sorunları öncelikli olmalı ve dışarı ile hiçbir problem yaşanmaması diplomasi açısından yeterlidir düşüncesi olmuştur. Günümüz itibariyle baktığımızda bu anlayışın faydalı olmadığını görmekteyiz. Cumhuriyet'e geçiş ile birlikte nüfus mübadeleleri ile Balkan ülkeleri ile, İngilizler ile işbirliği yaptığı

---

⁶⁸ Yurdusev, A.Nuri: “Osmanlı Mirası ve Türk Dış Politikası Üzerine”, Yeni Dönemde Türk Dış Politikası, Ed. Osman Bahadır Dinçer, Habibe Özdal, Hacali Necefoğlu, Uluslararası IV. Türk Dış Politikası Sempozyumu, USAK, 2010.

⁶⁹ “Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı Tarihçesi”. (Çevrimiçi), <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-cumhuriyeti-disisleri-bakanligi-tarihcesi.tr.mfa>

gerekçesi ile uzun yıllar Arap devletleri ile olan uzaklık ve mesafeli yaklaşım büyük bir ticari, sosyo-kültürel ve eğitim alanında yapılacak ortaklıkların önüne geçmiştir. Cumhuriyet dönemine baktığımızda diploması açısından en önemli imtihanını II. Dünya Savaşı yıllarında vermiştir. Savaşa girmeme adına ince denge politikaları ile savaş dışı kalmayı başarmıştır. Bu hamlelerden sonra Türkiye dış politikasında İsmet İnönü'den sonra hükümeti devralan Adnan Menderes döneminde Amerika'ya yakınlaşmalar ve Avrupa ile dostane ilişkiler oldukça artmıştır. Hatta bu dönemde Amerikan kaynakları ile ODTÜ'nün kurulması da Amerika Birleşik Devletleri noktasından bakıldığında ciddi bir kamu diploması faaliyeti olarak kayıtlara geçmiştir. Batıya yakınlaşmasının alt nedenlerine daha ayrıntılı baktığımızda yaygın olarak Türkiye'nin ekonomik, politik ve askeri sorunları tek başına çözemeyeceği inancı yer almıştır. İtalyanların Akdeniz'de, Almanların Balkanlarda, Rusya'nın ise Boğazlar ve ülkenin doğusu üzerindeki potansiyel tehlikeleri baştan beri yöneticiler üzerinde İngiltere ve Fransa'ya yakınlaşmak için başlıca nedenleri oluşturmuştur⁷⁰ Cumhuriyetin ilk kuruluş yılları itibari ile dış politikada Atatürk'ün görüşleri etkili olmuştur. “Yurtta Sulh Cihanda Sulh” ilkesi dış politikada bulunulan dönem itibari ile uygulanmaya çalışılmıştır. Yine Atatürk'ün önderliğinde batı tarzı bir siyaset ve ilerleme adına ifade ettiği muasırlaşma seviyesi NATO'ya üyelik ve daha birçok konuda batının müttefiki olma yolunda ciddi adımlar atılmıştır. Bu adımlar neticesinde Türkiye'nin Cumhuriyet'in ilk yıllarında dış politika ve diploması adına batıya yakın olduğunu görmekteyiz. Bu dönemler itibari ile daha önce Osmanlı bakiyesi olan ülkeler ile ciddi anlamda irtibat kopukluğu yaşanmaktadır. Dış politika ve klasik diploması adına baktığımızda uzun yıllar boyunca aksatılan Müslüman ülkelerle olan diploması trafiği şimdiki dış politikada berrataf edilmeye çalışılmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti kurulduğu ilk dönemlerden başlayarak günümüze kadar sorunların çözümünde diplomasıye dayalı barışçıl bir yöntem seçmiştir. Türkiye bu amaçla 1929 yılında bütün anlaşmazlıkların daima barışçıl vasıtalar kullanılarak çözüleceğini taahhüt eden Kellog Paketi'ne katılmıştır. Bunun bir sonucu olarak Türk-Yunan sorunlarından Musul Meselesine, Hatay sorunundan Boğazlar konusuna kadar birçok meselenin diploması yoluyla yumuşak şekilde çözüme kavuşturulmasının amaçlanması Türk dış politikasının barışa verdiği önem ve dönemin

---

⁷⁰İlter Turan ve Dilek Barlas, “Batı İttifakına Üye Olmanın Türk Dış Politikası Üzerine Etkileri”, Türk Dış Politikası, Ed. Faruk Sönmezoğlu, Der Yayınları, 2004, s.153

şartları ışığında uygulanan akılcı diplomasinin de en önemli göstergesi olarak değerlendirilir.⁷¹ Klasik diplomasi ve kamu diplomasisinde çok önemli rol oynayan iletişim araçları noktasında Osmanlı Devleti'nin çok geriden gelmiştir. İlk resmi haber ajansı 1911 yılında Salih Gürcü Bey'in kurduğu Osmanlı Telgraf Ajansı olmuştur. Bu ajans o dönemde her açıdan baskı altında olan Osmanlı Devleti'nin diplomasi adını pek de işine yaramamıştır. Çünkü bu ajanstan yayılan haberler batılı devletlerin kontrolünde kalmıştır. 6 Nisan 1920'de Mustafa Kemal Atatürk Anadolu Ajansı'nı kurmuştur. Kurtuluş Savaşı yıllarından bu ajansın kurulması oldukça önemlidir. Sadece kurulduğu dönem itibari ile değil günümüzde dahi diplomasi ve kamu diplomasisi adına Türkiye'nin batıya ve dünyaya dönük yüzü olmuştur. Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin dış ülkelerle kurduğu diplomasinin iletişim ayaklarından en önemlisi olarak kabul edilen Anadolu Ajansı, 1920'li yıllar ve Cumhuriyet dönemiyle birlikte hem Kurtuluş Savaşı'nın haklılığını hem de daha sonra yeni devletin dünya ile ilişkilerini ve diplomatik süreçlerini kolaylaştıran bir unsur olmuştur.

“Uluslararası haber ağına girmek ve ulusal haberleri duyurmak amacıyla 1920 yılında kurulan Ajansın görevi “kurtuluş savaşı sürecinde içeride savaşıyor ve dış dünyadan habersiz kalmış halkı ülke ve dünya olaylarından haberdar kılmak, bazı yabancı ve İstanbul gazetelerinin teslimiyetçi tutumlarıyla mücadele etmek, dışarıda ulusal mücadeleyi savunmak, Türkiye'nin haklı istekleri konusunda kamuoyunu aydınlatmak” olarak belirtilmiştir.”⁷²

Kuruluş aşamasında bir kamu diplomasisi aracı olarak kurulmasa da yerine getirdiği faaliyetler itibariyle çok büyük kamu diplomasisi vazifeleri görmüştür. Kamunun aydınlatılması, yabancı halklara doğru bilginin aktarılması dünyaya yönelik Türkiye imajının olumlu yansıtılmasında Anadolu Ajansı'nın büyük katkıları olmuştur. Daha sonraki yıllarda kurulan TRT de bu anlamda kamu diplomasisinin önemli enstrümanları arasında yer almaktadır. Batıda ABD'nin CNN'i ile İngilizlerin BBC vazifesini Türkiye'de TRT ve Anadolu Ajansı özellikle günümüz itibari ile fazlasıyla yerine getirmektedirler.

---

⁷¹Atatürk Döneminde Türk Dış Politikası”, www.turk.org.au/welcome-tr/ataturk-bilgi/bankasi/dis-politikasi/14 Ağustos 2014.

⁷²www.aa.com.tr/kurumsal/61996--tarihce,14 Ağustos 2014.

Türkiye Cumhuriyeti kurulduğu yıllardan itibaren başta batı olmak üzere tüm dünya ile barışçıl bir diplomatik ilişki kurmayı hedeflemiştir. Bu hedef doğrultusunda II. Dünya Savaşı'nda yer almamış ve bu dönemi de uluslararası ilişkiler uzmanları Abdülhamit'in denge siyasetine benzetmişlerdir. Ancak II. Dünya Savaşı'ndan sonra NATO'ya üye olmak istemesi ve bunu yerine getirmesi diplomatik açıdan batıya bir yakınlık gösterdiğini göstermektedir. NATO'ya üye olunan yıllar Türkiye siyasetine bakıldığında tek partili dönemden çok partili döneme geçişin yapıldığı dönemler olmuştur. Bu dönemde yürütülen diplomasi trafiğine bakıldığında II. Dünya Savaşı'nda güçlü çıkan ABD yanlısı bir diplomasi rotasının çizildiği görülmektedir. Marshall yardımları ve siyasette liberal politikaların benimsenmesi ABD ile olan yakınlaşmayı daha da arttırmıştır. Türkiye-ABD arasındaki ilk doğrudan ilişki Soğuk Savaşın rüzgarlarının sert estiği bir dönemde, ABD Başkanı Truman tarafından olası Sovyet yayılmacılığını önlemek amacıyla ve "Amerika'nın dış baskılara ve içerde ayaklanmalara karşı mücadele eden özgür halklara destek verilmesi" ilkesiyle dillendirdiği 'durdurma doktrini' çerçevesinde Türkiye ve Yunanistan'a yapılan yardımlarla vuku bulmuştur. Türkiye ile ABD arasında 1947 yılında imzalanan bu yardım anlaşması salt bir iktisadi anlaşma olmamış aynı zamanda gelecekte ve bugün ki Türkiye ve ABD ilişkilerinin de başlangıcını oluşturmuştur.⁷³Bu dönem itibariyle Türkiye'nin tek başına askeri ve ekonomik gelişmeyi sağlayamayacağını düşünmüştür. Bu düşünce doğrultusunda hareket eden çok sayıda ülke olmuştur. Sovyet tehlikesine karşı bir çok ülke ABD'nin tarafında yer almıştır. ABD ile Avrupa'nın en büyük yakınlaşmaları da bu dönemde olmuştur. Soğuk savaş yılları boyunca ABD'nin dünya ülkeleri üzerindeki gücü ve iktidar kabiliyeti daha etkili olmuş, SSCB'nin dağılması ile dünyadaki en etkili süper güç olduğunu ilan etmiştir. Türkiye açısından 1920'li yıllardan yakın geçmişimize kadar baktığımızda Osmanlı Devleti'nin sahip olduğu topraklar üzerinden bir diplomasi yürümediğini görmekteyiz. Nitekim Demir, 1925 sonrası tek partinin hakim olduğu dönemde eskiyi (Osmanlı Dönemi) kötüleme politikaları, zengin bir kültürel, sosyal ve politik mirasın inkar edilmesi, farklılıkların tek ulus altında eritilme politikası ve yer yer yok sayılması, izlenen Batılılaşma ve laikleşme politikaları Türkiye'nin komşularıyla ve İslam dünyasıyla olan ilişkilerini en

---

⁷³ Turan, Barlas, a.g.e., s.155

asgari seviyeye indirmesine ve bölgeleri sadece askeri tehdit çerçevesinde değerlendirmesine yol açmıştır ifadesinde bulunmaktadır.⁷⁴

1950 ile 1960 yılları arasında yaşanan siyasi gelişmelere bakıldığında Türkiye Cumhuriyeti'nde demokrasi tohumcuklarının yeşerdiği bir dönem olarak görmekteyiz. Nitekim Adnan Menderes dönemi dikkatlice incelendiğinde özgürlüklerin sağlanması ve tek parti döneminin hegemonyasının kırılması adına büyük işler yapılmıştır.. Halkın iradesinin sandığa yansımalarının Menderes döneminden beri ne kadar önemli olduğunu görmekteyiz. 27 Mayıs 1960 askeri darbesi ile yine iç sorunlarına gömülen Türkiye, her 10 yılda bir bu kaderi yaşamak durumunda kalmıştır. İçerde boğuşanlar dışarda müspet hareket edemezler kaidesinde iç sorunları ile mücadele eden Türkiye'nin Özal dönemine kadar diplomaside etkin olduğunu başarılı politikalar ürettiğini söylemek güç olmuştur. 1960 askeri darbesi ve sonrası Türkiye diplomasi açısından talihsiz dönemler yaşamıştır. Eski iç hesaplaşmalar sürekli gündem maddesi olmuş, Türkiye bir türlü kendini küçük ve az gelişmekte olan ülke hüviyetinden kurtaramamıştır. Son dönem kamu diplomasisi ve diplomasi faaliyetlerini ayrı bir başlık altında inceleyeceğimizden cumhuriyet dönemi kamu diplomasisi ve diplomasi faaliyetlerinin daha gelişmemesinde çok önemli bir neden olan terör sorununa da değinmek gereklidir. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduktan sonra iç mesele olarak en fazla efor sarf ettiği ama en çok sonuçsuz kaldığı sorun terör sorunu olmuştur. Kamu diplomasisini ele alırken de ve daha sonraki değerlendirme kısmında da değineceğimiz üzere kamu diplomasisi incelik isteyen ve belli bir program dahilinde stratejik bir iletişim yönetimidir. Bu iletişim yönetimi yapılırken itibarın ve imajın yapan ülke açısından oldukça önemli olduğunu gelişmiş ülke kamu diplomasi faaliyetleri üzerinden görmekteyiz. Kendi sorunlarını çözemeyen ülkeler başka ülkelere demokrasi, evrensel hukuk ilkeleri, insan hakları gibi konularda örnek teşkil edemezler. Kamu diplomasisi faaliyetlerinde bu alanla alakalı İbrahim Kalın'ın ifadesiyle Türkiye'nin anlatacağı hikayesi olarak tarif ettiğini eserlerinden ve röportajlarından görmekteyiz. Terör meselesi de Türkiye'nin son 30 yıllık süreç içerisinde en fazla itibar kaybına uğradığı sağlam bir imaj oluşturamadığı meselelerin başında gelmektedir. Kamu diplomasisi açısından bakıldığında bu meseleyi çözememiş bir Türkiye'nin başarılı faaliyetler

---

⁷⁴ Demir, a.g.e., s. 214.

yapması beklenemezdi. Ekonomide liberal politikaların belirlenmesi yatırımların artmasına rağmen içerde yaşanan faili meçhuller, gazeteci tutuklanmaları, basın özgürlüğünün kısıtlanması gibi temel değerler kamu diplomasisinin etkin olmasını engellemektedir.

3.3.Ak Parti Dönemi Diplomasi ve Kamu Diplomasisi Faaliyetleri

Cumhuriyet dönemi kamu diplomasisi faaliyetlerine kısaca baktığımızda, yeni kurulan bir devletin temel sorunlarını çözenin yanı sıra diplomasi faaliyetlerinin de yapıldığını üstte ifade etmiştik. Son dönem diplomasi ve kamu diplomasi faaliyetlerine baktığımızda Cumhuriyet döneminden çok farklı ve yenilik dolu işlerin yapıldığını görmekteyiz. Türkiye son dönemde öncelikle dış politikada komşularla sıfır sorun politikası ile yola çıkmıştır. Bu anlayış komşu ülkelerle müzakere yolunun esas olduğunu ilan manasına gelmektedir. Kamu diplomasisi açısından bakıldığında en önemli şartın sulh ortamında faaliyetleri yapabilme şansını elde etmektir. Bir devletin dış politikası oluşturmada bu sözlerin ortaya çıkararak içerisinde bulunan jeopolitik, jeostratejik ve jeokültürel etmenler vardır. Türkiye'nin komşularına bakıldığında ABD ve AB ülkelerinin özellikle petrol ve doğalgaz yoluyla çokça müdahale ettiği ülkelerdir. Türkiye komşuları ile sıfır politikasını seçmekle bir diğer açıdan bakıldığında kendi iç işlerine müdahaleyi de önlemiş olacaktır. Soğuk savaş döneminin sona ermesiyle bağımsızlığını kazanan Türki Cumhuriyetleri ile yıllarca Osmanlı toprakları içerisinde bulunan Ortadoğu Türkiye'nin yıllarca ihmal ettiği ülkeler olmuştur. İçerisinde bulunduğumuz yüzyıl ulus devlet yapılanmalarının çöktüğü, küreselleşmenin farklı yollarla yapıldığı dönem olmuştur. Büyük devletlerin küçük devletleri sadece askeri ve siyasi güçlerle değil farklı yollarla da elinde tutabildiğini göstermektedir. Türkiye de bu noktada baktığında yakın komşuları ile kendine avantaj sağlayabileceği önemli doneler mevcuttur. Bunların başında dinsel ve tarihsel yakınlık ilk sıradadır.⁷⁵ Yeni dönem Türkiye'sinde Özal dönemi ile başlayan liberal politikalar, yapılan atılımlar ve dış dünya ile ortak uyum çalışmaları Ak Parti döneminde yapılan ve yapılacak olan kamu diplomasisi için büyük bir şanstır. Cumhuriyet döneminden bugüne dar alana hapsedilmiş Türkiye yerine Ortadoğu'da lider ülke olma hedefi kendine koymuş bir Türkiye'nin

---

⁷⁵ Ahmet Davutoğlu, "Daha güçlü Bir Türkiye", Yükselen Değer Türkiye, Haz. MÜSİAD, İstanbul, 2010, s.34.

kamu diplomasisi adına oldukça önemli adımları mevcuttur. 1990lı yılların sonu yani soğuk savaş yıllarının son bulması ile oluşan ortamda bölgesi ile barışık, güvenlik ve ticaret noktasında işbirliği yapabilen bir Türkiye, son zamanlarda ise diğer ülke halklarına yardımcı olma ve demokratik adımları gerçekleştirebilme adına rol model ülke konumuna gelmiştir.

Yeni dönemde izlenen politikaların birincil amacı Avrupa Birliği ile ilişkileri devam ettirmekle birlikte dünya politikasında yaşanan gelişmelere yeni hareket kabiliyetleri gerçekleştirme ve geliştirme çalışmaları da başlamıştır. Bir taraftan Özal döneminde politikaya yön veren açıklık, yeni liberal sisteme entegrasyon gibi hedefler aktif bir dış politikanın da gerekliliğini doğurmuştur. Bu yeni politikanın tersine o güne kadar ortaya konan statükocu politikaların temel özelliği statükoyu koruma amacıyla reaksiyoner/tepkisel olma iken, bu tutum uluslararası gelişmelerden kaynaklanan etki ve baskılardan uzak kalma amacıyla olayların ortaya çıkmasından sonra oluşan şartlara göre pozisyon alma ya da davranma olarak değerlendirilmiştir.⁷⁶Sovyetler Birliği'nin dağılması ile oluşan güç boşluğunda Türkiye Türksoy'u bulunan ülkeler ile daha sıkı bir ilişki içerisine girmiştir. 1990lı yıllarda bu ilişkilerin temelini atıldığı TİKA ile daha iyi anlaşılmaktadır. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı(TİKA) amaç olarak

“Türk dilinin konuşulduğu ülkeler ve Türkiye'ye komşu ülkeler olmak üzere, gelişme yolundaki ülkelerin kalkınmalarına yardımcı olmak, bu ülkelerle; ekonomik, ticari, teknik, sosyal, kültürel, eğitim alanlarında işbirliğini projeler ve programlar aracılığı ile geliştirmek olarak belirtilmiştir.”⁷⁷

TİKA kurulduğu yıllar ile bugünkü misyonu arasında belirli farklar taşımaktadır. İlk yıllardaki amacını TİKA şöyle açıklamaktadır: Türki Cumhuriyetlerin sosyal, kültürel, ekonomik ilerlemelerine katkıda bulunma, Türkçe'nin konuşulduğu ülkelere destekte bulunma diye kısaca özetleyebiliriz. Bu amaçları gerçekleştirirken her türlü insan kaynağının sağlanması, uzaman desteğinin verilmesi çeşitli yardımların

---

⁷⁶ Gözen, Ramazan: “Son Dönem Türk Dış Politikasının Analizi: Kimlik, Strateji ve Siyaset”, Yükselen Değer Türkiye, Haz. MÜSİAD, İstanbul, 2010.

⁷⁷ www.tika.gov.tr/tika-hakkında/1, 15 Ağustos 2014

verilmesi hedeflenmektedir. Böylelikle kan bağı taşıyan ülkeler ile ciddi yakınlaşmanın yaşanacak olması Türk dünyasına büyük katkı sağlayacaktır.⁷⁸

1990 ile 2000li yıllar arasında Türkiye kendi iç meseleleri ile uğraşırken özellikle terör meselesi yüzünden yeterli diplomasi faaliyeti gerçekleştirememiştir. Turgut Özal döneminde kurulan TİKA bu yıllar arasında emekleme dönemini yaşamıştır. 2000li yıllardan sonra kamu diplomasisi faaliyetleri hızla artmıştır. Bu gelişmelerin yaşanmasında kuşkusuz Ahmet Davutoğlu'nun payı oldukça yüksektir. Stratejik Derinlik kitabında da değindiği üzere Türkiye artık küçük devlet olma anlayışından uzaklaşmalı sırasıyla bölgesel ve büyük devlet olma hamlelerini gerçekleştirebilmelidir. Bunun için de özellikle bulunduğu coğrafyada söz sahibi olabilen bir ülke olmalıdır. Balkanlar, Ortadoğu ve Afrika ülkeleri ile olan ilişkiler de bunu gözetleyen Türkiye, son yıllardaki kamu diplomasisi faaliyetlerini baktığımızda geçen yüzyıla oranla çok fazla atılım yapmıştır. 1992 il 2002 yılları arasında TİKA'nın yaptığı yatırımlar ile 2002 ile 2012 arasında yapılan yatırımlara bakıldığında yaklaşık 7 katlık bir fark oluşmuştur.⁷⁹ Balkanlar ve Doğu Avrupa, Orta Asya ve Kafkaslar, Ortadoğu ve Afrika ve Doğu ve Güney Asya gruplandırılması altında 96 ülkeye çok sayıda yardımda bulunulmuştur. Bu yardımların başında %30'luk pay ile sosyal yatırım ile altyapı hizmetleri en fazla olmuştur. 2012 yılı içinde 1400'ü ülkesel 479'u bölgesel olmak üzere toplam 1879 proje ve faaliyet gerçekleştiren TİKA'nın çalışmalarından 96 ülke yararlanmıştır. Geline nokta itibari ile Başbakan Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde son 10 yılda kalkınma yardımlarını yaklaşık 27,5 kat artıran Türkiye, bu yatırımlarını daha da arttıracığının işaretlerini vermektedir.⁸⁰

1990lı yıllar ile 2000'lerin başı arasında Türkiye özellikle iç meseleleri ile çok fazla uğraşmak durumunda kalmıştır. Bu meselelerin başında terör sorunu Ermeni meselesi ve Kıbrıs sorunu gelmektedir. Bu meselelerden dolayı etkin bir kamu diplomasisi yürütülemediği ortaya istatistiksel olarak ortaya çıkmaktadır. Tezin son bölümünde de değinileceği üzere iç meselelerden bağımsız bir kamu diplomasisi faaliyeti yürütülemeyeceği için, iç meselelerde de kamu diplomasisinin etkin olması

---

⁷⁸ www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/20111102-1.htm, 15 Ağustos 2014.

⁷⁹ Store.tika.gov.tr/yayınlar/faaliyet-raporlari/faaliyet-raporu-2012.pdf, 15 Ağustos 2014

⁸⁰ A.g.e., s.s.11

kaçınılmazdır. Son dönem kamu diplomasisi faaliyetlerinin sağlıklı yürütülmesinde AB ile yürütülen müzakere süreci ve buna yönelik atılan demokratik adımlar Türkiye'nin kronikleşmiş iç sorunları çözmede daha da yardımcı olmuştur. Fikir hürriyeti, insan hakları, farklı etnik unsurları bir arada tutabilme ve aynı vatandaşlık hakkı tanıyabilme gibi önemli ve dışarda sorun olabilecek maddeleri Türkiye büyük bir hızla kendi içinde çözmesiyle dışarıda olan itibarını oldukça yükseltmiştir. Bu adımlar etkin bir kamu diplomasisinin oluşabilmesinde oldukça hayati değere sahiptir. Yeni dış politika anlayışının ana motivasyonlarından biri, Cumhuriyetin kuruluşuyla birlikte izlenen dış politika tutumunda da kendini gösteren Atatürk'ün "Yurtta sulh, cihanda sulh" söylemidir. Bu söylemle Türkiye son yıllarda hem ulusal çıkarlarının, hem küresel beklenti ve önceliklerinin gereği olarak üstüne düşeni kararlılıkla yapmaya çalışmaktadır. Bu politika doğrultusunda hareket eden Türkiye'nin kriz sahibi ülke konumundan çıkarıp krizlere önceden önlem alan ve müdahale edebilen bir ülke konumuna getirilmesi büyük bir vizyon olarak nitelenmiştir.⁸¹ Davutoğlu'nun başlattığı bu yeni anlayış ve vizyon artık bazı olaylardan sonra oluşan tepki ile dış politika oluşturmak değil de belli bir duruşu ve vizyonu olan bir dış politika vizyonu ortaya çıkmıştır. Bu yeni anlayış istikrarlı, kararlı ve sürekliliği olan bir anlayıştır.

Kamu diplomasisi faaliyetlerinin yapılmasında ve uzun vadede verim alınabilmesinde kuşkusuz istikrarın önemi büyüktür. 2002 öncesi var olan koalisyon hükümetlerinin yerine 12 yıldır iktidarda tek başına devam eden Ak Parti iktidarı kamu diplomasisinde atılan adımların devamının gelmesinde çok büyük bir garantör olmaktadır. Davutoğlu'nun 2002 yılından günümüze kadar gelen süreçte yön verdiği dış politikanın ilkeleri iç siyasette güvenlik ve demokrasi arasında hassas bir denge, komşularla sıfır sorunlu ilişki, Ortadoğu, Balkanlar ve Kafkaslar ile yakın ilişki, ABD ve AB gibi aktörlerle rekabetten ziyade pozitif bir ilişki, uluslararası örgütlerde ve barış inşa çabalarında aktif bir diplomatik yaklaşıma dayanır.⁸² Türkiye'nin son o yıllık dış siyasetine damga vuran aktörlerin başına gelen Davutoğlu bir bakıma Türkiye'nin cumhuriyetin kuruluşundan bu yana çizilen sınırları aşarak daha etkin komşularla daha diplomatik ve barışçıl ilişkilerin tesis edilmesinde büyük rol oynamıştır. Bu yeni dönem

---

⁸¹Özcan, a.g.e., s.171

⁸² A.g.e

hem iç sorunlara eğilmeyi hem de dış devletler nezdinde cazibe oluşturmayı hedefler. Bu cazibe oluşumu da Nye'nin de kuramlaştırdığı üzere bir ülkenin yumuşak gücüne o ülkenin siyasi politik tutumlarının tutarlılığı, kültürel faaliyetlerin çekim gücü gibi mekanizmalar etki etmektedir. Değer odaklı insan haklarını önemseyen özellikle İslam dünyası ile bütünleşen diğer bir ifade ile Neo Osmanlılık kavramının tekrar inşa edilmesinde Davutoğlu başrol oynamaktadır. Türkiye'nin, "mücavir bölgelerde" belirleyici ve düzen kurucu, küresel alanda da etkin ve yönlendirici bir stratejik aktör haline gelmesi olarak belirten Davutoğlu, Cumhuriyetin kuruluşunun 100. yıldönümüne gelindiğinde Türkiye'nin, siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel ölçütlere göre dünyanın rekabet kapasitesi en yüksek ilk on gücü arasında hakettiği yeri almış bir ülke konumuna geleceğini iddia etmektedir.⁸³ Türkiye'nin içinde bulunduğu toprak kıtasına bakıldığında kullanabileceği çok sayıda argüman bulunmaktadır. Barışçıl ve liderliğe hazırlanan Türkiye, Ortadoğu'nun da bir bakıma tek lideri olma yolunda hızla ilerlemektedir. Bu yeni anlayış ve yeni konsept Türkiye halkları ile diğer Osmanlı bakiyesi halklarla da son zamanlarda ciddi anlamda yakınlaştırmış ve bu halkların gözünde güçlü bir Türkiye imajı oluşturmuştur. Davutoğlu'na göre son dönem dış politikası Balkan ülkelerinden başlayarak Ortadoğu'ya oradan Asya'ya kadar geniş bir coğrafyada barış ve istikrarın sağlanıp korunması, ayrıca özgürlük, çoğulculuk, iyi yönetim, insan haklarına saygı, hukukun üstünlüğü, demokrasinin hakim olduğu bir refah kuşağı oluşturulması ve Türkiye'nin Avrasya'nın en önemli aktörlerinden biri haline getirilmesidir.⁸⁴ Davutoğlu'na göre Türkiye'nin amacı bu süreçte dinsel ya da etnik bir birlik değil, kültürel ve tarihsel bir aidiyetin söz konusu olduğu bir süreci ortaya çıkarmaktır.⁸⁵ Davutoğlu'nun bu yaklaşımı sadece dinsel ve etniksel olarak değil de ahlaksal olarak komşu ülkeler ve diğer dünya milletleri ile problemleri masa başında çözme sonuna kadar diplomasi yolunun işletilmesi gerekmektedir.

Ülkelerin iç politika tartışmaları ve sorunları, ekonomik ve kültürel faaliyetleri, politik gelişmişlik düzeyleri, uygulayacakları kamu diplomasisi faaliyetlerine yansımakta, kamu diplomasisilerinin başarısını ya da başarısızlığını doğrudan etki etmektedir. Bu noktada Kalın, son yıllarda Türkiye'de uzun zamandır konuşulamayan

---

⁸³Davutoğlu, Daha Güçlü Bir Türkiye, s.40.

⁸⁴ A.g.e., s.36.

⁸⁵ Kanal 24, 24 TV Sansürlü Programı-Ahmet Davutoğlu Açıklamaları, 01 Aralık 2012.

konuların gündeme gelmesinin ve konuşulmasının değerli olduğunu belirtirken; “Türkiye’nin kimliği üzerindeki tartışmalar artık açıkça ve özgürce tartışılmaktadır. Din, devlet, birey, toplum, topluluk, kimlik, politika, kültür, sanat, Kürt problemi, Aleviler, Müslüman olmayan vatandaşlar, demokrasi, insan hakları, şeffaflık “Büyük Türkiye Tartışması”nı oluşturmaktadır ve bu tartışma yerel, küresel, bireysel ve toplumsal, kendi ve diğerlerinin uyumunu sağlanmakta, yeni fırsatlar için alan oluşturulmaktadır.⁸⁶Türk dış politikasında hem ulaşılan seviyenin daha iyi anlaşılması hem de Türkiye’nin kamu diplomasisi kaynaklarını ve araçlarını destekleyecek belli başlı dış politika konularındaki faaliyetleri Davutoğlu ana hatlarıyla, 1959 yılında başlayan ve halen nihai hedefine ulaşamayan AB ilişkilerinde tam üyelik müzakerelerinin 2005 yılında başlaması, 2010 itibariyle 13 fasıl müzakereye açılması, katılım sürecinin gerekli kıldığı iç reformların yapılması, Türkiye’nin NATO müttefiki olarak günün koşullarına uygun, gerçekçi ve kalıcı şekilde çatışmaların çözümüne yönelik çabalarda diplomatik ve siyasi girişimlerle giderek artan biçimde etkin bir rol oynamaya çalışması, NATO’nun Soğuk Savaş sonrası dönemde üstlendiği yeni işlevleri desteklemeyi sürdürerek yeni stratejik konseptin oluşturulmasına katkı yapması olarak sıralamıştır.⁸⁷ AB’ye aday ve Müslüman ülkeler arasında demokratik reformları hızla gerçekleştiren bir ülke konumunda olan Türkiye, yeni strateji ve Ahmet Davutoğlu etkisiyle Asya ile Avrupa arasında arabuluculuk rolünü de üstlenmektedir. 2005 yılında başlayan Medeniyetler İttifakı projesi de bu bağlamda önemli bir adımdır. Kamu diplomasisinin olmazsa olmazı ve nihai hedefi düşünüldüğünde yabancı ülke halkların yaklaşması ve bu halkların kalplerinin ve gönüllerinin kazanılması bu projeler ile daha fazla hedefine ulaşma şansı yakalamış olmaktadır. Bu yeni konseptin gereği olarak yıllarca ihmal edilen ülkeler ile yeniden ilişkiler başlamış ve en üst düzeyde ticari ekonomik ve kültürel yakınlaşmalar artmıştır. Öğrenci değişimleri, burslar ve sosyal yardım ve danışmanlıklar ile Türkiye hem Avrupa dışındaki ülkeler ile yaklaşma ve gönülleri kazanmakta, diğer taraftan Avrupa ile yaklaşma çabaları Türkiye’nin imajını ciddi anlamda değiştirmektedir. Üzerinde sürekli söz söylenen kaderi biçilen ülke konumundan, başka ülkelere yol gösteren ülke konumuna geçmesi kamu diplomasisinin etkin bir şekilde yapılmasına ortam sağlamaktadır.

---

⁸⁶İbrahim Kalın, “Soft Power and Public Diplomacy in Turkey”, *Perceptions*, Vol:16, No:1, 2011, s.20.

⁸⁷ Davutoğlu, *Daha Güçlü Bir Türkiye*, s.37.

Türkiye'nin kalkınma yardımlarını koordine eden ve gerçekleştiren kurumu olan TİKA Afrika ülkelerindeki 8 ofisiyle, yaklaşık 30'a yakın Afrika ülkesinde sağlık, tarım, hayvancılık, eğitim, öğretim, kapasite geliştirme, kuyu delme, temiz su sağlanması gibi alanlarda faaliyetler gerçekleştirirken, aralarında Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), Türkiye İşadamları ve Sanayiciler Konfederasyonu (TUSKON), MÜSIAD, Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) gibi kuruluşların bulunduğu iş örgütleri de bu faaliyetlere destek vermektedirler. Politik ve kültürel ilişkilerinde ekonomik ilişkiler de artmış Türkiye ile Afrika arasındaki ticaret hacmi 2 milyon dolardan 17 milyon dolara yükselmiştir. Kamu diplomasisi faaliyetlerinde atağa kalkan Türkiye geçen yıllarda Somali'ye yaptığı büyük yardım ve geniş katılımlı gönüllüler ile dünya medyasında genişçe yer edinmiştir. Türkiye'nin önde gelen sanat, siyaset ve iş dünyasından insanların katıldığı bu yardım kampanyası organizasyonu kamu diplomasisine verilebilecek önemli örneklerden biridir. Öncelikle devletin bu işi sahiplenmesinin yanı sıra kanaat önderlerinin de bu işe dahil olması kamu diplomasisinin sadece devlet tekelinde olmadığını göstermektedir. Meselenin diğer yönüyle ele alındığında şöyle de bir kıyaslama imkanı elde edilebilir: Suriye'deki olayların başlangıcında mülteci konumuna düşen Suriyelileri Angelina Jolie'nin ziyaret etmesi Amerika Birleşik Devletleri adına etkin bir yumuşak güç kullanımı ve kamu diplomasisi örneğidir. Ajda Pekkan gibi bir sanatçının da Somali'ye yapılan yardımda bulunması Türkiye adına bu faaliyetin daha geniş tabana yayılmasını sağlamıştır. Günümüz dünyasında yaşanan teknolojik gelişmeler bir haberin bir olayın anında dünyanın herhangi bir yerinde olan insanlar tarafından bilinmesini sağlamıştır. Kamuoyunu gücünün giderek arttığı bir yüzyılda, kamuoyuna yönelik faaliyet yapmak ve olumlu tepkiler almak kamu diplomasisini faaliyetlerine olanak sağlamaktadır. Son yıllarda Türkiye'nin yaptığı insanı yardımlar ve kendisinden yardım ve danışmanlık bekleyen ülkelere el uzatması kamuoylarında ciddi anlamda bir sempati oluşturmaktadır. Bu sempatinin oluşmasında sadece diplomatların değil, Türkiye'nin kendi imkanları ile oluşturduğu sanayi kuruluşları yurtdışı okulları ve Başbakanlığa bağlı TİKA, Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü gibi kuruluşlar ile etkin bir şekilde bu pozitif ivme devam ettirilebilmektedir

. Türkiye'nin bölge ülkeleriyle başlattığı, ortak tarihi ve kültürel mirasın üzerine inşa edilen yeni ilişkilerde, bir taraftan yeni işbirliği imkanların oluşturulması için çaba harcarken diğer taraftan önemli bölgesel sorunların konuşulması ve çözümüne yönelik adımlar atılması için tarafları değişiklik platformlarda bir araya getirerek görüşmelere imkanı sağlayan güvenilir bir buluşma noktası, bir diyalog köprüsü, zor meselelerin çözümünde “kolaylaştırıcı” bir rol almaktadır. Bu çabaları sürdüren Türkiye, dış politikasında etnik ya da dinsel ayrıştırmaya dönük bir politika değil tüm tarafları kapsayıcı, kültürel ve tarihsel aidiyeti ortaya çıkaran politikalar oluşturmayı hedeflemektedir.⁸⁸ Jeopolitik ve jeostratejik olarak güçlü argümanları olan Türkiye bu argümanları özellikle son dönemde etkin bir şekilde kullanmaya başlamıştır. Son dönem dış politikası sadece yardım yapma başka milletlerin olumlu anlamda tepkisini kazanma üzerine değildir. Bunun yanında ekonomik olarak adımlarını sürdüren Türkiye, Marmaray, Bakü-Tiflis-Kars demiryolu, Karadeniz Sahil yolu projeleri ile modern ve örnek ülke olma yolunda hızla ilerlemektedir. Dışarda verilen vaatlerin ülke içerisinde karşılığını bulması oldukça önemlidir. Bu anlamda atılan ekonomik adımların güçlü bir sermaye birikiminin kamu diplomasisinin bütçe ihtiyacı noktasında gerekli olan desteğini bulabileceğini söyleyebiliriz.

Uluslararası alandaki önemini her geçen gün artıran ve bu alandaki gelişmeleri doğrudan yönlendirme imkanına sahip bir konu olan enerji politikaları açısından tespit edilmiş enerji kaynaklarının yüzde 70'inin bulunduğu bölgelere yakınlığı ve Hazar Denizi havzasında çıkarılan petrol ve doğal gazın Batı pazarlarına taşındığı ana güzergâh üzerindeki stratejik konumu nedeniyle Türkiye, küresel enerji arzının çeşitlendirilmesi ve güvenliğinin sağlanmasında kritik bir role sahip olduğu vurgulanmıştır. Bu çerçevede, enerji alanında AB'nin dördüncü ana arteri haline gelme yolunda hızla ilerleyen, çok boyutlu bir enerji stratejisi çerçevesinde Türkiye'nin, doğu-batı ve kuzey-güney eksenlerindeki transit rolünü güçlendirme ve uzun vadede bir enerji merkezine dönüştürme yolunda çalışmalar yapılmaktadır. Bu anlayışla, Bakü-Tiflis-Ceyhan, Bakü- Tiflis- Erzurum, Mavi Akım, Kerkük-Yumurtalık, İran-Türkiye ve Türkiye-Yunanistan gibi doğalgaz ve petrol boru hatlarını hayata geçmiş, Azerbaycan'la doğalgaz alanında geniş bir işbirliğini öngören bir dizi mutabakat zaptını

---

⁸⁸Kanal 24, a.g.e.

imzalanmıştır. Diğer taraftan, doğalgazın Türkiye-Bulgaristan-Romanya ve Macaristan üzerinden Avusturya'ya taşınmasını öngören Nabucco Boru Hattı Projesi'nin Hükümetler arası Anlaşması yine Türkiye'nin ev sahipliğinde imzalanmıştır.⁸⁹ Son on yıldaki Türk dış politikası ile diğer dönemlerdeki dış politika tutumlarına bakıldığında ciddi anlamda bir misyon farkı, düşünce ufkunun farklılaştığını görmek mümkündür. Bu gelişmelerin dış politikada yaşanması kamu diplomasisinin hareket alanını genişletmektedir. Ekonomik istikrarın ve ekonomik büyümeyi ölçen derecelendirme kuruluşlarının sürekli artı puan vermesi Türkiye'nin son yıllarda en fazla büyüyen ekonomisi olduğunu göstermekte ve bu göstergeler yabancı halklar tarafından takip edilmektedir. Ekonomik anlamda cazibedar yatırıma uygun ülke konumunda olması Türkiye'nin yabancı halklar tarafından kendi ülkelerinde istenen arzu edilen bir ülke konuma getirmektedir. Bu gelişmelerin yaşanmasında kuşkusuz içeride atılan demokratik adımların, farklı kesimden halkların kimlik tanımlarının verilen hakların ve Avrupa Birliği ile uyum içerisinde atılan adımların büyük katkısı vardır.

---

⁸⁹Davutoğlu, Daha Güçlü Bir Türkiye, s.39.

4.BÖLÜM: KAMU DİPLOMASİSİ VE HALKLA İLİŞKİLER

4. KAMU DİPLOMASİSİ VE HALKLA İLİŞKİLER

4.1. Kamu Diplomasisi İle Halkla İlişkilerin Ortak Yönleri

4.1.1. İmaj ve İtibar Yönü

Kamu diplomasisi terimi, kültürel diplomasi, yumuşak güç, siyasi iletişim, kültürlerarası diyalog ve kültürlerin diyalogu, medeniyetlerin diyalogu, propaganda, kriz yönetimi, medya yönetimi, medya münasebetleri, halkla ilişkiler, stratejik iletişim, global iletişim, stratejik etki, psikolojik faaliyetler ve medya çalışmaları gibi bir çok kavramı içine alır. Bu uygulamaların birçoğu halkla ilişkilerin direkt alanına girmektedir.⁹⁰ Bu açıdan bakıldığında kamu diplomasisi ile halkla ilişkilerin aynı amaca hizmet edebileceklerini söyleyebiliriz. Halkla ilişkilerin özel veya kamu teşebbüslerinde uzun dönemli imaj ve itibar yönetimi yaptıklarını düşündüğümüzde milletler arasında imaj ve itibar yönetiminin kamu diplomasisi faaliyetleri ile gerçekleştirildiğini görmekteyiz. Ülke ve milletlerin imajlarının fonksiyonu tarih, milletlerarası münasebetler, diplomasi, edebiyat, toplumsal psikoloji, sosyoloji, iletişim çalışmaları, pazarlama, ve halkla ilişkilerin dahil olduğu çeşitli disiplinlerde ele almak mümkündür.⁹¹ Ülkelerin pozitif imaj oluşturmada kamu diplomasisinin önemi yadsınamaz. Bu açıdan halkla ilişkilerin yöntemleri kamu diplomasisinde etkin olarak kullanılmaktadır. Halkla ilişkiler disiplininin itibar yönetimi ile kamu diplomasisi ile ülkeler mabeyninde itibar oluşturma aynı amaca hizmet etmektedir. İmajın geçici olduğunu söyleyen Leonard, itibarın daha önemli ve daha kalıcı olduğunu ifade eder.⁹² Uluslararası siyasette imaj her zaman önemli olmuş ve üzerinde ciddi çalışmaların yapıldığı bir disiplin olmuştur. Ancak imaj her zaman gerçeği yansıtamayacağı için itibarın önemi daha büyüktür. Sürekli değişme ihtimali bulunduğu için propagandaya kayma ihtimali bulunan imajın ötesinde itibarın yönetilmesi ve yüceltilmesi kamu diplomasisinde halkla ilişkiler ile aynı yöntemler noktasında uyumaktadır. İkinci

⁹⁰ Demir, Vedat: Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Güç, İstanbul, Beta Yayınları, 2012

⁹¹ A.g.e.s.s.36

⁹² Leonard, J.M. Pieczka, Critical Perspectives in Public Relations, London, Thompson Business Press.

Körfez Savaşında ve Irak'ın işgalinde Amerika Birleşik Devletleri'nin çizdiği imaj hep karşı tarafın terör devleti veya kitle imha silahlarının olduğu yönündeydi. Bu imaj çok fazla abartıldığı ve gerçeklerin ortaya çıkmaya başlamasıyla ciddi anlamda itibarın kaybedilmesine yol açmıştır. Bu örnek üzerinden de anlaşılacağı üzere oluşturulan imaj bir bakıma propaganda ile aynı seviyede kalmıştır. Bu açıdan imaj ile yola devam etmek kamu diplomasisi için tehlikelidir.⁹³

Türkiye üzerinde kamu diplomasisi faaliyetini imaj ve itibar yönetimi üzerinden ele alırsak kısa dönemli politikalar ve olaylar ile ilgili dünya basınında çizilen imajın iyi olmadığı son Gezi olaylarında görmek mümkündür. Bu açıdan olaya bakıldığında itibarın yüceltilmesi esas olmalıdır.

4.1.2. Kriz Yönetimi Yönü

Kamu diplomasisi ile halkla ilişkilerin ortak noktalarından biri de kriz yönetimidir. Krizlerin ne zaman geleceği ve nasıl bir etki edeceği pek hesap edilemez. Bu da krizlere yönelik önceden hazırlık yapılmasını gerektirir. Her krizde iyi bir yönetim sergilendiğinde daima fırsatların olabileceği de daha önceki krizlerde görülmüştür. Krizlerin çıkış şekillerine bakıldığında ulusal ve uluslararası kaynaklı problemlerden meydana gelebilmektedir. Bunun yanı sıra bir doğal afet veya bir kaza sonucu da kriz meydana gelebilmektedir. Kamu diplomasisi ile halkla ilişkilerin kriz yönetimini bu anlamda ciddi bir şekilde ilgilendikleri ortak bir disiplindir. Ulusal anlamda meydana gelen bir hadisede halkla ilişkilerin rolü oldukça önemli olurken, uluslararası anlamda kamu diplomasisinin rolü oldukça fazladır. Kamu diplomasisi uzmanları bir kamu diplomasisi programı icra ederken mutlak surette bütçeyi de düşünmek durumundadırlar. Meydana gelebilecek bir hadisede bertaraf etme adına ciddi çalışmalar gerekecektir. Küresel çapta meydana gelen bir değişim bir bazı devletler için fırsatlar anlamına gelirken bazı devletler için de tehdit anlamına gelebilmektedir. Bu siyasi kararların ve küresel dengelerin de kamu diplomasisinde hesap edilebilmesi gereklidir. Mesela Suriye'deki iç savaştan sonra bazı devletler için fırsatlar oluşurken Türkiye için güvenlik tehdidi oluşturmuştur. Başarılı bir kamu diplomasisi yönetimi ile Suriye halkına yapılan yardımlar ve barınak temin etme

---

⁹³Nye, J. (2009). Yumuşak Güç, Ankara: Elips Kitap, s.48

organizasyonları Türkiye açısından uzun dönemde kamu diplomasisi açısından ciddi bir itibar oluşturmuştur. Yaşanan bir krizin fırsata dönüştürülmesi adına oldukça önemli ve yerinde bir hamle olmuştur. Kamu diplomasisinin nihai hedefleri arasında yer alan kalp kazanma sanatı Suriye üzerinden bir yardım organizasyonu şeklinde olmuştur. Leonard kriz yönetimi ile alakalı her bir kriz için ayrı ayrı odaklanılmasını ve kaynakların iyi hesaplanması lazım gelir der. Leonard'a göre böyle bir vaziyette esas yerine getirilecek olanlar şunlardır:

Ani müdahale: politikadaki değişimleri, kaynakların ve irtibatın mevzilenmesini ihtiva eden ve birbirini tamamlayan müdahale,

Dahili koordinasyon,

Milletlerarası koordinasyon,

Uzun vadeli hedefleri takip edebilme kabiliyeti.⁹⁴

Öngörülmesi muhtemel olan krizler ile öngörülmesi pek mümkün olmayan dünya üzerinde çok fazla krizler mevcuttur. Kamu diplomasisinin bir halkla ilişkiler faaliyetinin önemli bir parçası haline gelmiş kriz yönetimini etkin kullanması ve iyi bir planlama yapılması gereklidir. “Milletlerarası münasebetler her an bir krizin ortaya çıkabileceği, kaygan ve kontrol edilmesi zor zeminlerdir.”⁹⁵ Kriz yönetimi diğer bir açıdan bakıldığında yıllarca elde edilmiş bir itibar birikiminin bir anda elden uçup gitmesine engel olabilecek bir yönetim becerisidir. Kamu diplomasisinde ve halkla ilişkilerde kriz yönetimi masası bulundurulması ve bu krizlerin fırsata dönüştürülmesi en nihai hedef olmalıdır.

4.1.3. Marka Yönetimi Yönü

Marka; kısa bir tanımıyla ürünlerin, hizmetlerin diğerlerinden ayırmaya yarayan, farkındalık oluşturan isim, terim, sembol ve şekillerin tamamını denmektedir. Bir ürünün bir hizmetin bir markaya sahip olma isteğinin başında diğerlerinden ayrıt

---

⁹⁴Leonard, J.M. Pieczka, Critical Perspectives in Public Relations, London, Thompson Business Press. Aktaran, Demir, s.42

⁹⁵Demir, Vedat: Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Güç, İstanbul, Beta Yayınları, 2012 ss.42

edilebilir olma fark edilebilir olma isteğidir. Bir marka tüketici noktasında karşı tarafa güven ve itimat verir. Amerikan Pazarlama Birliği de markayı şöyle tarif eder: “Marka; bir isim, terim, işaret, sembol veya diğer tezahürlerinden bir ürünü ötekilerden ayırt edici vasıfta olmasıdır”. Marka tanımından da anlaşılacağı üzere çokluk içerisinde tek olabilmeyi, ön plana çıkabilmeyi hedefler. Marka yönetimi açısından bakıldığında markanın hizmet ettiği kişiler tarafından nasıl algılandığı oldukça önemlidir. Marka yönetiminin halkla ilişkiler ve kamu diplomasisiyle alakası oldukça önemlidir. Küresel anlamda markalara sahip olan ülkelerin bu markalar sayesinde yabancı halkların güvenini ve gönlünü kazanabileceğini görebilmekteyiz. Tüm dünyada bilinen markalara sahip şirketlere sahip olmak aynı zamanda diğer ülkelerde istihdam olanağı sağlayacağından dolayı faal bir kamu diplomasisi icra etmede yardımcı olacaktır.⁹⁶ Bir ülkenin küresel markalara sahip olması diğer ülke halklarının ciddi anlamda ilgisini çekecektir. Bu markalara sahip olmanın yanı sıra son yıllarda mekanların ve ülkelerin markalaşması da gittikçe artmaktadır. Mekanların marka haline gelmesi veya ülkelerin markalaşması cazibeyi de beraberinde getirecektir. Kamu diplomasisinin yumuşak güç ayaklarından birini bu şekilde yerine getirebilme olanağı sağlanmış olacaktır. Küresel anlamda bakıldığında ürünlerin, hizmetlerin gittikçe birbirine benzediğini söyleyebiliriz. Bu açıdan verilen hizmetin ve pazarlanan ürünün mekanı önemli hale gelmiştir. Mesela pizzanın İtalya’da yenilmesi ile farklı bir ülkede yenilmesinin farklı psikolojik memnuniyeti olacaktır. Ülkeler yatırım, ticaret ve turizm sahasında rekabet için ülke markalarını geliştirdikçe küresel şirketler de kültürler arasında iç ahengi temin etmek için ülke markası inşa edici teknikleri kullanmaktadırlar.⁹⁷ Ülke ve millet bu noktada gayet ehemmiyetlidir. Soğuk savaşın sona ermesiyle oluşan sıcak ilişkilerde ön plana çıkma yumuşak güç unsurları ile olabilmektedir. Güçlü bir kamu diplomasisi oluşturmada ülke markalaşmasının önemi şöyle de anlaşılabilir: dünyanın herhangi bir yerinde marka olarak itibar olarak güçlü olan ülkelerin sözlerinin daha geçerli olduğu bilinmektedir. Uluslararası bir sorunda kendini ifade etme ve kendi halkların bu itibarı dünyanın herhangi bir yerinde rahatça ifade edebilmesi kamu diplomasisi adına oldukça

---

⁹⁶A.g.e.

⁹⁷Szondi G, “Public Diplomacy and Nation Branding: Conceptual Similarities and Differences”, Netherlands Institute of International Relations Clingendael, October, 2008, ss.42 Aktaran, Demir, s.42

önemlidir. Bugün bir ABD vatandaşı ile bir Arap ülkelerinden bir vatandaşın dünyadaki itibar görme şekilleri şu anki şartlarda ciddi anlamda farklıdır. Fakir, geri kalmış ülkelerin vatandaşları bir şeyler elde etmek istediklerinde maalesef ciddi sorunlar ile karşılaşmaktadırlar. Bir Avrupa ülkesi vatandaşı ile Ortadoğu ülkesi vatandaşının dünya üzerinde gördüğü muamelenin farklı olmasında bulunulan ülkenin ne kadar markalaşması ve bu markalaşma hikayesinden ne kadar ülkenin memnun kaldığı son derece önemlidir.

4.1.4. Stratejik İletişim Yönü

Yeni medya ve enformasyon teknolojilerinin artmasıyla kamu diplomasisinin değerlendirilmesi farklı bir boyuta ulaşmıştır.⁹⁸ Geleneksel medya yöntemi ile oluşan kapalı konuşmalar, basına sadece istenilirse verilen demeçler yeni medya oluşumları ile sona ermiştir. Kamu diplomasisi uygulamalarında da yeni medya yerini almaya başlamıştır. Kamu diplomasisinde etkili bir stratejik iletişimde geleneksel medya ile beraber yeni medya ve yerel medyanın önemi her geçen gün ağırlığını hissettirmektedir. Yeni oluşan medya kanalları bilginin daha emin kanallarından gelmesini sağlamıştır. Bunun yanı sıra bilgi karmaşıklığına da yol açma durumu vardır. Enformasyon için mecraların fazlalaşması yeni medya mecralarının ortaya çıkması, yabancı ülkelerdeki bir kaynaktan alınan mesaja karşı rekabet zemini oluşturarak bilginin en güvenilir şekilde elde edilmesini sağlamıştır.⁹⁹ Bilginin en güvenilir şekilde münbit bir zeminde dağıtılması kamu diplomasisi için stratejik iletişimi zorunlu hale getirmektedir. Kamu diplomasisi uygulayıcılarının üzerinde durması gereken noktalardan biri iletilecek mesajların sade ve düzenli tekrar edilmesi gerekir. İnanların günde binlerce mesaja maruz kaldıkları bir ortamda iletilen mesajın sıradan bir mesaj gibi aradan kaybolmaması için tekrar çok önemlidir. Sıkıldığımız ve bırakmaya karar verdiğimizde mesajların alınma ihtimali vardır.¹⁰⁰ Stratejik iletişim demek bir millet için bugün nerde

---

⁹⁸ A. g. e., s. s., 52

⁹⁹ Fouts, J. S., Public Diplomacy Practitioners, Policy Makers, and Public Opinion, A report of the Public Diplomacy and World Public Opinion Forum April 9-11 2006. Washington: USC Center on Public Diplomacy the Pew Research Center. Aktaran, Demir, s.52

¹⁰⁰ Leonard, M with C. Stead and C. Smewing, 2002, Public Diplomacy London: Foreign Policy Center.

olduğu ne konumda yer aldığı yarın ne konumda yer alacağıın bilinmesidir. Bu anlamda strateji oluşturmada iki temel sıkıntı ile karşılaşılır: birincisi birbirinden çok farklı çok sayıda milli aktörün ihtiyaç ve hedeflerini belli bir noktada buluşturmak; ikincisi ise hem gerçekçi hem de ilerlemeci bir strateji oluşturmaktır.¹⁰¹ Kamu diplomasisinde stratejik iletişim oluştururken bütünlük oluşturmak önemlidir. Bu açıdan bakıldığında koordineli bir çalışma yapılması, farklı kişi ve kurumlardan farklı konuşmaların açıklanmaması gerekmektedir. Stratejik iletişim oluşturma sürecinde kamuoyunun ilgi ve meyillerinin bilinmesi çok önemlidir. Bu bilgi sayesinde kamuoyunda değişen algıların ve isteklerin daha rahat cevaplandırma imkanı elde edilmiş olacaktır. Bunun yanı sıra yeni düşünceler oluşturma ve toplum algısını yönlendirmede kamu diplomasisinin etkili olması önemlidir. Bunun oluşmasında kamuoyunun algısal değişikliklerinin önceden tayin ve tespitinin yapılması gerekmektedir.¹⁰² Anketörler günümüzdeki müşterek Pazar araştırmalarında çok şey öğrendiler, pazarlama ve iş dünyası uzun zaman önce davranışları değiştirmek imkansız değil zor olduğunu anlamışlardır. Bunu için önceden bir davranış değişikliğine yol açabilecek bir durum tespitinin ne kadar önemli olduğunu kanaatine vardılar. Kamu diplomasisinde de kamu ve dış politika değişebilmektedir.¹⁰³ Bu konuda Demir Leonard'dan aktardığına göre şöyle bir örnek vermektedir: Bir konuda buluna doğru bir mesaj başka pozisyon için doğru olmayabilmektedir. Mesela Fransızlar Fransızcanın etkililiğini yitirmeye başladığını görünce ve İngilizcenin hakimiyetinin tüm dünyada tanınmasıyla başka bir stratejiye yönelmişlerdir. Dünyada en az iki lisanın öğrenilmesi gerektiği yönünde kamu diplomasisinde stratejik iletişim oluşturmuşlardır.¹⁰⁴

Stratejik iletişim imaj ve itibar oluşturma ilişkisinde farklı olarak biraz daha politik davranma şeklidir. Gelişen olayları durumları önceden tespit etme duruma uygun planlar belirleme ve bu plan doğrultusunda hareket etmektir. Uluslararası ilişkiler çerçevesinde itibar, imaj, kriz ve marka yönetimi ile stratejik iletişim yönetimi bir devletin kamu diplomasisi uygulamasında büyük önem arz etmektedir. Halkla ilişkiler

---

¹⁰¹ Demir, Vedat: Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Güç, İstanbul, Beta Yayınları, 2012 ss.53

¹⁰² A.g.e., s.s., 54.

¹⁰³ Fouts, J.S., Public Diplomacy Practitioners, Policy Makers, and Public Opinion, A report of the Public Diplomacy and World Public Opinion Forum April 9-11 2006. Washington: USC Center on Public Diplomacy the Pew Research Center.

¹⁰⁴ Leonard, M with C. Stead and C. Smewing, 2002, Public Diplomacy London: Foreign Policy Center, s.s., 48-49.

ile kamu diplomasisinin en fazla öne çıkan ortak yönleri bu şekilde ortaya çıkmaktadır. Kamu diplomasisi uygulayıcıları halkla ilişkilerin modern yöntemlerini ve en son geldiği noktayı göz ardı etmemelidirler. Başlıklar halinde sıralanan halkla ilişkiler ile kamu diplomasisinin yöntem birliktelikleri bir koordinasyon çerçevesinde yapıldığında büyük verim alınmış olacaktır.

5. BÖLÜM: KAMU DİPLOMASİSİNDE YUMUŞAK GÜÇ KULLANIMI

5. KAMU DİPLOMASİSİNDE YUMUŞAK GÜÇ KULLANIMI

5.1. Yumuşak Güç Kavramı

Yumuşak güç, soğuk savaş sonrası Amerikalı bilim adamı Joseph Nye tarafından literatüre kazandırılmıştır. Yumuşak güç başka devletler tarafından örnek alınan, kendisine hayranlık uyandıran, ekonomik ve siyasi her gelişmeyi başkasına uygulatma hissi uyandıran her türlü enstrüman olarak nitelenir.¹⁰⁵ Askeri yaptırımlar ve kaba kuvvetin yerine yumuşak güç imkanlarının, sıcak ilişkilerin kullanılması ile de üstünlükler sağlanabileceği özellikle 11 Eylül saldırısından sonra Amerika tarafından anlaşılmıştır. İnsanların zorlayarak değil kendi istekleri ile kendi yanına çekmek yumuşak gücün temel prensibidir. Yumuşak başkalarının cazibesini kazanma, kalpleri ve gönülleri kendi lehinde düşündürmeyi amaç edinir. Kamu diplomasisi yönteminin en belirgin yöntemi, uygulanış şekli de yumuşak güç imkanlarının ülke lehinde kullanılmasıdır. Yumuşak güç bir ülkenin siyasi, sosyal ,ekonomik, kültürel gibi alanlarda diğer devletler tarafından diğer ülke halkları tarafından benimsenmesidir. Bir ülkenin içinde bulunduğu ve halkına yaşattığı değerler ne kadar evrensel değerler taşırsa ve başka ülkeler tarafından kendi ülkelerinde yaşatılmasını isterse yumuşak güç uygulamasının o oranda başarılı olduğu söylenebilir.¹⁰⁶ Bu bakımdan konuya bakıldığında bir ülkenin sinema endüstrisinden yemek kültürüne ve alışkanlıklarına varana kadar her şey yumuşak güç imkanları olarak kullanılabilir. Bunun yanı sıra hükümetlerin siyasi tercihleri, uluslararası arenada takındığı tavırlar yumuşak güç imkanlarını etkilemektedir. Hukuksal zeminini sağlam olan, insan hakları konusunda gelişmiş olan ülkeler yumuşak güç noktasında cazibesi her zaman korumakta ve güvenilir bir ülke konumunda kalabilmektedirler. Uluslararası ilişkiler boyutunda devlet yönetim şekillerinde son yüzyıl da dahil olmak üzere kullanılan yöntemler olarak soğuk güç uygulamaları her daim uygulanmıştır. Bu güçler içerisinde askeri veya ekonomik güçler ön sıradadır. Ancak soğuk güç uygulamaları ile elde edilen kazanımlar daha hızlı olmakla birlikte daha kolay kaybedilebilir olmaktadır. Bu açıdan yumuşak gücün etikili

¹⁰⁵ Joseph NYE, Yumuşak Güç, Ankara, Elips Kitap, 2005, s. 14

¹⁰⁶ A.g.e. 101

olduğu yerde ağır bir şekilde ilerleme vardır sonuç itibariyle daha fazla elde tutma gerçekleştirilebilir.¹⁰⁷ Yumuşak güç uzun süre gerektiren sabır isteyen bir stratejidir. Uygulanan programlar dahilinde ve geri dönüşümler yapılarak uygulanan bir yumuşak güç daha verimli ve akıllıca olacaktır.

Yumuşak güç uygulanmasında ilk hedef uygulamanın yapılacağı ülkenin algısını iyi bilmek gereklidir. Gönderilecek mesajın bir gürültüden ibaret kalmaması ve propaganda ile aynı etkide kalmaması adına mesajların içeriği oluşturulurken hedef kitle analizi yapılmalıdır.¹⁰⁸ Gelişen teknolojik imkanlar sayesinde iletişim araçlarının sayısında artış meydana gelmiştir. Bu durumda devletlerin bir mesajı yabancı bir kamuoyuna gönderirken oluşan algı ve bu algı sonucunda verilen tepkiler kısa zamanda öğrenilebilmektedir. Yumuşak gücün başarılı olması adına devletlerin oluşturacağı içerik ve karşı tarafın algısı başarıyı tetikleyen ana konumdur. Bu açıdan bakıldığında bazen bir mesajın verildiği bir ülkeye aynı mesajın başka ülkeye verilmesi zararlı olabilmektedir.¹⁰⁹

Devletler kamu diplomasisi uygulayacağı ülkeleri seçmesinde yumuşak güç yeterliliğinin bilinmesi oldukça önemlidir. Yumuşak güç unsurlarının bazı ülkelerde askeri yardım şeklinde olurken bazı ülkelerde ise ekonomik destek şeklinde olabilmektedir. Bazı ülkelerde ise sadece tanıtım ve işbirliği şeklinde devam ettirilebilmektedir. Türkiye açısından bu iddia şöyle örneklenebilir: Türkiye yakın komşusu Irak'a ekonomik yardımda bulunurken, Kıbrıs için askeri desteği verebilmekte Amerika ile de siyasi ve iktisadi işbirliği şeklinde yumuşak güç uygulamalarını devreye sokabilmektedir. Yumuşak gücün bu açıdan sert güçten tamamıyla ayrı olması düşünülemez. Bir ülkenin yumuşak güç uygulamasına geçmesi sert güce olan yatırımını azaltmaz. Uluslararası konjonktürde gelecekte neyin daha etkili olabileceği uzun vadeli bilinemeyebilir. Bu açıdan yumuşak bugün için muteber bir konumda iken sert gücün ihtiyaç olmadığı söylenemez.

Son dönemlerde dünya üzerinde Amerika'nın özellikle İslam dünyası ile arasını sıkı tutma, Başkan Bush döneminde oluşan Amerikan karşıtlığını önleme adına yumuşak

---

¹⁰⁷ A.g.e. 101

¹⁰⁸ KROENING, Matthew, M. McAdam ve S. Weber (2010), "Taking Soft Power Seriously", *Comparative Strategy*, 29:5, s.412-431

¹⁰⁹ A.g.e. s.s 415.

güçten fazlasıyla istifade etmişlerdir. Yumuşak güç parametrelerinin gittikçe yayıldığı bir dönemde Türkiye'nin nasıl bir yumuşak güce sahip olduğu ve nasıl bir yumuşak güç uygulayacağı diğer başlıklarda anlatılacaktır.

5.2. Türkiye'nin Yumuşak Güç Unsurları

Her ülkenin kendi tarihsel ve kültürel derinlikleri ile birlikte sahip olduğu önemli yumuşak güç unsurları vardır. Askeri, ekonomik ve stratejik yumuşak güç unsurları bir ülkenin soğuk gücünün etkisiz kaldığı yerlerde devreye girmektedir. Türkiye bu anlamda önemli tarihsel, bölgesel yumuşak güç unsurlarına sahiptir. Türkiye şu anda içinde bulunduğu ekonomik değerler ve göstergeler itibariyle Soğuk Savaş döneminden bu yana en iyi dönemlerini yaşamaktadır. Bununla birlikte serbest piyasa ekonomisini benimsemesiyle dış yatırımlara açık, kapalı bir ülke konumundan uzaklaşmıştır. Bu ekonomik yapıyı benimseyen ülkelerin genel özelliği itibariyle medyanın da istediği ortamı yakalamasına ve özgür yayın yapmasına zemin hazırlamıştır. Gelişen ekonomi ile birlikte dünya ile olan bağlar daha da kuvvetlenmiş, ticaret vasıtasıyla işadamlarının yurtdışında Türkiye'yi temsil etmesi ülke adına önemli bir yumuşak güç unsuru haline gelmiştir. Bu ticari yapının oluşmasında Türk Hava Yolları'nın son zamanlardaki büyümesinin dünyanın önemli merkezlerine günlük uçuşunun bulunmasının büyük bir etkisi vardır. Türkiye'nin yumuşak güç unsurlarına daha yakından bakıldığında özellikle Ortadoğu üzerinde daha da etkili olduğunu söyleyebiliriz. Bu konuda İşar Gözaydın şöyle söylemektedir:

Türkiye üzerinde bulunduğu coğrafyada dini bağları sayesinde yumuşak noktada önemli bir kazanım elde etmektedir. Türkiye'nin Avrupa'da bulunan Müslüman topluluklar ve Ortadoğu'daki Müslümanlık bağıyla, Müslümanların sahip olduğu çeşitli kuruluşlarla etkileşim halinde bulunarak kendine ciddi anlamda itibar kazandırmaktadır. Dinin özellikle geçtiğimiz yüzyıllarda Ortaçağ Avrupası'nda, Osmanlı Devleti döneminde etkili olmak üzere çok ciddi denge unsuru olduğu bilinmektedir; ancak günümüzde eski etkisinin var olduğu söylenemez.¹¹⁰ Dinin bütünleştirici etkisi sadece

---

¹¹⁰ Tuba Çavuş, Dış Politikada Yumuşak Güç Kavramı ve Türkiye'nin Yumuşak Güç Kullanımı, s.s., 28

Ortadoğu’da değil tüm Müslümanların bulunduğu coğrafyada bütünleştirici etkiye sahip olduğu gerçeğiyle Türkiye’nin var olan 1.5 milyarlık İslam dünyası ile bu anlamda kamu diplomasisini etkin kullanmasının zemini oluşmaktadır. Türkiye İslam devletlerine örnek olabilme ve medeniyetler çatışmasından medeniyetler ittifakına giden yolda öncelik etmesi yumuşak güç minvalinde önemlidir. Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu, küreselleşen, bağımsız ve riskli bir dünyada , Türkiye’nin aktif dış politika kimliği sadece jeopolitik konumu itibariyle değil ekonomik ve oluşan yeni kimlik açısından da Türkiye’nin yeni vizyonunu belirlemiştir.¹¹¹ Bu yeni vizyon içe kapanmayı değil dışarı ile müspet hareket ortamında, diplomatik yöntemlerle meselelerin çözümü ve yanlış anlaşılmaların ortadan kaldırılmasını öngörmektedir. Nye’ye göre yumuşak güce sahip olmak için izlenen dış ve iç politika değerlerinin, uluslararası sistemde kabul görmelidir.¹¹² Türkiye’nin son yıllarda Avrupa Birliği ile uyum çerçevesinde adım atmaya devam ettiği anayasal düzenlemeler, hukuksal reformlar, düşünce özgürlüğü, insan hakları konusunda izlenen hassasiyetler yumuşak gücün oluşması adına önemli bir mesafedir. Demokratikleşme çabalarının gün geçtikçe arttığı Türkiye’de azınlık haklarının devredilmesi konusunda yapılan çalışmalar iç meselelerin ayak bağı olma konusunu bertaraf etmektedir.

Türkiye’nin yumuşak güç unsurları değerlendirilirken üzerinde kurulduğu tarihsel birikimin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Nasıl ki İngiliz Anayasası’nda Magna Charta’nın etkisinden söz ediyorsak Türkiye’nin de yumuşak gücünden bahsedilirken Osmanlı Devleti’nin bıraktıkları üzerinde yola çıkmak ve bu mirasın günümüze bakan yönlerinden istifade etmek kamu diplomasisinde yumuşak güç unsurlarının başında gelmelidir. Osmanlı Devleti, yaşadığı dönem itibariyle yaklaşık olarak tüm kıtalarda toprağı bulunan çok uluslu bir yapıya sahip olan bir devlettir. Bu köklü ve geniş alanda Osmanlı Devleti’nin hükmetmesi beraberinde çok kültürlülük, farklı diller ve farklı sanat anlayışlarını getirmiştir. Hukuk anlayışı, bilimsel yönü toleranslı yönetim ilkesi sahip olduğu tüm topraklarda sevilen hürmet edilen bir devlet olarak kendisini hafızalarda kazıtmıştır. Kendisinden sonra gelen Türkiye Cumhuriyeti de modern anlamda hukuk ilkelrinin uygulanması demokrasiye olan inancı ile kısa

---

¹¹¹ Insight Turkey, Ahmet Davutoğlu, www.setav.org/ups/dosya/9595.pdf , s.s., 77, 16 Ağustos 2014.

¹¹² Joseph NYE, Yumuşak Güç, Ankara, Elips Kitap, 2005, s.

sürede kendisini dünya üzerinde ispat etmiştir.¹¹³ 19. Yüzyıl başlarından itibaren milliyetçi akımlar ile kendisinden tek tek kopan ülkeler ile tekrar bütünleşme uzun süre olmamıştır. Küçülen ve daralan bir Anadolu toprağı ve birikmiş sorunları ile mücadele eden Türkiye Cumhuriyeti tekrar Osmanlı dönemi yadigar topraklar ile son dönemde ilişkilerini arttırmıştır. Bu açıdan bakıldığında büyük bir devletin mirası toprak anlamında olmasa bile tarihi ve kültürel bilinç anlamında şimdiki Türkiye için büyük bir yumuşak güç kaynağıdır.

Türkiye'nin yumuşak güç imkanlarının artmasındaki diğer önemli etkenlere baktığımızda son yıllarda artan ihracat oranı ve Türk firmalarının yurtdışında kaliteli işlere imza atmaları Türkiye'nin tanıtılmasında ve olumlu bir imaj oluşturmaya katkısı büyük olmuştur. Özellikle Ortadoğu ve Balkanlar'da ticaret hacminin yüksek olması yumuşak güç açısından oldukça önemlidir. Bununla beraber yurtdışında bulunan Türk okulları kültürel diplomasisinin yerine getirilmesinde önemli bir yere sahiptir. Türkçe'nin dünya üzerinde konuşulan dillerle rekabet edebilmesi adına ve saygınlığı arttırması adına önemli bir kültürel adımdır.

Türkiye'nin yumuşak güç kaynakları arasında askeri cazibesinin de önemli olduğu söylenebilir. Bir devletin askeri olanaklar olarak teknoloji ile uyumlu bir şekilde gerçekleştirdiği askeri yenilikler diğer devletler tarafından izlenmektedir. Bu yenilenme ve tatbikat işlemleri mutad olarak askeri birlikler tarafından yapılır. Bu sayede diğer dünya devletlerine imaj ve itibar noktasında mesaj verilir ve çekicilik unsuru olarak lanse edilebilir. Türkiye askeri yumuşak güç kaynaklarının yanı sıra bulunduğu coğrafya itibarıyla önemli bir konuma sahiptir. Üç tarafı denizler ile çevrili yer altı ve yer üstü kaynakları bakımından zengin Ortadoğu ve Balkanlar ile bağlantı oluşturabilecek stratejik topraklara sahiptir. Bu anlamda Türkiye'nin yumuşak güç imkanları dünya üzerindeki diğer devletlerle kıyaslandığında çok fazla olduğu ortaya çıkmaktadır. Bunun yanı sıra İslamiyet'in yoğun şekilde yaşandığı Ortadoğu ile Hristiyanlığın yoğun yaşandığı Avrupa arasında konumlanmış bir din merkezi olarak da Türkiye kültürel anlamda yumuşak güç imkanlarına sahiptir. coğrafyada¹¹⁴ Kurumların

---

¹¹³ A.g.e s.s.79

¹¹⁴ TARAKÇI, Nejat (2003), Devlet Adamlığı Bilimi:Jeopolitik ve Jeostrateji, Çantay Kitabevi Turkey as an Emerging Donor (2009), UNDP (United Nations Development Programme Turkey, Monthly Newsletter, Issue 46, October

yaptıkları yardımlar ve tanıtım gezileri de yumuşak güç olarak değerlendirilmektedir. Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü, TİKA(Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı), Kızılay gibi yardım yapma özelliği taşıyan kurumların yanı sıra Yunus Emre Enstitüleri Anadolu Ajansı, Trt gibi kurumlar Türkiye'nin yumuşak güç imkanları olarak değerlendirilebilmektedir.

5.3. Türkiye'nin Yumuşak Güç Uygulamaları

Türk dış politikası genel hatları ile incelendiğinde etkilenilen faktörler olarak tarihsel, kültürel ve stratejik unsurlar göze çarpmaktadır. İç ve dış siyasi olaylar ve olgulardan etkilenen Türk dış siyaseti batıcılık ve içe kapanma kendi imkanları ile yetinme düşünceleri ile uzun yıllar döngüsü devam ettirmiştir. Çalışmanın diğer bölümlerinde de değinildiği üzere Türk dış politikasında Mustafa Kemal Atatürk'ün fikirleri doğrultusunda şekillendiği bir gerçektir. Türkiye yumuşak güç uygulamalarında farklı yöntemler ile etkisini dünya üzerinde göstermektedir. Bu yöntemler kültürel etkileşim faaliyetleri, dış politikada düzen kurucu rol ve insani yardımlardır. Başlıklar halinde bu faaliyetler incelenecektir.

5.3.1. Siyasi Yapısı ve Demokrasi Geçmişi

Ülkelerin yumuşak güç unsurları içinde bulunan şartlara göre değişmektedir. Türkiye Cumhuriyet ile birlikte gerçek anlamda demokrasi tecrübesini yaşamaya başlamıştır. Bir aşırı yaklaşan demokrasi faaliyetleri ile bölgesinde çoğulcu sistemi, çok partili hayatı en iyi uygulayan ülkelerin başında gelmektedir. Demokrasinin hakim olduğu kişilerin serbestçe fikirlerini ifade ettiği bir ortam Türkiye'nin yumuşak güç unsurlarının başında gelmektedir. Türkiye demokrasi mücadelesinde çok fazla darbeler yaşamış acı olaylar ile bugün ki seviyesine gelmiştir. Yaşadığı sancılı demokrasi tarihine rağmen Ortadoğu ülkeleri gözünde demokrasi hamlelerini yapmış müferrah bir ülke portresi çizmektedir. Osmanlının devamı niteliğinde olan Türkiye farklı etnik unsurların bin yıllardan beri birlikte sorunsuz yaşayabilmiş olması ve bu birlikteliğin sorunlara rağmen devam ediyor olması yumuşak güç unsuru olarak değerlendirilmektedir. Tek parti döneminde eğitimin tek tipleştirici tek tip insan yetiştirme dönemlerinden gelip şimdilerde özel okulların ve özel üniversitelerin çokça

bulunmasına Türkiye'nin demokrasi serüveni hızlı bir şekilde devam etmektedir. Ulus devlet yapılanmasının dünya savaşlarında denenmesi ile ortaya çıkan tek ulus tek devlet mantığı ülkemiz adına demokrasi yolunda büyük kayıplara yol açmıştır. Türkiye son dönemlerde sahip olduğu yumuşak gücün farkına varıp, çok uluslu ancak tek devlet modelinin hakim olması yönünde ciddi reformlar yapmıştır. Farklı etnik unsurlarının tanınmasına, kimliklerin tanınmasına ve halkların eşit olmasına zemin hazırlayan reformlar toplum tarafından da sahiplenilmiştir.

Türkiye demokrasisi ve Türkiye sivil toplum teşekküllerinin dinamik yapısı Türkiye'nin yumuşak gücünün en önemli hususunu teşkil etmektedir. Çok partili hayata geçiş ile birlikte Türkiye istikrarsız ancak önemini ve kıymetini takdir ettiği bir demokrasi tecrübesi yaşamıştır. Toplumun farklı kesimlerinin adil paylaşım, katılım, temsil, şeffaflık ve hesap verilebilirlik talebi Türkiye demokrasisini besleyen ve gelişmeye zorlayan en önemli sebep olmuştur. Türkiye'nin sahip olduğu coğrafya itibarıyla Balkanlar'dan Ortadoğu'ya bir çekim merkezi haline gelmesi, hürriyet ve emniyet dengesini istikrarlı bir şekilde tesis edebilmesine ve demokratik fırsat sahalarını genişletmesine bağlıdır.¹¹⁵

5.3.2. Kültürel Değişim Faaliyetleri

Yumuşak gücün kaynakları olan kültür, politik değerler ve meşruiyet kazandırılmış politika olması sebebiyle bir dış politika aracı olarak kültürün kullanılması sıkça karşılaşılan bir durum olmakla beraber Türkiye'nin de başvurduğu yöntemlerdendir. Kültürel etkileşim faaliyetleri ile kamu diplomasisine yönelik programlar, öğrenci değişim programları, turizm, eğitim, bilim gibi hususlarda kaydedilen gelişmeler, dünyayla olan işbirliği, bu anlamda gerçekleştirilen projeler, kısacası Türkiye'nin kültürünün, dilinin ve kendisinin tanıtımına katkıda bulunabilecek faaliyetler değerlendirilmektedir. Türkiye'nin bu yönde attığı adımların başında kamu diplomasisini geliştirmek için Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğünü kurması gösterilebilir. Sahip olduğu farklı iklimler ve eşsiz coğrafik güzellikleri turizm açısından

---

¹¹⁵ Kalın, İ., 2000'li Yıllar Türkiye'de Dış Politika, İstanbul Meydan Yayıncılık, 2011, S.s., 165

yumuşak güç olarak değerlendirilmektedir. Uluslararası halkla ilişkiler ve tanıtım çalışmaları, bir ülkenin dünyadaki duruşu, saygınlığı oluşturacağı itibar ve imaj açısından son derece önemlidir. Dışişleri Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, ilgili kurum ve kuruluşlar Türkiye'nin güçlü imaj ve itibarının oluşmasında etkili ve iletişim halinde çalışmalar yapmaktadırlar. Türk kültürünün, sanatının, dilinin gelenek ve göreneklerinin yaşatılması adına Türklerin yaşadığı coğrafyalarda yaşatılması adına, var olan tarihsel kaderin birlikteliği adına önemlidir. Bu amaçla oluşturulan Yunus Emre Enstitüleri ve TİKA sıralanan faaliyetlerin uygulanmasında birinci derece sorumludurlar. Bunun yanı sıra Türkoloji projesi kapsamında Türk akademisyenlerin anlaşmalı üniversitelere gönderilmesi ve farklı ülkelerden akademisyenlerin Türkiye'de misafir öğretim üyesi olarak çalışmalar yapması kültürel anlamda yumuşak güç çalışmalarına girmektedir.

5.3.3. Dış Politikada Düzen Kurucu Rol

Türkiye son dönem dış politikasında bulunduğu coğrafyada düzen kurma, sorumluluk alma noktasında önemli adımlar atmıştır. Ortadoğu ve Balkanlar başta olmak üzere Türkiye'nin geçmişten gelen tarihi kültürel yakınlıklarını göz önünde bulundurarak komşu devletlerin sorunlarıyla ilgilenmesi yumuşak güç potansiyeli noktasında oldukça önemli olmuştur. Birinci Dünya Savaşı ardından gelen Kurtuluş Savaşı ile birlikte dağılan Osmanlı ile birlikte yakınlığın da sona ermesiyle yaklaşık seksen yıllık bir fetret dönemi Türkiye adına Ortadoğu politikasında yaşanmıştır. Dini ve mekânsal yakınlıklara rağmen birbirine yabancı devletler konumuna düşen Ortadoğu, Balkanlar ve Kafkas ülkeleri ile tekrar bir araya gelme, yeni işbirlikleri oluşturma Türkiye adına çok güçlü yumuşak güç imkanlarını oluşturmaktadır. Son dönem Ortadoğu'sunda yaşanan çatışma ortamında arabulucu rol üstlenen Türkiye bu konuda önemli adımlar atmıştır.¹¹⁶ Böylelikle Ortadoğu halkları üzerinde de ciddi anlamda etkili olan bir politik çizgi oluşmuştur.

---

¹¹⁶ Mensur Akgün, S. S. Gündoğar, J.Levack, G.Perçinoğlu(2011), "Ortadoğuda Türkiye Algısı 2010 Sunuş", TESEV Yayınları, Şubat,2011

6. BÖLÜM: ÖRNEK OLAY İNCELEMESİ OLARAK KAMU DİPLOMASİSİ KOORDİNATÖRLÜĞÜ SİTESİNİN İNCELENMESİ

6. ÖRNEK OLAY İNCELEMESİ OLARAK KAMU DİPLOMASİSİ KOORDİNATÖRLÜĞÜ SİTESİNİN İNCELENMESİ

Kamu diplomasisi ve halkla ilişkiler bağlamında Türk kamu diplomasisinin yapısı, faaliyetleri ve programı bu araştırmanın ana konusudur. Bu anlamda günümüz halkla ilişkiler bakış açısını yansıtan temel felsefeleri ve modern kamu diplomasisi yöntemleri ışığında kamu diplomasisi koordinatörlüğünün yapısı incelenecektir. Halkla ilişkilerin dörtlü modellemesinde yer alan çift yönlü, simetrik, kişilerarası ve etik halkla ilişkilerin modern kamu diplomasisi anlayışıyla paralel olduğu anlaşılmıştır. Üstte sıraladığımız halkla ilişkiler modelleri mükemmel halkla ilişkilerin vazgeçilmez yöntemleridir. Literatürden elde ettiğimiz veriler ışığında kamu diplomasisi ve halkla ilişkiler, teori, yöntem ve araçlar noktasında aynı işlevleri yerine getirmektedirler. Klasik kamu diplomasisi yerine kullanılan yeni kamu diplomasisi anlayışı, çift yönlü, simetrik, kişilerarası ve etik halkla ilişkiler yöntemini fazlasıyla kullanmaktadırlar. İki önemli disiplinin birbirine benzer yöntemler kullanması birlikte çalışmayı ve bir disiplinin yetersiz olduğu yerde diğer disiplinin devreye girmesi etkililik açısından oldukça önemlidir.

Bu çalışma ile, kamu diplomasisinin yetkili kurumu olan KDK incelenerek Türk kamu diplomasisinin en son ki yapısı ele alınacaktır. Türkiye geçmiş yıllara nispeten üzerindeki küçük devlet zincirlerini kırmaya, komşuları ile ve kadim tarihinden gelen paydaşları ile kucaklaşmaya başlamıştır. Ulus devlet yapılanmasının ve iki dünya harbinin getirdiği derin güvenlik kaygıları ile askeri bir devlet yapılanması görüntüsü çizen Türkiye, içte dışta daha çok demokrasi, insan hakları ve hoşgörüyü dile getirmeye başlamıştır. Bu yeni vizyon ve yeni konsept diğer ülke halkları ile kurulan ilişkilerde eskiye oranla değişik ve yenilikçi bir portre çizmek zorunluluğu getirmektedir. Diğer halkların kalplerini ve gönüllerini kazanma halkla ilişkiler ve kamu diplomasisinde ortak öneme sahip değerlerdir. Türkiye ilişki içerisinde bulunduğu ülkelerin yanı sıra ülke halkları ile de iyi ilişki içerisinde bulunmak mecburiyetindedir. İç politikaya

yönelik barışçıl söylemelerin ve farklı etnik unsurlara yönelik anayasal hakların temin edilmesi dış basın tarafından takdirle karşılanmakta ve uluslararası bir sorun haline gelmeye meyilli olan konular bir propaganda aracı olmaktan kurtulmaktadır. Aynı şekilde diğer ülke halkları ile olan ilişkide de aynı yöntemler kullanılmalıdır. Zira aleyhte olan bir mesele propagandaya, protestoya hatta ambargoya kadar gidebilmektedir. Özellikle farklı milletlerden ve farklı dinlerden oluşan Türkiye, içerisindeki bir sorun dış basın ve yabancı milletler tarafından sıkça Türkiye aleyhinde kullanılmaya başlamıştır. Bunun en bariz örneklerinden biri Ermeni Meselesidir. Bu meselede Türkiye dün olduğu gibi bugün de ciddi anlamda kamu diplomasisi faaliyeti ve lobcilik veya dış ülkelerle olan iletişim eksikliğini yaşamaktadır.. Türkiye son yıllarda bu araştırmada pek de rastlamadığım ancak benim de ilk defa kullanacağım bir tanımla hareket etmeye başlamıştır. Türkiye iç meselelerinde dışta kamu diplomasisi olarak tanımlanan içte ise kamusal restorasyonla iç meselelerini çözmektedir. Nitekim Ermeni ve Kürt meselelerinde atılan adımlar çok ciddi rahatlamalara yol açmış, Anadolu topraklarında eskiden olduğu gibi günümüzde de farklı etnik unsurların bir arada huzurlu bir şekilde yaşayabileceği havası oluşmaya başlamıştır.

Türk kamu diplomasisi özellikle Adalet ve Kalkınma Partisi döneminde gündeme gelmiş, kamu diplomasisinin eksikliğini üzerinde durulmuştur. Bu anlamda Türkiye Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü kurulmuştur. Yabancı halklarla nasıl iletişime geçileceği, onların kalplerinin nasıl kazanılacağı ve herhangi bir olay karşısında bu gücünü nasıl kullanacağı Türk kamu diplomasisinin temel hedefini ortaya koymaktadır. Bu temel hedeflere ulaşmada kamu diplomasisi ve halkla ilişkiler arasındaki ilişkiye ve kuramsal görüşlere dayanarak, halkla ilişkiler perspektifinden kamu diplomasisinin modern ilkelerinin belirlenmesi, bu ilkelerin çalışmanın sonunda mükemmellik önerisi ile noktalanması hedeflenmektedir. Türk kamu diplomasisi sistematığına ve uygulanmasına sağlayacağı katkının incelenmesi bu araştırmanın ve değerlendirmenin ana konusunu oluşturmaktadır. Türk kamu diplomasisinin şu an ki mevcut yapısının bilinmesi adına KDK'nın yapısı incelenecektir.

6.1.Araştırmanın sonucu ve yorumları

Araştırma kapsamında ilk bölümde değinilen kamu diplomasisinin genel prensiplerinden yola çıkılarak Türk Kamu Diplomasisinin yeterliliği ölçülecektir. Modern halkla ilişkiler ve kamu diplomasisi yöntemlerine göre belirlenen öncüller doğrultusunda kamu diplomasisinin faaliyetel yapısı incelenecektir.

1.Öncül

Türk kamu diplomasisinin ana kurumu olarak değerlendirilen Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü, hükümet kurumu olması sebebiyle sivil toplum kuruluşlarının özgün bir şekilde kamu diplomasisi faaliyeti yapmasını engellemektedir. Bu yapı nedeniyle kamu diplomasisi faaliyetleri dar bir alana sıkışmaktadır.

Geleneksel kamu diplomasisi anlayışı hükümetlerin siyasal enformasyonlarını yaymak ve propagandalarını yapmak amacıyla kullandıkları bir araç olarak görülürken, günümüzdeki kamu diplomasisi anlayışı hükümetlerden çok sivil toplum alanında gerçekleşen yöntemleri kapsamaktadır. Sivil toplum hareketlerinin dünya üzerinde yaygınlaşması ile devletlerin geleneksel diplomasi anlayışının yanı sıra kamu diplomasisinin artan gücü ve yükselen trendi bu alanda devletin var olan klasik yöntemlerinin yeterince etkili olmadığı gözlemlenmiştir. Yumuşak güç unsurlarının daha hızlı ve etkin kullanılması adına kamu diplomasisinin devlet tekeline uzak sivil toplum kuruluşları ve özel sermaye tarafından sahiplenilmesi gerekmektedir. Bu amacın gerçekleşebilmesi için öncelikle kamu diplomasisinin gerekliliği toplum tarafından bilinmeli ve benimsenmelidir. Yapılacak olan basın toplantıları bilimsel konferanslar ve tanıtım gezileri ile öncelikle kanaat önderlerinin ve de zamanla toplumun kamu diplomasisi hareketini bilmesi ve bu konuda bilinçlenmesi gereklidir.

Türkiye'nin kamu diplomasisi yapısına bakıldığında Başbakanlık bünyesinde kurulan Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü'nün 2010 yılında faaliyete girmesi ile resmiyet kazanmıştır. Başbakanlığa bağlı bir resmi kuruluş olması bütçe ve koordinasyon açısından birçok avantajı getirirse de, topluma inme ve toplumla iç içe olma konusunda ve diğer siyasi parti üyelerinin kamu diplomasisine katılması adına

eksik kaldığı anlaşılmaktadır. Yabancı halkların gözünde uzun dönemli bir itibar yönetimi olan kamu diplomasisi faaliyetleri sadece bir devlet kuruluşuna münhasır kaldığında bir dışişleri bakanlığının geleneksel faaliyetinden öteye gidememektedir. Böyle bir imaj yabancı halkların gözünde iç siyasette çekişme ve birlikte olmamanın yansıması olarak gözükebilir. Türk kamu diplomasisi yönetimi Başbakanlık bünyesinde bir koordinatörlüğünün uhdesinde kalmakla sivil alana açılacak olan kapıların yeterli miktarda olmasını engellemektedir. KDK'nın bir koordinatörlük şeklinde kalması Başbakanlığa bağlı bir kurum olarak diğer parti temsilcilerinden uzak bir yapılanması devletin diğer kurumlarından farklı bir görüntü oluşmasını engellemektedir. Kamu diplomasisi yapılışı itibarıyla geniş katılımlı, ikna eden karşılıklı bilgi alışverişine dayanan bir disiplindir.

Tablo:1 Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğünün Faaliyetleri

KAMU DİPLOMASİSİ KOORDİNATÖRLÜĞÜ FAALİYETLERİ		
ÜNİVERSİTE PROGRAMLARI	SİYASAL İLETİŞİM FAALİYETLERİ	MEDYA-TANITIM ÇALIŞMALARI
☐ Kamu Diplomasisi Panelleri ☐ Dış Politika Tanıtım Programları ☐ Dış Politika Çalıştayları ☐ Gençlik Programları	☐ Ülke Toplantıları ☐ Akil Adamlar Konferansları ☐ Avrupa Toplantıları ☐ Uluslararası Zirveler ☐ Paneller	☐ Gazeteci Heyetleri Programı ☐ Yabancı Basını Bilgilendirme ☐ Tanıtım Faaliyetleri

Kaynak: <http://www.kdk.gov.tr/faaliyetler/15>

KDK'nın en son güncel faaliyet yapılanması incelendiğinde dış politika ile alakalı yurtiçi ve yurtdışı faaliyetleri göze çarpmaktadır. Bu faaliyetlerin uygulanmasında devlet yetkilerinin ve imkanlarının kullanıldığı görülmektedir. Özel sektöre yönelik bilgilendirme faaliyetlerinin eksik kaldığı bu sebeple özel sektörün işin içinde olmadığı anlaşılmaktadır. Kamu diplomasisinde olmazsa olmazlardan olan ülke

toplantılarının yapılması, gazeteciler ile buluşmalar, uluslararası medyanın bilgilendirilmesi ve ülke anlamında halkla ilişkiler yapılması son derece önemlidir. Ancak bu faaliyetlerde küresel markalara sahip firmaların yöneticilerinin olması daha da güçlü bir kamu diplomasi yapmaya imkan verecektir. Buna en iyi örnek olarak Türkiye'nin 2020 İstanbul Olimpiyat adaylığında özel sektör ile devletin Brezilya'da birlikte faaliyette bulunmaları kamu diplomasisi adına oldukça önemliydi. Diğer dünya milletlerine ülke içinde birliğin olması ve cazibedar bir ülke görüntüsü çizilmesi dış basının da ilgisini çekmiştir. Nitekim çok güçlü şehirler olmasına rağmen İstanbul olimpiyatların düzenlenmesi hakkını kazanamasa da iyi bir imaj oluşturma adına önemli olmuştur.

Olimpiyatlara hazırlanan ülke zaman dilimindeki gibi kamu diplomasisi faaliyetleri devlet ile özel sektörün sivil vatandaşların ele ele vereceği bir alandır. 2010 yılında kurulan bir koordinatörlüğün emekleme aşamasında kamu diplomasisinin Türkiye'ye yerleşmesi adına önemli faaliyetleri gerçekleştirdiği söylenebilir. Gençlik toplantıları, akil adamlar toplantıları, akademisyenlerin bilgilendirilmesi ve bu alanda akademisyenin daha fazla çalışmasına zemin hazırlanması adına Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü şevk kaynağı olmuştur. Bu yeni alanın ülkeye daha fazla katkı sağlaması adına devlet bütçesinin arttırılması ve klasik yardım yapma hüviyetinden sıyrılıp halkla ilişkiler ile omuz omuza verip özel sektörü de faaliyetlerin içine katarak daha büyük verim alacağı muhakkaktır. Kamu diplomasisi yapan ülkelerin faaliyetleri ile ülkemiz adına yapılan faaliyetler incelendiğinde hem çok güçlü hem çok zayıf yönleri sahip bir ülke konumunda olduğumuz söylenebilir. Yumuşak güç imkanlarının etkin kullanılması ülkemiz adına avantaj olabilirken zaman zaman da dezavantaj olarak geri dönüşüm olabilmektedir. Farklı milletlerden oluşan toplum yapısı farklı diller ve farklı kültürler belli bir mozaiği oluştururken kamu diplomasisinin etkin kullanılmaması içerideki problemlerin dışa yansıtılmasına ve ülkenin imaj ve itibarının düşmesine yol açmaktadır. Bu nedendir ki kamu diplomasisinin sivil ve devlet ile birlikte el ele verilerek yol alması kaçınılmazdır.

2.Öncül

Türk Kamu diplomasisinin temel hedef ve yapılanmasına bakıldığında özellikle Ortadoğu, Balkan ve Afrika ülkeleri ile olan stratejik ortaklıklar göze çarpmaktadır. Osmanlı bakiyesi bir coğrafyaya sahip olması adına Türk Kamu Diplomasisinin hedeflenen başarıya ulaşması adına isabetli bir hedeftir.

Türkiye bulunduğu coğrafya itibariyle kadim bir medeniyet beşiğinde ve üç taraflı denizlerle kaplı Asya ile Avrupa arasında stratejik önemi büyük bir havzada yer almaktadır. Bunun yanı sıra seksen yılı aşkın modern demokrasinin gereği olan Cumhuriyet ile birlikte zengin bir Osmanlı mirasının bakiyesidir. Tarihsel ve kültürel derinlikleri göz önüne alındığında çok uluslu, çok kültürlü, çok kozmopolit bir yapıya sahip olduğu anlaşılmaktadır. Türkiye'nin kamu diplomasisine bu açıdan bakıldığında KDK'nın faaliyetleri internet sitesi yoluyla incelendiğinde hipotezin testi noktasında elimize şöyle veriler geçmektedir. Öncelikle hipotezin testi açısından alttaki tabloya bakmak gereklidir:

Tablo:2 Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğünün Siyasal İletişim Faaliyetleri

Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü/ Siyasal İletişim Faaliyetleri/ Ülke Toplantıları			
İngiltere	Yemen	Tunus	Belçika
Amerika	Malezya	Fas	
Yunanistan	Bosna Hersek	Moritanya	
Mısır	Almanya	Nijer	
Ürdün	Kuveyt	Sudan	

Kaynak: <http://www.kdk.gov.tr/faaliyetler/ulke-toplantilari/47>

Ülke Programlarında toplantılar, yurtdışında gerçekleştirilmekte ve ziyaret edilen ülkenin önde gelen düşünce kuruluşlarıyla birlikte organize edilmektedir. Program çerçevesinde ülkeler arasındaki ilişkiler, araştırmacıların ve uzmanların gözüyle, bölgesel ve küresel düzeyde masaya yatırılmakta ve farklı kesimlerin görüş alışverişiyle ilişkilerin daha ileri bir düzeye getirilmesinin yolları aranmaktadır.¹¹⁷ Ülke

¹¹⁷ <http://www.kdk.gov.tr/faaliyetler/ulke-toplantilari/47>

toplantılarının yapıldığı ülkelere bakıldığında özellikle son yıllara kadar siyasal anlamda Türkiye'nin bağının zayıf olduğu Afrika kıtası ülkeleri ile sıkı ilişkilerin oluşturulmasının hedeflendiği söylenebilir. KDK'nın faaliyet yapılanmasında ve faaliyet planında ciddi anlamda öneme sahip olan ülke toplantılarında, kamu diplomasisini etkin şekilde yerine getiren dünyanın önde gelen ülkeleri ile yapılan toplantılar da kamu diplomasisinin geleceği açısından, rotasını sağlam çizmesi adına önemlidir. Ülke toplantılarında üstte de belirtildiği üzere stratejik ortaklıklar yapma ve oluşan önyargıları bertaraf etme ve doğru bilgilendirme adına yapılan bu faaliyetler sürekli rapor haline getirilmekte ve ilerleme raporuna göre hareket planı oluşturulmaktadır. "Türkiye'nin sahip olduğu ince güç, hem biçimi hem de kapsamı itibariyle diğer ülkelere farklılıklar arz eder. Balkanlarda başlayıp Orta Asya'nın içlerine kadar uzanan Türkiye'nin ince güç potansiyeli, askeri yahut teknolojik üstünlükten ziyade, tevarüs ettiği tarih ve kültür derinliğinden kaynaklanmaktadır. Türkiye'nin bu coğrafyada temsil ettiği değerler, tarihi birikim ve kültürel derinlik, bir tarafta bölge dinamiklerini harekete geçirmekte, öbür tarafta yeni etkileşim alanlarının doğmasına imkân sağlamaktadır. Balkanlardan Ortadoğu'ya ve Asya'nın içlerine uzanan geniş coğrafyada Türklerin, Kürtlerin, Boşnakların, Arnavutların, Çerkezlerin, Abazaların, Arapların, Azerilerin, Kazakların, Kırgızların, Özbeklerin, Türkmenlerin ve diğer etnik grupların ortak paydası, paylaştıkları ve beraber inşa ettikleri Osmanlı tecrübesidir".¹¹⁸ İbrahim Kalın'ın kamu Türkiye'nin kamu diplomasisine yönelik ifade ettiği bu sözlerden de anlaşılacağı üzere, Türkiye'nin kamu diplomasisinde tarihi derinlik ve ortak kültür çok önemli bir yere sahiptir. Bu tarihi ve kültürel gerçeklerin yanı sıra kamu diplomasisinin güçlü devletlerden zayıf devletlere yönelik yapıldığı diğer dünya devletlerin uygulamalarında görülmektedir. Mesela ABD'nin her yıl milyarca dolar harcadığı kamu diplomasisi faaliyetlerinde dünyadaki tüm milletler hedef kitlesine girebilmektedir. Bu durumun oluşmasında ABD'nin çok güçlü bir

---

¹¹⁸ <http://www.kamudiplomasisi.org/makaleler/makaleler/100-tuerk-d-politikas-ve-kamu-diplomasisi>,

ekonomiyeye sahip olmasının önemi yadsınamaz. Türkiye'nin kamu diplomasisi değerlendirildiğinde kendisini örnek alabileceği ve ekonomik-siyasi olarak üstünlüğünü sağlayabileceği Ortadoğu havzası ile Türk soyundan gelen ülkelerin kan bağı dolayısıyla bir ağabey konumunda görmeleri kamu diplomasisinin üstte sıralanan ülkeler ile yapılması gayet derecede doğrudur. Dışişleri Bakanlığı'nın da bu dönemde Arap ülkeleri ile olan yakınlaşması diğer bir yönü ile kutsal mekanlardaki birliktelik ve ortak değerler Türkiye'nin kamu diplomasisinde çok olumlu faydalar da sağladığı söylenebilmektedir. Son yıllarda Türkiye'de artan Arap turist sayısının ve artan ticaret hacminin ülkeye çok büyük katkıları olduğu büyük bir gerçektir. Türk kamu diplomasisi Kalın'ın ifadelerinden anlaşıldığı üzere yeni bir mecrada aranan bir Neo Osmanlılık değildir. Uygulanmaya çalışılan kamu diplomasisi faaliyeti Osmanlı Devleti'nin var olan mirasının üzerine yeni bir medeniyet inşa etme ve var olan potansiyeli yumuşak güç haline getirebilmektir.

Tablo:3 Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü Medya Tanıtım Çalışmaları Gazeteci Heyetleri Toplantıları

Suriyeli Gazeteci Heyeti	İspanyol Gazeteci Heyeti	Afrikalı Gazeteci Heyeti	Polonyalı Gazeteci Heyeti
İranlı Gazeteci Heyeti	Amerikalı Gazeteci Heyeti	Çinli Gazeteci Heyeti	Ürdünlü Gazeteci Heyeti
Lübnanlı Gazeteci Heyeti	Türkmen ve Arap Gazeteci Heyeti	Faslı Gazeteci Heyeti	

Kaynak: <http://www.kdk.gov.tr/faaliyetler/gazeteci-heyetleri-programi/16>

KDK'nın Türkiye'ye komşu ülkelerin yoğunlukta olduğu ülkelerin gazetecileri ile olan toplantıları, bulunduğu bölge halkının gözünde bir imaj oluşturma ve var olan

olumsuz tabloları yıkma adına önemlidir. Doğru ve düzenli bir şekilde yapılması, medyanın doğru bilgilendirilmesi ülke sınırları dışında güçlü bir itibar oluşturma adına gerekli bir faaliyet alanıdır. Halkla ilişkilerin reklam ile ayrılan en büyük yönlerinden olan ve kamu diplomasisi ile ortak noktalarından olan güçlü itibar oluşturma bu şekilde güçlü hale gelecektir. Hipotezimizde de belirttiğimiz üzere kamu diplomasisinin stratejik olarak komşu ülkelere yönelik yapılması ve bu ülkeler ile uzun süre kapalı kalan ilişkilerin canlandırılması doğru bir adımdır. Kamu diplomasisinin insani yardım yapmanın ötesinde bir imaj oluşturma çabası, yabancı halkların uluslararası arenada desteğini kazanma çabaları KDK'nın TİKA'dan ayrılan en önemli yönüdür. Uluslararası halkla ilişkiler olarak da tanıtılan kamu diplomasisi yabancı halkla üzerinde etki etmeye, kalpleri kazanmaya ve kendi lehinde düşündürebilme sanatıdır. Küreselleşen dünyada kapalı toplum yapısından hızla uzaklaşan Türkiye'nin kamu diplomasisine yönelmesi ve ilk faaliyetleri yapacağı ülkelerin komşu ülkeler olması, tarihsel yakınlık bulunması doğru olarak test edilmiştir. Modern kamu diplomasisi anlayışına uygun bir hamle gerçekleştirilmiştir. Batı ekseninde düşünme, batıya entegre olma ve modern demokrasinin gereklerini yerine getirme ile beraber Arap dünyasında ve Balkan halkları üzerinde etkili olma bölgenin liderliğine soyunma noktasında kamu diplomasisinin uygulanması son derece doğru ve başarılı bir yöntemdir. Uzun yıllardır sadece bir köprü görevi yerine getirmekten gündemi belirlenen ülke konumundan gündemleri belirleyen ülke konumuna gelme adına kamu diplomasisinin uygulanması, yeni Türkiye vizyonunun bilinçli bir şekilde karşı tarafa anlatma adına kara parçasının yakınlığı ile medeniyetler bazında yakınlığın gözetilerek seçilen ülkelerin hedef kitle olması Türk kamu diplomasisi adına olumludur.

3.Öncül

Türk kamu diplomasisi Türkiye'nin iç meselelerinden bağımsız düşünülemediği için, iç politikada yaşanan sorunlarda da Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü görüş belirtmelidir. İç politikada yaşanabilecek huzursuzluk dış politikada etkin bir kamu diplomasisi yapmaya engel teşkil edecektir. Bu anlamda halkla ilişkiler ile kamu diplomasisinin ortak yönleri iç politikaya yönelik olarak kullanılmalıdır.

21. yüzyıl modern küresel dünyasında yaşanan teknolojik gelişmeler ülkeleri, bireyleri bir program bir faaliyet yaparken teknoloji ile beraber düşünmeye zorlamıştır. Geleneksel medyanın yanı sıra günümüzün yeni teknolojik aygıtları gündem belirlemeye, gündem üzerinde söz söylemeye devam etmektedir. Üçüncü öncül açısından Türkiye’de yaşanan gelişmelerin medyaya yansması ve Türkiye’nin çözülmemiş kadim sorunlarının büyük etki ettiğini söylememiz gerekmektedir. Kamu diplomasisinin en önemli özelliklerinden biri de kuşkusuz iç politikada yaşanan sorunların, uluslararası sorun haline gelmemesi adına üreteceği politikalarıdır. KDK’nın iç sorunlara yönelik neleri yapabildiği nelerle iç sorunlara yaklaştığını şöyle özetleyebiliriz. Son yıllarda özellikle Türkiye’nin iç sorunu olmuş meselelere yönelik ciddi adımlar attığını görmekteyiz. İçte yaşanan ve 30 yılı aşkın Türkiye’nin ana gündem maddesi olan Kürt sorununda önemli adımların atıldığını görmekteyiz. Bunun yanı sıra her yıl bir kabus haline gelen Ermeni olaylarının seneyi devriyesinde endişe ettiğimiz aksine bu yıl Başbakan Erdoğan’ın açıklamaları Türkiye’nin bu meseleyi Ermenistan ile birlikte çözmeyi amaçladığını göstermektedir. Bu açılım uluslararası boyuta ulaşmış bir sorunun bir iç meseleymiş gibi ele alınıp çözülmesini öngörmüştür. Yaşanan acıların ortak olduğuna ve günün şartları çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiğini altını çizen Erdoğan, bir anlamda yaşanan olaylar ile alakalı sorunun diplomasi yöntemi ile çözülebileceğine işaret etmiştir. Bu iki açılım noktasından baktığımızda kamu diplomasisinin çok fazla gerekli olduğunu ve iç politikaya yönelik çözüm üretmesi gerektiğini anlamaktayız. KDK’nın iç politika ile alakalı nasıl bir faaliyet yürüttüğünü web sitesi üzerinden şöyle görmekteyiz:

KDK resmi web sitesi üzerinde hedefler kısmında şöyle bir ifade kullanmaktadır: “Temel Amaç: Türkiye’nin uluslararası toplumda tanıtımını yapmak ve saygınlığını artırmak hedefi doğrultusunda kamu kurum ve kuruluşları ile, bütün zenginlikleri ve tecrübeleriyle sivil toplum kuruluşları arasında koordinasyon ve işbirliğini sağlamaktır”.¹¹⁹ Temel hedefin uluslararası arenada Türkiye’nin imajını arttırmak ve saygın bir ülke konumuna ulaşmayı başarabilmektir. “Hikayenizi karşı tarafa doğru bir şekilde anlatabilmek Türkiye’nin kamu diplomasisinin adeta sloganını oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra yine KDK’nın sitesinde hedefler kısmında şöyle bir

---

¹¹⁹ <http://www.kdk.gov.tr/kurumsal/hedefler/9>

ifade geçmektedir: “Bu programın hayata geçirilebilmesi için Türkiye’nin elinde devlet kurumlarından STK’lara, iş çevrelerinden sanatçılara, medya mensuplarından bilim adamlarına, aydınlardan akademisyenlere, insani yardım kuruluşlarından insan hakları örgütlerine kadar geniş bir aktörler manzumesi bulunmaktadır. Türkiye’nin yükselen bir güç olması, bütün bu aktörlerin bu tarihi sürece yapıcı katkı vermelerine bağlı olacaktır”.¹²⁰ Hedefler kısmında sıralanan programların gerçekleştirilmesi için en altta bu paragraf yer almaktadır. Bu paragrafa göre kamu diplomasisinin başarılı olabilmesi için özel sektör, sivil toplum kuruluşları, medya, ve kanaat önderlerinin bu alanda destek vermesi gerekmektedir. Oluşturulan öncül noktasında bakıldığında kamu diplomasisinin iç politikaya yönelik faaliyet yürütebilmesi için kendi iç yapısında kamu diplomasisini Türkiye’ye anlatacak faaliyetlerde bulunması gerekmektedir. Faaliyet tablosuna baktığımızda direkt tanıtım çalışması yapılmamaktadır. Yapılan çalışmalar bu noktada panel olarak kalmaktadır.

Tablo 4: Kamu Diplomasisi Panelleri

Gaziantep Paneli	Çankırı Paneli
Kayseri Paneli	Kahramanmaraş Paneli
Kırıkkale Paneli	Bursa Paneli
Bursa Uludağ Üniversitesi Paneli	

Kaynak: <http://www.kdk.gov.tr/faaliyetler/kamu-diplomasisi-panelleri/24>

4.Öncül

Kamu diplomasisi Koordinatörlüğü Türkiye’nin var olan yumuşak güç unsurlarını tam olarak tanımlamalı ve bunun üzerinden hareket etmelidir.

Türkiye’nin en etkin kamu diplomasisi uygulayıcısı konumunda olan KDK’nın resmi internet sitesi üzerinden bakıldığında Türkiye’nin bazı imkânları dile getirilmiştir. Bu imkânların direkt yumuşak güç olarak tanımlanmaması kavram karmaşıklığına yol

¹²⁰ <http://www.kdk.gov.tr/kurumsal/hedefler/9>

açmaktadır. Türkiye bulunduğu coğrafya itibariyle ve tarihi birikimi ile bir çok yumuşak güç unsuruna sahiptir. Bu güç unsurlarının içeride ve dışarıda harekete geçirilebilmesi için KDK'nın bu güç unsurlarını sitesi üzerinden tanımlaması gerekmektedir. Bunun yanı sıra yumuşak gücün uygulanmasında önceliklerin hangileri olması noktasında görüş belirtmelidir. KDK'nın yumuşak güce vurgu yaptığı noktalara baktığımızda:

Vizyon bölümünde;

*“Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü, bu çerçevede gerek ülkemizin güçlü mirasını ve çağdaş tecrübesini gerekse son yıllarda bölgesel ve küresel siyasette artan etkisinden yola çıkarak, Türkiye'nin yeni hikâyesini etkin bir şekilde anlatmayı, farklı kesimlerle diyaloga geçmeyi ve çok-taraflı bir iletişim ekseninde faaliyet yürütmeyi amaçlamaktadır.”*¹²¹

Misyon bölümünde yer alan ibareler ise

*“Kamu diplomasisi, Türk dış politikasının ve yumuşak güç kapasitesinin en önemli araçlarından biri olarak Türkiye'nin uluslararası kamuoyunda görünürlüğüne ve etkinliğini arttırmayı hedeflemektedir. Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü, Türkiye'nin doğru ve etkin bir şekilde tanınması ve bilinmesi için kamu kurumları ile sivil örgütlenmeler arasında koordinasyonu sağlamakla görevlidir. Türkiye'nin dünyanın farklı kesimleri nezdinde doğru bir şekilde tanınması, orta ve uzun vadeli sistematik çalışmaları zorunlu kılmaktadır. Türkiye'nin tanıtımında ve algı yönetiminde merkezi bir öneme sahip olan ve diplomasi, dış yardımlar, bilim ve teknoloji, ekonomi, yüksek öğretim, turizm, kültür, sanat ve medya gibi geniş bir alana yayılan kamu diplomasisi faaliyetleri, Türkiye'nin yeni potansiyellerinin dünya kamuoyunda tanınmasını sağlar. Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü bu farklı faaliyet kalemlerinin koordinasyonunu sağlayarak Türkiye'nin stratejik iletişimine ve etkin tanıtımına katkıda bulunur.”*¹²²

Yukarıdaki ifadelerden yola çıkarak; Türkiye Kamu diplomasisinin bir vizyon ve misyonu oluşturulmuştur. Ancak kamu diplomasisinin nasıl uygulanacağı ve

¹²¹ <http://www.kdk.gov.tr/kurumsal/vizyon-misyon/8>

¹²² <http://www.kdk.gov.tr/kurumsal/vizyon-misyon/8>

önceliklerinin tam olarak ne olduğu yansıtılmamıştır. Kamu diplomasisi disiplin olarak propagandadan ve reklamdan ayrılan en önemli noktaların biri şeffaf olmasıdır. Uluslararası itibarı oluşturma, önyargıları izale etme ve yeni imajlar oluşturma perspektifiyle yola çıkan Kamu Diplomasisi yönetimi, Türkiye'nin yumuşak güç unsurlarını tam olarak tanımlamalıdır. Bu amaçla Türkiye'nin kamu diplomasisine katkı verecek, Türkiye'nin nelerinin var olup olmadığı noktasında güçlü bir swot analizi yapılması gerekmektedir.

5. Öncül

Türkiye Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü'nün Dış Politika Çalıştayları Düzenlemesi yeni çizilen Türkiye portresinin içeride de tanınmasını sağlamaktadır.

“Dış Politika Tanıtım Programları Dış Politika Tanıtım Programları”

“Dış Politika Tanıtım Programları, dış politika ve ilgili alanlarda eğitim gören lisans, yüksek lisans, doktora düzeyinde öğrenciler ile akademisyen ve uzmanları, dış politikamıza yön veren kurum ve karar alıcıları bir araya getirmeyi; farklı kesimler arasında bir ilişki ağı kurmayı ve bir diyalog zemini inşa etmeyi amaçlamaktadır. Ankara'da düzenlenen programlar kapsamında; Anadolu'nun çeşitli üniversitelerinden gelen öğrencilerin, dış politika kurumlarının işleyişini yerinde görmeleri hedeflenmektedir. İlgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içinde düzenlenen paneller ve tanıtım programları sayesinde; kısa ve orta vadede Türk dış politikasının gündemine ve kurumsal işleyişine vakıf, gelişmeleri doğru değerlendirebilecek uzmanların yetişmesine katkı sağlanması öngörülmektedir.”¹²³

Dış politika çalışmalarında faaliyetlerin yoğun bir şekilde devam ettiği görülmektedir. Dış politikada yapılanların içeride bilinmesini sağlayan ve bunu birbirine entegre eden kurum günümüz itibarıyla Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü olmuştur. Geçmiş yıllara nazaran yeni dış politika vizyonunda klasik diplomasi yönteminden hızla uzaklaşıldığı, koordineli bir çalışmanın yapıldığı gözlemlenmektedir.

¹²³<http://www.kdk.gov.tr/faaliyetler/dis-politika-tanitim-programlari/43>

Bu anlamda Türkiye'nin farklı illerinde farklı üniversitelerde dış politika çalışmaları düzenlenmiştir.

Tablo 5: Dış Politika Tanıtım Programları

Kahramanmaraş Üniversitesi	Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	Giresun Üniversitesi
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	Van 100. Yıl Üniversitesi	İstanbul Şehir Üniversitesi	İstanbul Aydın Üniversitesi
Tunceli Üniversitesi	İnönü Üniversitesi	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	Marmara Üniversitesi
Bingöl Üniversitesi			

Kaynak: <http://www.kdk.gov.tr/faaliyetler/dis-politika-tanitim-programlari/43>

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Kamu diplomasisi 21. Yüzyıl dünyasında önemini gittikçe arttıran, sert gücün yerine yumuşak güçlerin alması gerektiğini söyleyen bir faaliyet alanıdır. Teknolojik imkanların her geçen gün arttığı günümüz dünyasında, sosyal medyanın her teknoloji kullanıma bir gazeteci haline getirdiği bir zaman diliminde halklardan bilgi saklayarak ilerlemenin mümkün olmadığı görülmüştür. Basını bilgilendirme, basına demeç verme gibi hükümet yetkililerinin ağzına bakarak oluşan gündem maddeleri değişime uğramıştır. Geleneksel diplomasi uygulamalarında sıkça görülen hükümetler arası bürokratik yakınlık, ikili görüşmeler kamu diplomasisinde boyut değiştirerek halkların yakınlığı veya uzaklığı şeklinde değerlendirilmiştir. Yabancı halklar ile münasebetlerin kurulması devlet bünyesinde tek taraflı geri dönüşümü olmayan yapıdan uzaklaşarak yerini karşılıklı birbirini dinleme, diyaloga açık olma şekline girmiştir. Dünyanın herhangi bir yerine olan olayın dünyanın en uzak köşesindeki insana ulaşması fazla zaman almamaktadır. Bu oluşan durum devletlerin hem kendi halklarına hem de yabancı halklara şeffaf davranmasının önünü açmıştır. Haber alma kaynaklarının bu denli gelişmesi ile devletler arası yakınlaşmalar sadece devletlere münhasır kalmayıp halkların da değişik vesileler ile yakınlaşmasının önü açılmıştır. Dünya üzerinde yapılmakta olan spor, sanat, eğlence, eğitim v.s gibi organizasyonlar modern anlamda kamu diplomasisinin önemli uygulamalarıdır. Yukarıda sıralanan organizasyon dallarından birine organizatör olan ülke veya ülkeler aynı zamanda kendini tanıtmaya, yabancı halklara kendilerini anlatmaya kültürler tanıma ve kendi kültürlerini başkalarına yaşatma adına önemli fırsatlar edinmektedirler. İki büyük dünya savaşı ile gerilimin son haddine gelen dünya ülkeleri savaşların sona ermesi yakın zamanlarda da soğuk savaşın sona ermesi ile oluşturulan soğuk duvarlar yıkılmıştır. Savaşların sona ermesi ile yeni oluşan boşluğu doldurma, dünya üzerinde etkisini sürekli sürdürme adına büyük devletler yeni stratejiler geliştirmişlerdir. Bu yeni oluşan stratejilerin en başında ise yumuşak gücün etkili kullanılması adına kamu diplomasisi faaliyetleridir. Kamu diplomasisi küresel güce sahip olan devletlerin soğuk savaşla bitirmek zorunda oldukları ancak nüfuzlarını sürekli hissettirme adına ülkelerinin elinde bulunan yumuşak gücü etkin kullanma sanatıdır. Yumuşak güç unsuru her devletin bulunduğu coğrafyaya, kültürel birikime, tarihi geçmişe, siyasal sistemine ve etnik yapısına varana

kadar birçok unsuru barındırmaktadır. Ülkeler bu elinde bulundurdukları yumuşak güç unsurları sayesinde diğer devletlerin halkları üzerinde cazibe merkezi oluşturmaya çalışırlar.

Kamu diplomasisini etkin bir şekilde kullanan ülkeler yumuşak unsurlarının neler olduğuna dair tespitlerini yapmakla birlikte sert güç imkanlarını da ihmal etmemişlerdir. Buna örnek olarak Amerika Birleşik Devletleri yumuşak güç unsuru ve kamu diplomasisinin uygulama alanlarından olan eğitim yatırımlarını dünya üzerinde arttırırken, sert güç olan askeri yatırımlarından da vazgeçmemiştir. Literatür taramasından da elde edilen veriler doğrultusunda kamu diplomasisi uygulayan, yumuşak gücü ön plana çıkaran bir ülke sert gücü ihmal etmemelidir. Sert gücün eksikliği ile caydırıcılığını kaybeden bir ülke sadece yumuşak güç ile etkili olması düşünülemez.

Kamu diplomasisinin gün geçtikçe etkisini arttırdığı bir dönemde Türkiye bu alana sessiz kalmamıştır. Özellikle son dönem dış politikasında kamu diplomasisi sıkça ele alınmıştır. Komşularla sıfır problem ile ciddi bir atılım yapan ve eski söylemler üzerine yeni söylemler inşa eden Ahmet Davutoğlu, Türkiye'nin jeostratejik ve jeokültürel birikimine dikkat çekmiştir. Bu birikim etrafında Türkiye'nin kamu diplomasisi şekillenmeye başlamıştır. Türkiye bulunduğu konum ve tarihi birikimi itibariyle Osmanlı Devleti'nin en son sahip olduğu Anadolu toprakları üzerinde kurulmuştur. Çok uluslu yapılanmasından tek uluslu yapılanmaya dönüşme sürecinde çok sıkıntılı günler geçirmiştir. Nüfus mübadeleleri, farklı etnikten milletlerin kimlik haklarının engellenmesi, farklı dinlere mensup insanların dini mekanlarının zaman zaman el değiştirmesi gibi sıkıntılı süreçler yaşanmıştır. Bu sancılı süreçten sonra Türkiye kucağında büyük sorunlar ile yarası kapatılamayacak derecede acılarla karşı karşıya kalmıştır. Bu yaşanan süreçler ve son yüzyıldaki gelişmeler Türk kamu diplomasisinin hemen harekete geçmesine ve en başta iç politikaya yönelik söylemler geliştirmesine ihtiyaç duyulmuştur.

Türk Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü dış politikaya uyum çerçevesinde yabancı halklar ile münasebeti olgunlaştırma sürecine dahil olurken bir yandan da Türkiye'nin kadim sorunları olan Kürt Meselesine, Ermeni Meselesine çözüm

aramaktadır. 2010 yılının Ocak ayında Başbakanlığa bağlı olarak kurulan Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü yaptığı çalışmalar ile ülke gündemine sık sık gelmektedir. Türkiye'nin son zamanda artan ticaret hacmi ve yükselen askeri gücüne paralel olarak kamu diplomasisi çalışmaları da o oranda artmaktadır.

Ortaya koyduğumuz bu tez çalışması ile kamu diplomasisinin literatürde nasıl yer aldığına, ülkemizdeki geleneksel diplomasiden günümüze gelme aşamasına kısaca bakmaya çalıştık. Türk kamu diplomasisinin halkla ilişkiler ile ortak yönlerinin ne olduğuna, halkla ilişkiler disiplini ile nasıl bir ilişki içerisinde olduğuna bakmaya çalıştık. Türkiye'nin sahip olduğu yumuşak güç unsurlarının ne olduğuna ve bu yumuşak güç uygulamalarının neler olduğuna kısaca bakmaya çalıştık.

Çalışmanın son kısmında ise oluşturulan öncüller çerçevesinde Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü'nün yaptığı çalışmaların ne olduğuna, daha verimli bir kamu diplomasisinin nasıl gerçekleştirilebileceğine bakmaya çalıştık.

Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü bir hükümet kuruluşu olması sebebiyle sosyal paydaşları olan sivil toplum kuruluşları ile yeterince bütünleşmemektedir. Bu bütünleşmemenin gerçekleşmemesi kamu diplomasisinin bürokrasiye ait klasik bir devlet görevi olmasından öteye gidememesine yol açmaktadır. Sivil toplum kuruluşları, medya dünyası, sanat ve spor camiası gibi toplumun tüm katmanlarının ortak olduğu bir kamu diplomasisi faaliyetinin dünya halkları üzerine daha etkili olabileceği sonucuna varılmıştır. Kanaat önderlerinin bu faaliyetlere katılması, gönüllü elçilerin arttırılması kamu diplomasisi adına büyük bir kazanç olacaktır.

Kamu diplomasisi kurumsal web sitesi incelendiğinde elde edilen sonuçlarda şu görülmüştür: Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü Başbakanlığa bağlı bir basın bürosu şeklinde hükümet faaliyetlerini aktarmaktadır. Kamu diplomasisi basına hükümet faaliyetleri vermenin çok ötesinde bir disiplindir. Bu nedenle koordinatörlüğün günlük gelişmelerden ziyade haftalık, aylık ve yıllık yapılan çalışmaları ve bu çalışmaların raporlarını internet sitesi üzerinden sunmaktır.

Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü'nün faaliyetleri incelendiğinde iç politikaya yönelik olarak yapılan çalışmalar kamu diplomasisi adına bakıldığında üniversitelerde

yapılan paneller şeklinde kalmaktadır. Bu panellerde Türkiye'nin dış politikası, yeni vizyonu ve yeni hikâyesi anlatılmaktadır. Bu şekilde özellikle Türkiye'nin geleceğini oluşturan temel insan gurubu olarak üniversite gençliğine kamu diplomasisi kavramı tanıtılmaya ve bu kavram benimsetilmeye çalışılmaktadır. İç politikaya yönelik yapılan faaliyetler esnek bir şekilde değerlendirildiğinde birinci öncül perspektifinden bakıldığında klasik bir hükümet faaliyeti tanıtımına dönüşme riski ile karşı karşıya kalabilmektedir. Birinci öncülde de belirtildiği üzere Türkiye kamu diplomasisi faaliyetinin ana uygulayıcısı olan Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü tüm siyasi partileri ve tüm ideolojik değerleri taşıyabilen bir yapıya sahip değildir. İç politikada oluşabilecek bir tutarsızlık uluslararası bir kamuoyu etkilemede etkililiğini fazlasıyla hissettiremeyecektir.

Yapılan çalışmada görülmüştür ki eski Kamu Diplomasisi Koordinatörü İbrahim Kalın'ın da belirttiği üzere Türk kamu diplomasisi özellikle tarihi birikiminden medeniyet geçmişinden almaktadır. Bu tarihi geçmiş ve medeniyet birikiminin oluşturabileceği yumuşak güç potansiyelinin ne olduğundan fazla bahsedilmemiştir. Koordinatörlük yapısı dikkatlice incelendiğinde yumuşak güç kavramından bahsedilmiş ancak bunların tam olarak ne olduğu ifade edilmemiştir. Türkiye bulunduğu coğrafya itibarıyla kamuoylarını etkileyebilecek bir güce sahiptir ancak belli bir düzen içerisinde, stratejik bir iletişim planı dahilinde olmadığına avantajların dezavantajlara dönüşebileceği unutulmamalıdır. Bu noktada şunu ifade edebiliriz ki belirtilen, ifade edilen ibarelerin soyut halde kalmaması için somut verilerle desteklenmesi gerekmektedir.

Ortaya konulan çalışma ile Türkiye adına kamu diplomasisinin fazlasıyla gerekli olduğu anlaşılmıştır. Bu gereklilik yerine getirilirken kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü' bir devlet kuruluşu şeklinde hareket etmesi milli bir projesinin uygulayıcısı gibi projeler hayata geçirebilmesi gerekmektedir. 19. Yüzyılın parlamentolar, 20. Yüzyılın kitleler ve 21. Yüzyılın kamuoyu algısını yönlendirmek olduğu çokça dile getirilmektedir. Bu oluşan uluslararası konjonktür toplumları, kamuoylarını ikna etmede, algıları kendi lehlerine çevirmede iletişimin, özellikle halkla ilişkilerin profesyonel bir şekilde uygulanması gerçeği ortaya çıkmaktadır. Stratejik iletişim becerilerinin kamu diplomasisine entegre edilmesi, yumuşak güç unsurlarının

güçlü bir şekilde tespit edilmesiyle uzun vadede sonucu pozitif anlamda olacak bir kamu diplomasisi faaliyeti ortaya çıkmış olacaktır.

Türk kamu diplomasisine yönelik öneriler olarak ise;

Türkiye kamu diplomasisi kaynağını bulunduğu coğrafyadan, tarihi birikiminde, öz kaynaklarından, medeni yapısından ve demokrasi tecrübesinden almaktadır. Türk kamu diplomasisine önereceğimiz mükemmellik modeli hem var olan yapının işlevliliği hem de atılması gereken adımlar ele alınacaktır. Türk kamu diplomasisinin nasıl bir olguyla hareket ettiğini anlamak için öncelikle Türk Kamu Diplomasisi eski koordinatörü İbrahim Kalın'ın şu ifadelerine dikkatle bakmamız gerekmektedir:

Türk kamu diplomasisi Türkiye'nin yeni vizyonunun karşı tarafa anlatma işlevidir. Bu işlevi yerine getirirken Türk kamu diplomasisi Türkiye'nin üzerinde kurulduğu medeniyet birikiminden kaynağını alır. Yüzyıllar boyunca dünya üzerinde hakimiyet kuran adalette, temsilde eşitlikte, hakkaniyette zirveye çıkmış Osmanlı Devleti'nin güçlü yönleri Türk kamu diplomasisinin kurucu hayal gücünü oluşturmaktadır. Bu sayede doğuda ve batıda istenilen, talep edilen önyargısız bakılabilen bir ülke adına önemli adımlar atılmış olacaktır.¹²⁴

- 1) Türk kamu diplomasisi devletin dış politika çalışmaları örtüşen bir faaliyettir. En başta ticari kaygılar ile münasebet halinde bulunulan ülkeye yönelik yapılması gerekmektedir. Dolayısıyla Türkiye şu anda ticaret anlaşmalarının en yüksek olduğu ve ileride potansiyeli olan ülkelere yönelik kamu diplomasisi yapması gerekmektedir.
- 2) Kamu diplomasisinde hızlı atılımlar yapan Türkiye, uluslararası örgütlere üye olduğunu unutmadan uluslararası güvenlik politikaları ile uyumlu olmalıdır.
- 3) Türk kamu diplomasisi uygulayıcıları birinci öncülde de belirtildiği üzere yapılacak olan faaliyetleri hükümet ve parti adına değil ülke yani devlet adına yaptıklarını unutmamalıdır. Hükümetlerin geçici olduğunu düşünüp, kamu

¹²⁴ İbrahim Kalın, http://www.sam.gov.tr/wp-content/uploads/2012/01/ibrahim_kalin.pdf, 19 Ağustos 2014.

diplomasisinin tüm partilerin de desteğini almış bir şekilde milli bir politika haline getirilmesi gerekmektedir.

- 4) Kamu diplomasisinin ülke çapında bilinmesi adına yıllık bütçe plan ve görüşmelerinde Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü için ayrılan bütçenin görüşülmesi ve hükümette olmayan partilerin de bu konuda söz söylemesine öneride bulunulmasına imkân verilmelidir.
- 5) Türk kamu diplomasisi farklı partilerin desteğine ihtiyaç duyduğu gibi farklı sivil toplum kuruluşlarının da desteğine ihtiyaç duymaktadır. Bu anlamda yürütülen kamu diplomasisi faaliyetleri topluma mal edilmelidir. Türkiye'nin imaj ve itibar çalışmalarının yapıldığı bir süreçte kendi ülke desteğinden mahrum bir kamu diplomasisinin uzun süreli olamayacağı unutulmamalıdır.
- 6) Türk kamu diplomasisinin uygulanmasında uluslararası iş yapabilen, ticaret hacmi yüksek yerli firmalara yurtdışında yatırım yapma ve Türkiye adına kamu diplomasisi yapabilme adına kolaylıklar tanınmalıdır. Uluslararası markaların kamu diplomasisinde çok etkili bir şekilde ülke kültürünü yayabileceği modern kamu diplomasisi uygulamalarında mevcuttur.
- 7) Türkiye kamu diplomasisi sürecinde öncelik vereceği ülkeleri iyi tespit etmelidir. Ortadoğu ve Balkan ülkeleri ile Afrika ülkeleri Türk kamu diplomasisinde öncelikli olması gereken ülkeler grubudur. Sürekli tarihsel birikiminden söz eden Türk kamu diplomasisi Osmanlı'dan günümüze kalan Müslüman toplulukları ile sadece kültürel anlamda değil ekonomik anlamda da işbirliğini arttırmalıdır.
- 8) Kamu diplomasisi uygulayıcıları Türk kamu diplomasisinin uygulanmasında swot analizleri yapmalıdırlar. Elde edilen kazanımlar raporlar haline getirilmeli, yaşanan tüm gelişmeler arşivlenmelidir. Kamu diplomasisi yapılan ülkenin ulusal ve yerel basını ile bilgi paylaşımı konusunda koordineli çalışmalar yapılmalıdır.
- 9) Yurtdışında eğitim görmek amacıyla giden öğrenciler ile ülke içinde eğitim gören farklı ülkelere öğrencilerin sayısında yüksek lisans ve doktora düzeyinde artış olmalı, çeşitli burslar ile bu sayısının artmasına katkı sağlanmalıdır. Kamu diplomasisinin kültürel diplomasi ayağını oluşturan temel parametrelerden olan öğrenci değişim programları sürekli teşvik edilmelidir.

Yurt içinde yabancı ülkelerden gelen üst düzey öğrenciler istihdam edilmeli, gerekli bilimsel çalışmalar yapmalarına zemin hazırlanmalıdır.

- 10) Türk kamu diplomasisi iletmek istediği mesajları medya ayağında Anadolu Ajansı ve TRT gibi güçlü, kurumsal, vizyonu gelişmiş medya organları ile yapmalıdır. Bunun yanı sıra Türk Hava Yolları'nın dünya üzerindeki sefer sayısına paralel olarak Türk kültürünü yansıtacak sembollerin arttırılmasına yönelik faaliyetler yapılmalıdır.
- 11) Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü uluslararası alanda iş yapan Türk işadamları ile mutad olarak bir araya gelmeli kendilerine hem destek olmalı hem de işadamlarının yaşadıkları sıkıntıları çözmeye yardımcı olmalıdır. Bu sayede Türk iş dünyası sadece kişisel menfaatleri yönünde adım atmıyacak Türkiye'nin imaj ve itibarı konusunda da etkinliklerini arttırmış olacaklardır.
- 12) Yurtdışında bulunan Türk okullarına sahip çıkılmalı ve kamu diplomasisinde daha nasıl etkili kullanılabilecekleri noktasında düşünce geliştirilmelidir. Kültürel diplomasiinin etkin olabilmesinde dilin etkili olduğunu düşünürsek yurtdışındaki Türk okullarının etkin bir şekilde kamu diplomasisine hizmet etmesinin önü açılmalıdır.
- 13) Kamu diplomasisi uygulayıcıları Türkiye'nin yeni vizyonunu anlatırken son yıllarda yapılan reformlardan yurtdışındaki Türk topluluklarına anlatması gerekmektedir. Bu sayede iletişimin en güçlü yanı olan ağızdan ağıza olan yöntemle yabancı halklara Türkiye'nin cazibedar ülke olduğu hissettirmiş olacaktır.
- 14) Kamu diplomasisi uygulayıcıları ile iş dünyası ortak bir şekilde dünyanın en etkili Türk markalarını oluşturma adına koordineli çalışmalıdır. Bugün dünyanın en değerli ilk beş yüz markası arasında henüz Türk menşeli bir marka yoktur. Dünya üzerinde Türkiye'nin gücünü ve vizyonunu temsil edebilecek güçlü markaların oluşturulması kamu diplomasisinin uygulanmasında büyük bir katkı sağlayacaktır.
- 15) Türkiye'nin son zamanlarda ürettiği televizyon dizileri ve filmler Kültür Bakanlığı tarafından desteklenmeli bu sayede Türk kültürünün çok kolay ve ucuz bir şekilde ihracı sağlanmış olacaktır. Hollywood ve Bollywood filmlerinin dünyada nasıl bir etki oluşturduğu göz önüne alınarak Türkiye'nin

de başta bulunduğu coğrafyadaki ülkelere ve diğer ülkelere film ve dizi ihracı yapması gerekmektedir.

- 16)** Kamu diplomasisi faaliyeti yumuşak güç unsurlarının devreye girerek sert güç unsurların geri planda bırakılmasıdır. Her iki gücün birlikte uygulanması mümkün değildir; ancak sert gücü eksik olan (askeri, ekonomik, siyasal) yumuşak güç unsurlarını devreye sokması zor olacaktır. Türk kamu diplomasisinde üstte sıralanan üç unsurun yeterli olup olmadığı tespit edilmelidir. Modern kamu diplomasisi yapan ülkelerin profesyonel yöntemleri dikkatlice incelenmelidir.
- 17)** Kamu diplomasisi uluslararası ilişkiler alanı olduğu kadar iletişim bilimlerinin özellikle halkla ilişkiler alanının direkt kapsamına girmektedir. Kamu diplomasisinin Türkiye’de daha fazla bilinmesi, üzerinde daha fazla durulması için kamu diplomasisi ve Türkiye’nin yumuşak güç unsurlarını anlatan lisans dersleri iletişim fakültelerinin müfredatına konulmalıdır.

KAYNAKÇA

Ahmet Davutoğlu, “Daha güçlü Bir Türkiye”, Yükselen Değer Türkiye, Haz. MÜSİAD, İstanbul, 2010

A.Nuri Yurdusev, “Osmanlı Mirası ve Türk Dış Politikası Üzerine”, Son Dönemde Türk Dış Politikası, Ed. Osman Bahadır Dinçer v.d., Uluslararası IV. Türk Dış Politikası, USAK, 2010

Amstrong, Matthew C, “Operationalizing Public Diplomacy,” Handbook of Public Diplomacy, Ed. Nancy Snow, Philip M. Taylor, New York, Routledge, 2009

Anthony Giddens, Modernliğin Sonuçları. Çev. Ersin Kuşdil., 3. Basım, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 2004.

Beren Balamir Coşkun, “Güvenlik Sorunları ve Kamu Diplomasisi,” Kamu Diplomasisi, Ed. Abdullah Özkan, Tuğçe Ersoy Öztürk, İstanbul, Tasam Yayınları, 2012.

Burhanettin Duran, Türk Dış Politikası Ortadoğululaşılıyor mu?, Editörler: İNAT, K., M. Ataman ve B. Duran, Ortadoğu Yıllığı 2008, Küre yayınları, İstanbul, 2009

Ergün Köksoy, Halkla İlişkiler Bağlamında Kamu Diplomasisi Yönetimi, İstanbul, 2013.

Erhan Dođan : “Kamu Diplomasisinin Sunduđu Fırsatlar ve Kısıtlar Üzerine,” Kamu Diplomasisi, Ed. Abdullah Özkan, Tuğçe Ersoy Öztürk, İstanbul, Tasam Yayınları, 2012.

Fisher G. . Public Diplomacy and Behavioral Sciences, USA: Indiana University Press,1972

Gaye Aslı Sancar, Kamu Diplomasisi ve Uluslararası Halkla İlişkiler, İstanbul Beta Yayınları, 2012.

György Szondi, “Central and Eastern European Public Diplomacy”, Handbook of Public Diplomacy, Ed. Nancy Snow & Philip M.Taylor, Routledge, 2009,

Hüner Tuncer, Eski ve Yeni Diplomasi, Ankara, Ümit Yayıncılık, 2005.

İbrahim Kalın “Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi, Daha güçlü Bir Türkiye”, Yükselen Değer Türkiye, Haz. MÜSİAD, İstanbul, 2010.

İbrahim Kalın, 2000’li Yıllar Türkiye’de Dış Politika, İstanbul Meydan Yayıncılık,2011

İlter Turan ve Dilek Barlas, “Batı İttifakına Üye Olmanın Türk Dış Politikası Üzerine Etkileri”, Türk Dış Politikası, Ed. Faruk Sönmezoğlu, Der Yayınları, 2004

Joseph Nye, Yumuşak Güç, Ankara: Elips Kitap, 2009

Mensur Akgün, S. S. Gündoğar, J.Levack, G.Perçinoğlu(2011), “Ortadoğuda Türkiye Algısı 2010 Sunuş”, TESEV Yayınları, Şubat,2011

Murat Özyüksel, “Abdülhamit Dönemi Dış İlişkileri”, Türk Dış Politikasının Analizi, Ed. Faruk Sönmezoğlu, İstanbul, Der Yayınları, 2004.

Nejat Tarakçı , Devlet Adamlığı Bilimi:Jeopolitik ve Jeostrateji, Çantay Kitabevi Turkey as an Emerging Donor (2009), UNDP (United Nations Development Programme Turkey, Monthly Newsletter, Issue 46, October, 2003.

Ramazan Gözen, “Son Dönem Türk Dış Politikasının Analizi: Kimlik, Strateji ve Siyaset”, Yükselen Değer Türkiye, Haz. MÜSİAD, İstanbul, 2010

Refet, Yinanç, Osmanlı İmparatorluğunun Dış Politika Anlayışı ve Uygulamaları , Türk Dış Politikası, 1919-2008, Ed.Haydar Çakmak, Platin Yayınları, Ankara, 2008.

Seda Çakar Mengü, Gonca Yıldırım, “Halkla İlişkilerin Kamu Diplomasisinde Etkin Kullanımı”, Kamu Diplomasisi, Ed. Abdullah Özkan ve Tuğçe Ersoy Öztürk, Tasam Yayınları, İstanbul, 2012,

Tench, Ralph. ve Yeomans, Liz. Exploring Public Relations. England, Prentice Hall, 2006

Tuğçe Ersoy Öztürk, Güvenlik Sorunları ve Kamu Diplomasisi, Ed. Abdullah Özkan, , İstanbul, Tasam Yayınları, 2012.

Vedat Demir: Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Güç, İstanbul, Beta Yayınları, 2012.

Yusuf Devran , “Türk Tarihi Perspektifinden Kamu Diplomasisine Bakış Ya da Tarihi Potansiyeli Yeniden Düşünmek,” Kamu Diplomasisi, Ed. Abdullah Özkan, Tuğçe Ersoy Öztürk, İstanbul, Tasam Yayınları, 2012.

Brezesinski, Z. (2007). Büyük Satranç Tahtası, İstanbul : İnkılâp Kitabevi

Yararlanılan İnternet Kaynakları ve Makaleler

<http://www.aa.com.tr/kurumsal/61996--tarihce>, 14 Ağustos 2014.

Insight Turkey, Ahmet Davutoğlu, www.setav.org/ups/dosya/9595.pdf , Erişim: 16 Ağustos 2014

Atatürk Döneminde Türk Dış Politikası”, www.turk.org.au/welcome-tr/ataturk-bilgi/bankasi/dis-politikasi/ Erişim: 14 Ağustos 2014.

Bediüzzaman Sempozyumu, <http://www.iikv.org/9-bediuzzaman-sempozyumu-2010> Erişim: 15 Mayıs Haziran 2014.

Hakan Altınay, Özdem Sanberk, www.arsiv.sabah.com.tr/2008/01/08/haber,A9BC3A84BEF146B2BF13D4F0ED804C08.html. Erişim: 15 Ağustos 2014

Tuğçe Ersoy Öztürk, Dış Politikadaki Etkin Unsur: Kamu Diplomasisi ve Türkiye'nin Kamu Diplomasisi Etkinliği, <http://www.kamudiplomasisi.org/pdf/tugceersoyozturk.pdf> , Erişim: 19 Ağustos 2014

Emine Akçadağ, Dünyada ve Türkiye’de Kamu Diplomasisi, 23.03.2010 <http://www.kamudiplomasisi.org/pdf/emineakcadag.pdf> Erişim : 15 Şubat 2014

Oya Akgönenç, (Ekim 2009). Dış Politika, Diplomasinin Rolü ve Önemi ve Metodları, Ankara: Jeopolitik

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı Tarihçesi, <http://www.mfa.gov.tr/bakanlik-genel.tr.mfa>, Erişim: 19 Ağustos 2014

Türkçe Sözlük, <http://www.tdk.gov.tr> Erişim : 2 Şubat 2014

Oxford İngilizce Sözlük <http://oxforddictionaries.com/> Erişim: 2 Şubat 2014

Ömer Kürkçüoğlu, “Dış Politika" Nedir? Türkiye'deki Dünü ve Bugünü”, (Çevrimiçi) <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/445/5011.pdf>. 10 Aralık 2013.

Fransızca Universalis Ansiklopedisi, <http://www.universalis.fr/> Erişim: 2 Şubat 2014

Store.tika.gov.tr/yayinlar/faaliyet-raporlari/faaliyet-raporu-2012.pdf., 15 Ağustos 2014

[Www.tika.gov.tr/tika-hakkında/1](http://www.tika.gov.tr/tika-hakkında/1), 15 Ağustos 2014

www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/20111102-1.htm, 15 Ağustos 2014.

<http://tr.scribd.com/doc/139125118/Joseph-S-Nye-the-Paradox-of-American-Power-Why-the-World-039-s-Only-Superpower-Can-039-t-Go-It-Alone> Erişim: 15 Aralık 2013

İbrahim Kalın, http://www.sam.gov.tr/wp-content/uploads/2012/01/ibrahim_kalin.pdf, Erişim: 19 Ağustos 2014.

Kanal 24, Sansürlü Programı-Ahmet Davutoğlu Açıklamaları, <http://www.youtube.com/watch?v=uzZY0cMIL0A>, Erişim: 19 Ağustos 2014.

Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü. **Faaliyetler.**

<http://www.kdk.gov.tr/faaliyetler/15> Erişim: 5 Mayıs 2014

Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü **Faaliyetler.**

<http://www.kdk.gov.tr/faaliyetler/ulke-toplantilari/47> Erişim: 11 Mayıs 2014

Kamu Diplomasisi Enstitüsü **Makaleler**

<http://www.kamudiplomasisi.org/makaleler/makaleler/100-tuerk-d-politikas-ve-kamu-%20diplomasisi>, Erişim: 19 Ağustos 2014.

Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü **Faaliyetler**

<http://www.kdk.gov.tr/faaliyetler/gazeteci-heyetleri-programi/16> Erişim: 5 Haziran 2014

Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü **Kurumsal**

<http://www.kdk.gov.tr/kurumsal/hedefler/9> Erişim: 5 Haziran 2014

Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü **Faaliyetler**

<http://www.kdk.gov.tr/faaliyetler/kamu-diplomasisi-panelleri/24> : 6 Haziran 2014

Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü **Kurumsal**

<http://www.kdk.gov.tr/kurumsal/vizyon-misyon/8> Erişim: 6 Haziran 2014

Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü **Faaliyetler** <http://www.kdk.gov.tr/faaliyetler/dis-politika-tanitim-programlari/43> Erişim: 6 Haziran 2014

Tuba Çavuş, Dış Politikada Yumuşak Güç Kavramı ve Türkiye'nin Yumuşak Güç Kullanımı, iibfdergisi.ksu.edu.tr/Images/images/files/2012-2-3_0.pdf Erişim Tarihi: 16 Ağustos 2014

Yararlanılan Tezler

Hatice BAŞAR, Türkiye'nin Kamu Diplomasisi Bir Örnek çalışma Trt, İstanbul,2011

Ergun Köksoy, Halkla İlişkiler Bağlamında Kamu Diplomasisi Yönetimi, İstanbul,2013